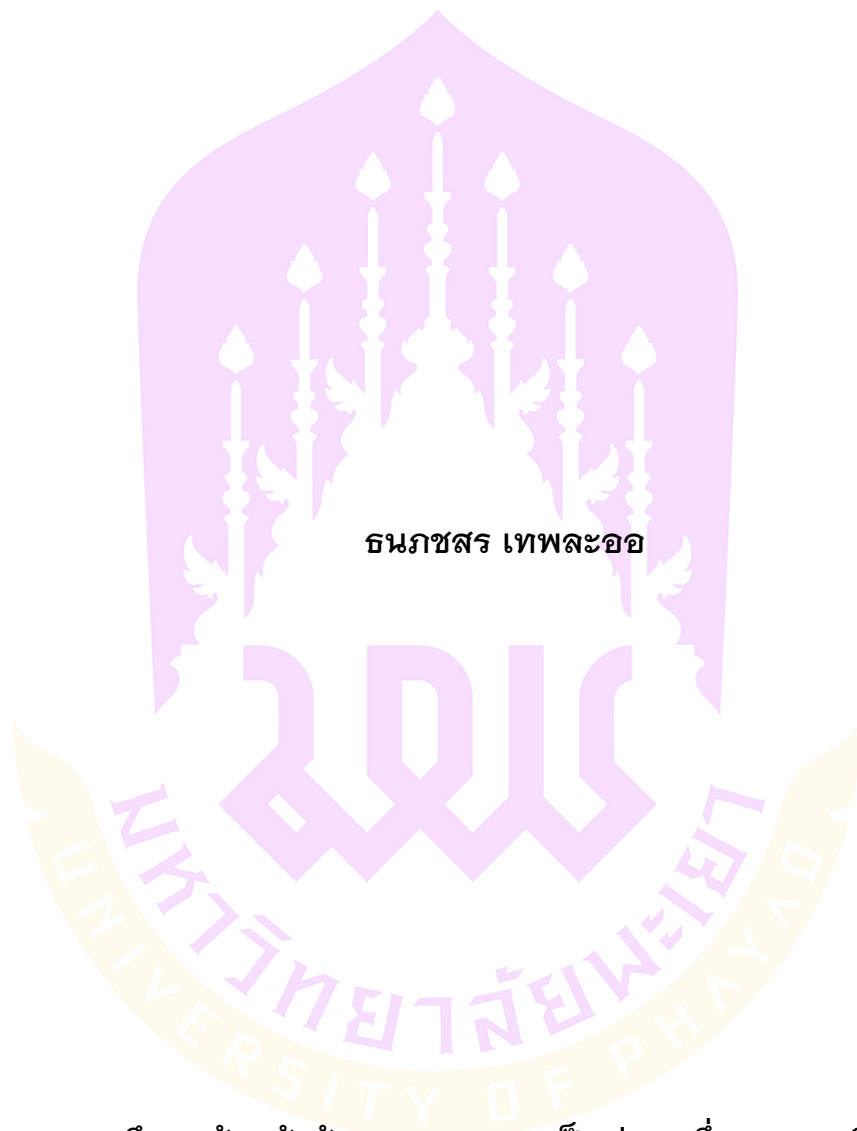

การศึกษาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

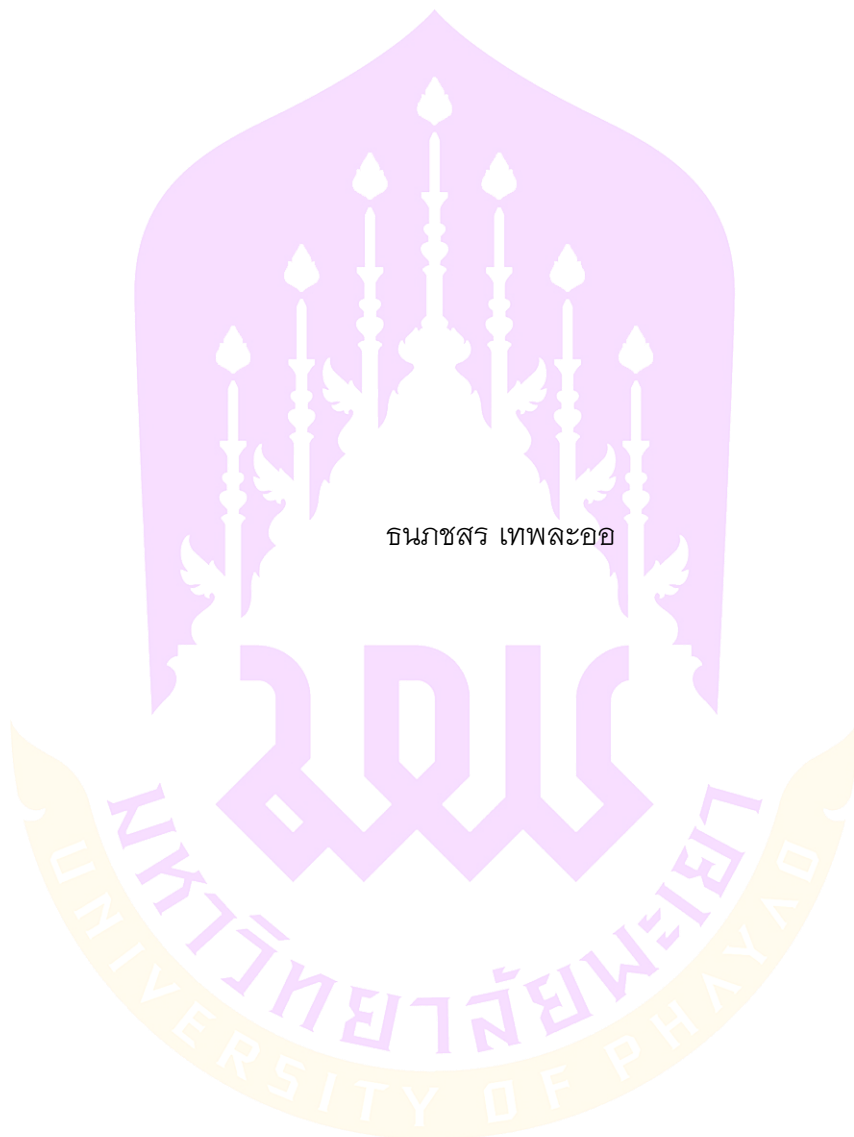
การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

06 สิงหาคม 2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยพะเยา

การศึกษาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

06 สิงหาคม 2561

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยพะเยา

THE STUDYING OF VOLUNTEER TOURISM IN CHERNTAWAN INTERNATIONAL MEDITATION
CENTER

An Independent Study in Partial Fulfillment of Requirements
for the Master of Arts in Hotel and Tourism Management

August 06 2018

Copyright of University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

การศึกษาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ของ ธนภชสร เทพละออ

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(ดร. วาริชต์ มัชฌมบุรุษ)

..... คณบดีคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประกอบศิริ ภัคดีพินิจ)

เรื่อง:	การศึกษาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
ผู้ศึกษาค้นคว้า:	ธนภขสร เทพละออ, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: ศศ.ม. (การจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2560
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ดร. วารัตต์ มัชฌิมบุรุษ
คำสำคัญ	การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร, ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน 2) ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ พระภิกษุสงฆ์ ผู้จัดการหรือหัวหน้างานฝ่าย เจ้าหน้าที่ และนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน จำนวน 106 รูป/คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์และสรุปเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า

1. การท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มีทั้งการท่องเที่ยวเชิงศาสนา การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ จุดประสงค์ในการท่องเที่ยว คือ ต้องการเรียนรู้ ศึกษาองค์ความรู้ เข้าร่วมสัมมนา และท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน โดยนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัครในกิจกรรมอาสาสมัคร เช่น กิจกรรมในโรงครัว การแจกน้ำปานะ การดูแลพระสงฆ์ การล้างห้องน้ำ การเก็บขยะการลงทะเบียน การจัดสถานที่ การแจกของที่ระลึก ช่วยขายของ ขนย้ายสิ่งของ การเตรียมของตักบาตร การช่วยดูแลการจัดงาน งานพิธีการ งานพิธีกร และช่วยงานทั่วไป

2. ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันในภาพรวมและรายด้านมีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความตั้งใจจะเดินทางกลับไปท่องเที่ยวอีกครั้ง ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค ด้านประสบการณ์และความรู้ที่ได้รับ ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม และด้านการจัดการ ตามลำดับ

3. แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการ ควรมีการวางแผนและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร และควรกำหนดหน้าที่ของนักท่องเที่ยวอาสาสมัครให้ชัดเจน 2) ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร ควรพัฒนาทักษะการบริหารจัดการและการให้บริการของบุคลากรเพื่อทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ให้คำแนะนำและช่วยเหลือนักท่องเที่ยว และเป็นมัคคุเทศก์สำหรับนำชมการท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน 3) ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค ควรจัดเตรียมความพร้อมด้านสถานที่และสาธารณูปโภค เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ระบบน้ำประปา น้ำดื่ม ถังขยะให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว และควรพัฒนาข้อมูลจุดท่องเที่ยว เช่น แผนที่ไร่เชิญตะวัน โบรชัวร์ (Brochure) เส้นทางเดินท่องเที่ยว (Route) ด้วยตนเอง ป้ายเล่าเรื่องราวแต่ละจุดท่องเที่ยวเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว 4) ด้านข้อมูลและกิจกรรม ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหลากหลายช่องทาง เพิ่มกิจกรรมที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว และควรจัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

Title: THE STUDYING OF VOLUNTEER TOURISM IN CHERNTAWAN INTERNATIONAL MEDITATION CENTER

Author: Thanaphachasorn Theplaor, Independent Study: M.A. (Hotel and Tourism Management), University of Phayao, 2017

Advisor: Dr. Warach Madhyamapurush

Keyword Volunteer tourism Cherntawan International Meditation Center.

ABSTRACT

This study aimed 1) to study of volunteer tourism in Cherntawan International Meditation Center 2) to study needs of volunteer tourism toward volunteer activities in Cherntawan International Meditation Center and 3) to study guidelines for developing a volunteer activities in Cherntawan International Meditation Center. Both semi-structure Interview and questionnaires as research instruments were distributed to one hundred and six personnel and volunteer tourism of Cherntawan International Meditation Center. The data were analyzed using the qualitative data analysis software to find the percentage, average (mean), standard deviation. The results showed 1) the objectives of the tourists who visited Cherntawan International Meditation Center as learning by doing in organic farming activities, seminar and take a break. Furthermore, the tourists have participated volunteer activities such as giving souvenir, planting, cooking, cleaning and so on. 2) Needs of volunteer tourism toward volunteer activities in Cherntawan International Meditation Center in both overall and each aspects were at a high level as follow: Revisit intentions, Personnel, Facility and utility, Experiential and knowledge, Information and activities and Management respectively. And 3) the guidelines for developing a volunteer activities in Cherntawan International Meditation Center were 1) for Management, the organization should set up volunteer activities planning and job description of volunteer tourists clearly. 2) For Personnel, the organization should support and improve career development both administrative skills and quality service skills. 3) For Facility and utility, the organization should arrange the facilities such as accommodation, toilet, drinking water, the litter bin for the tourists and should improve tourism information such as Cherntawan International Meditation Center map, brochure, travel route map, tourist places information. And 4) for Information and activities, the organization should arrange public relation activities as variety channel, add interesting activities for tourists and provide the publication for the tourist.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จได้ ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ ในมหาวิทยาลัยพะเยา ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา ความรู้และให้คำชี้แนะแนวทางในการทำการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยพะเยา มหาวิทยาลัยเพื่อการศึกษาที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และสร้างสรรค์นวัตกรรม บัญญาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน ที่ให้สถานที่ศึกษา ค้นคว้า รวบรวมความรู้ต่างๆ ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาเล่าเรียน

ขอขอบคุณอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ แนะนำแนวทางการเรียน ให้ข้อคิด กำลังใจในการเรียนจนประสบผลสำเร็จ

ขอขอบคุณ พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี และเจ้าหน้าที่ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ ดร. วรวิทย์ มัชฌิมบุรุษ อาจารย์ที่ปรึกษาหลักการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ที่ได้เสียสละดูแลเอาใจใส่ ให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทาง จนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณครอบครัว ญาติพี่น้อง ที่เป็นกำลังใจสำคัญช่วยให้มีแรงในการทำงานนี้สำเร็จลงด้วยดี และขอบคุณกัลยาณมิตรในมหาวิทยาลัยพะเยาทุกท่าน ที่คอยแลกเปลี่ยน คอยเป็นกำลังใจ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีความสุขและได้รับประสบการณ์ที่ดีในการเรียนมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ตลอดรวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ไม่ได้ระบุนามที่ทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ข้าพเจ้าขอมอบเป็นกตัญญูตราบูชา แต่บิดา มารดา ครูบาอาจารย์และผู้มีอุปการคุณทุกท่าน

ธนภชสร เทพละออง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ.....	ซ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่จะได้รับการจากการวิจัย.....	6
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	7
แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว	13
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร	29
บริบทพื้นที่ศึกษา.....	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	45
กรอบแนวคิดการวิจัย	57
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	52
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1	52

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2.....	54
วัตถุประสงค์ข้อที่ 3.....	58
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
ตอนที่ 1 แสดงผลการศึกษารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิญตะวัน	52
ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรม อาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน	68
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ในศูนย์ วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน.....	88
บทที่ 5 บทสรุป.....	99
สรุปผลการวิจัย	99
อภิปรายผลการวิจัย	105
ข้อเสนอแนะ.....	112
บรรณานุกรม	114
ภาคผนวก	118
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	119
ภาคผนวก ข ผลการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	136
ภาคผนวก ค รายงานผู้เชี่ยวชาญ.....	142
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย	143
ประวัติผู้วิจัย	144

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ช่วงเดือนมิถุนายน-ตุลาคม 2560	3
ตาราง 2 แสดงประเภทของนักท่องเที่ยว	15
ตาราง 3 แสดงสรุปปัจจัยหลักและปัจจัยย่อยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว.....	22
ตาราง 4 แสดงการแบ่งประเภทของนักท่องเที่ยวตามระดับของการทำกิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์โดยใช้แนวคิดสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร	35
ตาราง 5 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	68
ตาราง 6 แสดงจำนวนและร้อยละการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวอาสาสมัคร ของผู้ตอบ แบบสอบถาม	71
ตาราง 7 แสดงจำนวนและร้อยละการเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ).....	72
ตาราง 8 แสดงจำนวนและร้อยละลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	74
ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการของนักท่องเที่ยว เชิง อาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ในภาพรวม.....	80
ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการของนักท่องเที่ยว เชิง อาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านการจัดการ	81
ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการของนักท่องเที่ยว เชิง อาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านเจ้าหน้าที่และ บุคลากร.....	83
ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการของนักท่องเที่ยว เชิง อาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านสถานที่และ สาธารณูปโภค	84

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการของนักท่องเที่ยว เชียง
 อาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านข้อมูลข่าวสารและ
 กิจกรรม85

ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการของนักท่องเที่ยว เชียง
 อาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านประสบการณ์และ
 ความรู้ที่ได้รับ86

ตาราง 15 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการของนักท่องเที่ยว เชียง
 อาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันด้านความตั้งใจจะเดินทาง
 กลับไปท่องเที่ยวอีกครั้ง 87

ตาราง 16 แสดงการสังเคราะห์ร่วมแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว เชียง
 อาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน88

ตาราง 17 แสดงผลการประเมินขั้นตอนแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว เชียง
 อาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน95

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	57
ภาพ 2 ขั้นตอนแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์ วิبسสนา สากลไร้เชิญตะวัน ด้านการจัดการและด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร	94
ภาพ 3 ขั้นตอนแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์ วิبسสนา สากลไร้เชิญตะวัน ด้านสถานที่และสาธารณูปโภคและด้านข้อมูล ข่าวสารและกิจกรรม	95

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญในการผลักดันเศรษฐกิจในภาพรวมของโลกให้เติบโตได้อย่างต่อเนื่องและน่าพอใจ ภายใต้สถานการณ์และแนวโน้มความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและการเมืองหลายประการ ดังจะเห็นได้จากรายงานของ WTTC ที่ชี้ว่าในช่วง 10 ปีถัดไป อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะมีอัตราการเติบโตอยู่ที่ประมาณร้อยละ 3.5-4 และรายงานขององค์การการท่องเที่ยวโลก (United Nations World Tourism Organization: UNWTO) ระบุว่าในปี พ.ศ. 2573 จำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศมีมากถึง 1.8 พันล้านคน และรายงานการคาดการณ์ส่วนแบ่งตลาดแยกตามประเภทของประเทศระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดย UNWTO ว่าภายในปี พ.ศ. 2573 ส่วนแบ่งทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวของประเทศกำลังพัฒนาจะมีมากถึงร้อยละ 57 จึงทำให้ประเทศกำลังพัฒนา กลายเป็นประเทศเป้าหมายด้านการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโลกมากขึ้น และแนวโน้มพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวสมัยใหม่ที่ให้ความสำคัญกับประสบการณ์การท่องเที่ยวและมีความเต็มใจที่จะใช้จ่ายมากขึ้นในการแสวงหาประสบการณ์ที่แตกต่างและสอดคล้องกับความต้องการเฉพาะด้านของนักท่องเที่ยวแต่ละราย โดยในรายงาน “Future Traveler Tribes 2030: Building a More Rewarding Journal” ยังจำแนกนักท่องเที่ยวในอนาคตออกเป็น 6 กลุ่มคือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเพราะความจำเป็น (Obligation Meeters) นักท่องเที่ยวที่ต้องการความสะดวกสบาย (Simplicity Searchers) นักท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมและจริยธรรมอันดี (Ethical Travelers) นักท่องเที่ยวที่ให้รางวัลตนเองจากการทำงาน (Rewards Hunters) นักท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้วัฒนธรรมที่แตกต่าง (Cultural Purists) และนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างการยอมรับในสังคม (Social Capital Seekers) โดยนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มจะมีพฤติกรรมที่ต่างกันและให้ความสำคัญกับปัจจัยต่างในการท่องเที่ยวที่ต่างกัน รวมทั้งปัจจัยทางจิตวิทยาและปัจจัยการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีอีกด้วย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560)

การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร (Voluntourism) ได้รับความสนใจในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม จริยธรรม การเรียนรู้วัฒนธรรมในสังคม ดังที่ (พรรณี สนวนเพลง,

2559) ได้ให้คำนิยามว่า การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร เป็นการท่องเที่ยวทางเลือกที่นักท่องเที่ยวเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และช่วยพัฒนาชุมชนด้านการท่องเที่ยว เช่น สอนหนังสือ พัฒนาเด็กและเยาวชน สร้างสาธารณูปโภค ในขณะเดียวกันก็เรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรมท้องถิ่น จากการได้ใช้ชีวิตอยู่ในชุมชน โดยกลุ่มนักท่องเที่ยว Gen Y (ช่วงอายุ 17-34 ปี) เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวหลักที่นิยมเดินทางท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครเพราะมีโอกาสได้มองหาสิ่งใหม่ ๆ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความกระตือรือร้นที่อยากทำประโยชน์ให้กับสังคม ไม่ว่าจะเป็นการออกค่ายอาสาพัฒนาโรงเรียน กิจกรรมสอนหนังสือ การสร้างฝายกั้นน้ำ ความใกล้ชิดของคนต่างถิ่น และคนในชุมชนก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางความคิด วิถีชีวิต วัฒนธรรม ตลอดจนถึงการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่ง (พรรณี สอนเพลง, 2559) ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครจึงมีลักษณะของการเป็นผู้ให้และผู้รับ กล่าวคือนักท่องเที่ยวมีโอกาสได้ท่องเที่ยว ได้รับความสนุกสนาน และความอิ่มเอมใจจากการเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง และจากผลการศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบนของ (กาญจนา สมมิตร และคณะ, 2556) พบว่า สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในเขตภาคเหนือตอนบนมีแนวโน้มที่ดี โดยพบผู้จัดกิจกรรมมากที่สุดคือในจังหวัดเชียงใหม่ รองลงมาคือ เชียงราย และแม่ฮ่องสอน และแนวโน้มทางการตลาดทั้งกลุ่มผู้จัดโปรแกรม กลุ่มเจ้าของกิจกรรม และแหล่งกิจกรรมมีแนวโน้มเติบโตสูงขึ้น และมีรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมประชาสัมพันธ์ การสอน การพัฒนาธุรกิจ การอนุรักษ์สภาพแวดล้อม และการก่อสร้าง เป็นต้น

จังหวัดเชียงราย เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างประเทศ เนื่องจากมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สวยงาม กอปรกับขนบธรรมเนียม ประเพณี และศิลปวัฒนธรรมที่มีมนต์เสน่ห์ จึงเป็น "แหล่งท่องเที่ยว" ที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง และมีรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural tourism) การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (Adventure travel) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร (Volunteer tourism) ท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) การท่องเที่ยวเชิงศาสนา (Meditation tourism) เป็นต้น โดยแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีชื่อเสียง เช่น ภูชี้ฟ้า ภูชี้ดาว ผาตั้ง พระตำหนักดอยตุง และสวนแม่ฟ้าหลวง เป็นต้น และแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนาและศิลปวัฒนธรรมที่สำคัญและอยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ เช่น วัดขาว (วัดร่องขุ่น)

วัดน้ำเงิน (วัดร่องเสือเต้น) บ้านด้า (บ้านคิลปินแห่งชาติถวัลย์ ดัชนี) วัดเจ้าแม่กวนอิม (วัดห้วยปลาถ้ำ) ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน (ว.วชิรเมธี) เป็นต้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเชียงราย, 2560) จากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ช่วงเดือนมิถุนายน-ตุลาคม 2560 พบว่า มีนักท่องเที่ยวชาวไทยมีจำนวน 877,411 คน และนักท่องเที่ยวต่างชาติ จำนวน 225,874 คน รวมจำนวนทั้งหมด 1,103,285 คน จำแนกเป็นรายเดือนได้ ดังนี้

ตาราง 1 แสดงสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ช่วงเดือนมิถุนายน-ตุลาคม 2560

เดือน	นักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยว	จำนวนรวม
	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	
มิถุนายน 2560	182,646	35,214	217,860
กรกฎาคม 2560	140,595	54,333	194,928
สิงหาคม 2560	144,914	48,830	193,744
กันยายน 2560	177,514	44,303	221,817
ตุลาคม 2560	231,742	43,194	274,936
รวม	877,411	225,874	1,103,285

ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560

ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เป็นอีกหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงในจังหวัดเชียงราย ก่อตั้งโดย พระมหาภูมิจัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) พระนักคิด นักเขียน นักเทศน์ และนักพัฒนาสังคม โดยมีความสำคัญที่เป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแล้ว ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันเป็นสถานที่ตั้งของสำนักงานมูลนิธิวิมุตตยาลัย สถาบันวิมุตตยาลัยและมหาวิทาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ ประกอบด้วย สถานที่ท่องเที่ยวในไร่เชิญตะวันแบ่งออก 2 ส่วน ได้แก่ 1) พื้นที่ลานธรรมคือ พื้นที่ที่เป็นลานปฏิบัติธรรม ลานปริศนาธรรม พิพิธภัณฑสถานหอคิลป์ วิหารดินที่มีปริศนาธรรมแฝงอยู่ และ 2) พื้นที่ทำกิน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่จัดทำเป็นแปลงเกษตร มีการปลูกพืชผักอินทรีย์ ปลูกผักสลัด โรงไล่เดือน โรงเพาะเห็ดอาร์มณดี โรงทำน้ำหมักชีวภาพ และอาคารศูนย์บาท ซึ่งเป็นการเปลี่ยนขยะให้เป็นเงิน ดำเนินงานโดยวิสาหกิจไร่เชิญตะวัน กิจกรรมของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ประกอบด้วย 1) กิจกรรมการจัดอบรมหลักสูตรสมาธิภาวนาทั้งแบบระยะสั้นและระยะยาวเพื่อให้พุทธศาสนิกชนและผู้สนใจได้ศึกษาธรรมะ

หรือปฏิบัติธรรมะ หรือการฝึกตนเพื่อปฏิบัติธรรมสากล 2) กิจกรรมในโรงเรียนชวามหาพุทธเศรษฐศาสตร์ 3) โครงการ "อโรคยา" ร่วมสร้างสุขภาพแก่ชุมชนและสังคม 4) โครงการพุทธเกษตร (โครงการความปลอดภัยอาหาร ด้านพืช ครอบงำแปลงผลิต พืชผัก) และ 5) กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งดำเนินงานโดยพระภิกษุสงฆ์และเจ้าหน้าที่ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน (ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน, 2560)

เนื่องจากศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศาสนา และวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงในจังหวัดเชียงรายที่ได้รับความนิยมจากกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติจำนวนมาก โดยพบว่า มีผู้มาเยือนช่วงวันหยุดหรือเทศกาลสำคัญของพุทธศาสนา หรือการจัดกิจกรรมร่วมของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนจำนวนมาก นอกจากนี้ทางศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน มีสิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวหลายประการ เช่น มีวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ มีทัศนียภาพที่สวยงาม มีความสงบ บรรยากาศร่มรื่นเป็นธรรมชาติ โอบล้อมไปด้วยภูเขา มีแหล่งน้ำธรรมชาติ (อ่างเก็บน้ำห้วยสัก) ภายในวัดมีการตกแต่งด้วยศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ความเป็นล้านนา เช่น ตุงล้านนาที่มีสีสันทสวยงาม นอกจากนี้การออกแบบและจัดสถานที่ให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การศึกษาธรรมะ ปฏิบัติธรรม และการเรียนรู้ด้านเกษตรกรรมเศรษฐกิจหลักสูตรสามมาอาชีพเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ ผลการสัมภาษณ์พระภิกษุสงฆ์และเจ้าหน้าที่ พบว่า จำนวนพระภิกษุสงฆ์และเจ้าหน้าที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมต่าง ๆ และดูแลนักท่องเที่ยวไม่ทั่วถึง สาเหตุหลักบางกิจกรรมไม่ใช่กิจของสงฆ์ แม้ว่าช่วงระยะเวลา 2-3 ปี (พ.ศ. 2558-2560) ที่ผ่านมาทางศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวันได้เปิดรับเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์และนักท่องเที่ยวอาสาสมัครเข้ามาช่วยงานไร่เชิงตะวันจำนวนมากขึ้น แต่ยังพบปัญหาเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวอาสาสมัครที่มาช่วยงานในไร่ไม่ทราบว่าต้องทำกิจกรรมอย่างไร หรือมีขั้นตอนการดำเนินงานกิจกรรมอย่างไร รวมทั้งการทำงานบางส่วนยังล่าช้าไม่ทันต่อเหตุการณ์ นอกจากนี้ยังพบปัญหาหลักคือ การดูแลนักท่องเที่ยวยังไม่ดีพอ จึงทำให้นักท่องเที่ยวอาสาสมัครกลุ่มหนึ่งไม่ได้กลับมาช่วยงานอาสาสมัครอีกครั้ง

ด้วยเหตุนี้ทางผู้วิจัยจึงมีความสนใจเกี่ยวกับความเป็นมาของการท่องเที่ยวอาสาสมัครที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลว รวมถึงการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอาสาสมัครแนวทางการท่องเที่ยวอาสาสมัครของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน เพื่อใช้เป็นตัวอย่างที่ดีกับหน่วยงานอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
2. เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร
2. ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร
3. แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ขอบเขตประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย
 - 1.1 พระภิกษุสงฆ์ มีคุณสมบัติ คือ เป็นผู้บริหารระดับสูงของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน และหรือเคยปฏิบัติงานในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันไม่น้อยกว่า 9 ปี
 - 1.2 ผู้จัดการหรือหัวหน้างานฝ่ายบุคลากรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน และปฏิบัติงานในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันไม่น้อยกว่า 9 ปี
 - 1.3 บุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวภายในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันไม่น้อยกว่า 9 ปี
 - 1.4 บุคลากรที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์และปฏิบัติงานในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ไม่น้อยกว่า 2 ปี
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างคือ นักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครชาวไทยในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน หมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม“สวดมนต์ข้ามปี สวัสดิ์ความสุข กิจกรรมวันแห่งการให้ (วันเกิด พระอาจารย์ ว.วชิรเมธี) โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน หลักสูตร 9 วันที่ฉันทัน กิจกรรมสงฆ์น้ำพระ ปีใหม่เมือง กิจกรรมพระธรรมทูตรุ่นใหม่ฯ คอร์สภavana วันมาฆบูชา คอร์สภavana ปลูกวันแม่ เก็บเกี่ยววันพ่อ คอร์สภavana วันเข้าพรรษาถวายเทียนพรรษา คอร์สภavana วันวิสาขบูชา โครงการโรงเรียนชาวนา ตลาดนัดอินทรีย์ผลผลิตนักเรียนชาวนา ไร่เชิญตะวัน งานทอดกฐินสามัคคีเพื่อสร้างห้องพักผู้ปฏิบัติธรรม ออกพรรษามีจัดทุกปี และกิจกรรมอื่น ๆ

นักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เข้ามาท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครและช่วยพัฒนากิจกรรมภายในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน หมายถึง ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร หมายถึง แนวทาง ทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ทำให้ข้อมูลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
2. ทำให้ได้ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
3. ทำให้ได้ข้อมูลแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
4. ข้อมูลที่ได้นำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครและส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการท่องเที่ยวอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
 - 1.1 ความหมายการท่องเที่ยว
 - 1.2 ชนิดของการท่องเที่ยว
 - 1.3 แหล่งท่องเที่ยวและองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว
2. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว
 - 2.1 ความหมายของนักท่องเที่ยว
 - 2.2 ประเภทของนักท่องเที่ยว
 - 2.3 ความหมายของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว
 - 2.4 องค์ประกอบของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว
 - 2.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยว
 - 2.6 แนวคิดประสบการณ์ทางการท่องเที่ยว
3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร
 - 3.1 ความหมายของอาสาสมัคร
 - 3.2 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร
 - 3.3 รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร
 - 3.4 ผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร
4. บริบทพื้นที่การศึกษา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ความหมายการท่องเที่ยว

Goeldner and Ritchie (2012) กล่าวว่า องค์การการท่องเที่ยวโลก (United Nations World Tourism Organization: UNWTO) แห่งสหประชาชาติ ได้กำหนดความหมายของการท่องเที่ยวว่า

การท่องเที่ยวประกอบด้วยกิจกรรมการท่องเที่ยวของบุคคลไปยังสถานที่ต่าง ๆ และพำนักนอกเขตสถานที่พักปกติของตนในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปีติดต่อกัน เพื่อการพักผ่อนธุรกิจ และวัตถุประสงค์อื่น นอกจากนี้ยังให้คำจำกัดความของคำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ดังนี้

ผู้มาเยือน (Visitors) หมายถึง บุคคลผู้ซึ่งมา (หรือไป) ยังประเทศหนึ่งซึ่งมิใช่การอยู่อาศัยถาวร ด้วยเหตุจูงใจใดก็ได้ ซึ่งมีใช่เป็นการไปประกอบอาชีพที่ได้รับค่าจ้างตอบแทน และเข้ามาอยู่อย่างน้อย 24 ชั่วโมง หรือมากกว่าแต่ไม่เกิน 12 เดือน และมีเหตุจูงใจในการเยือนเพื่อพักผ่อน หรือปฏิบัติภารกิจอื่น ๆ ส่วนบุคคล เช่น พบแพทย์ เยี่ยมเพื่อนหรือญาติ หรือเพื่อธุรกิจ เช่น การศึกษาหรือทางธุรกิจ การประชุมสัมมนา การดูงาน เป็นต้น โดยให้ความหมายผู้มาเยือน 2 ประเภท คือ นักท่องเที่ยว (Tourists) และนักท่องเที่ยว (Excursionists) ดังนี้

นักท่องเที่ยว (Tourists) คือ ผู้มาเยือนชั่วคราวที่มาพักอาศัยอย่างน้อย 24 ชั่วโมงในประเทศที่ไปเยือน

นักท่องเที่ยว (Excursionists) คือ ผู้ที่เดินทางมาเยือนชั่วคราวที่เข้าไปอยู่ในประเทศเพียงวันเดียว (น้อยกว่า 24 ชั่วโมง) และมีได้พักค้างคืน รวมทั้งผู้โดยสารพาหนะทางเรือประเภทเรือสำราญ (Cruise) ด้วย

สำหรับนักท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic tourists) คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปไหนก็ตามโดยใช้เส้นทางที่มีได้ใช้อยู่เป็นประจำ และมีระยะทางน้อยกว่า 80 กิโลเมตร (50 ไมล์) หรือออกไปนอกเขตจังหวัดที่เป็นภูมิลำเนาของตน

Goeldner and Ritchie (2012) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยว เป็นกระบวนการกิจกรรม และผลที่ได้จากความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้ให้บริการการท่องเที่ยว เจ้าของบ้าน ชุมชน รัฐบาล และสิ่งแวดล้อม โดยมีองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ปัจจัย คือ การเดินทาง การพักค้างแรม และการกินอาหารนอกบ้าน

ความหมายข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวหมายถึง การเดินทางของบุคคลไปยังสถานที่ต่าง ๆ และพำนักนอกเขตสถานที่พักปกติของตนในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี ติดต่อกัน เพื่อการพักผ่อน ธุรกิจ และวัตถุประสงค์อื่น

ชนิดของการท่องเที่ยว

การขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดการท่องเที่ยวหลายรูปแบบ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ นักวิชาการได้แบ่งชนิดของการท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

Mill (1990) ได้แบ่งชนิดของการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ชนิด ดังนี้

1. การท่องเที่ยวตามลักษณะพื้นฐานของการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวสามารถเกิดขึ้นได้จากเหตุผลของนักท่องเที่ยว ดังนี้

- 1.1 การท่องเที่ยวเมื่อมีเวลาว่าง (Leisure)
- 1.2 การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน (Recreation)
- 1.3 การท่องเที่ยวในวันหยุด (Holiday)
- 1.4 การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา (Sport)
- 1.5 การท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ (Health)
- 1.6 การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาศึกษา (Study)
- 1.7 การท่องเที่ยวทางศาสนา (Religion)
- 1.8 การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ (Business)
- 1.9 การท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมมิตรและญาติ (Visiting Friends and Relatives หรือ VFR)
- 1.10 การท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์ขององค์กร (Mission)

2. การท่องเที่ยวตามมาตรฐานสากลมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

2.1 การท่องเที่ยวภายในประเทศ เป็นการท่องเที่ยวไปตามสถานที่ต่าง ๆ ภายในประเทศ การท่องเที่ยวชนิดนี้จะต้องมีสิ่งจูงใจหลายประการ เช่น ความสวยงามของภูมิประเทศ ความสะดวกสบายในการเดินทาง ความปลอดภัยตลอดจนการโฆษณาหรือมีสิ่งจูงใจโดยเฉพาะของสถานที่นั้น ๆ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรม และธรรมชาติอันงดงามในแต่ละท้องถิ่น

2.2 การท่องเที่ยวต่างประเทศ เป็นการท่องเที่ยวไปตามสถานที่ที่แตกต่างไปจากประเทศของตน

2.3 การท่องเที่ยวลักษณะส่วนตัว เป็นการท่องเที่ยวเฉพาะบุคคล หรือเป็นครอบครัวที่เดินทางโดยอิสระ ผู้เดินทางรับผิดชอบการเดินทาง ที่พัก และการใช้จ่ายของตนเอง

2.4 การท่องเที่ยวเป็นหมู่คณะ ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวมอบให้บริษัทนำเที่ยวดำเนินการ เป็นการเดินทางท่องเที่ยวเป็นคณะที่ไม่ต่ำกว่า 15 คน บริษัทจัดดำเนินการนำเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ ตามรายการที่ตกลงไว้

3. การท่องเที่ยวตามลักษณะการจัดการมีรูปแบบ ดังนี้

3.1 กำหนดโดยประเภท ได้แก่ การท่องเที่ยวภายในประเทศกับการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ

3.2 กำหนดโดยระยะทาง ได้แก่ การท่องเที่ยวระยะไกลกับการท่องเที่ยวระยะใกล้

3.3 กำหนดโดยวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว เช่น พักผ่อน ศึกษาดูงาน กีฬา การเยี่ยมญาติมิตร การประชุมเพื่อสุขภาพ

3.4 กำหนดโดยระยะเวลา ได้แก่ การไปแวะเยี่ยมหรือทัศนจรโดยไม่ค้างคืนกับการพักเยี่ยมโดยค้างแรม

3.5 กำหนดโดยนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเป็นผู้กำหนดแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางอาจเป็นการท่องเที่ยวคนเดียวหรือการท่องเที่ยวเป็นกลุ่ม

3.6 กำหนดโดยวิธีการจัดการ ได้แก่ การท่องเที่ยวแบบอิสระกับการท่องเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จ

3.7 กำหนดโดยปริมาณและคุณภาพ ได้แก่ การท่องเที่ยวมวลชน เพราะสามารถไปครั้งละมาก ๆ เป็นการท่องเที่ยวเพื่อประชาชน เพราะเป็นที่นิยมของประชาชนและการท่องเที่ยวเพื่อสังคม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2559) ได้สรุปรูปแบบการท่องเที่ยวที่สำคัญประกอบด้วย 11 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบการท่องเที่ยวแบบเหมาจ่าย แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ
 - 1.1 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบเหมาจ่ายที่มีผู้นำเที่ยวด้วย (Escorted Package Tour)
 - 1.2 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบเหมาจ่ายไม่มีผู้นำเที่ยว (Unescorted Package Tour)
2. รูปแบบการท่องเที่ยวแบบตามความต้องการ สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ
 - 2.1 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบตามความต้องการของลูกค้า (Tailor-Made Tour)
 - 2.2 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบตามความต้องการของธุรกิจนำเที่ยวเอง (Ready-Made Tour)
3. รูปแบบการท่องเที่ยวแบบตามลักษณะการดำเนินงาน สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ
 - 3.1 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบเหมาจ่าย
 - 3.2 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบชำนาญพิเศษ
4. รูปแบบการท่องเที่ยวแบบตามลักษณะการเดินทาง สามารถแบ่งได้ 4 ประเภท คือ
 - 4.1 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบ Joint Tour
 - 4.2 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบ Private Tour
 - 4.3 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบ Group Tour
 - 4.4 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบ Incentive Tour
5. รูปแบบการท่องเที่ยวแบบตามระยะทาง สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ
 - 5.1 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบระยะใกล้ (Short-haul Tour)
 - 5.2 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบระยะไกล (Long-haul Tour)
6. รูปแบบการท่องเที่ยวแบบตามลักษณะการซื้อ สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ

- 6.1 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบเหมาจ่าย (Package Tour)
- 6.2 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบเลือกจ่าย (Optional Tour)
7. รูปแบบการท่องเที่ยวแบบตามระยะเวลา สามารถแบ่งได้ 3 ประเภท คือ
 - 7.1 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบครึ่งวัน (Half-day Tour)
 - 7.2 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบเต็มวัน (All day Tour)
 - 7.3 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบมากกว่า 1 วัน (Tour-around)
8. รูปแบบการท่องเที่ยวแบบตามจุดนำชม สามารถแบ่งได้ 3 ประเภท คือ
 - 8.1 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบชมเมือง (City-Tour)
 - 8.2 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบชมภูมิทัศน์ (Sight-seeing Tour)
 - 8.3 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบชมแหล่งบันเทิงราตรี (Night Tour)
9. รูปแบบการท่องเที่ยวแบบตามวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว สามารถแบ่งได้ 3 ประเภท คือ
 - 9.1 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบ Sightseeing Tour
 - 9.2 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบ Trekking Tour
 - 9.3 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบ Special Purpose Tour
10. รูปแบบการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สามารถแบ่งได้ 3 ประเภท คือ
 - 10.1 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบเชิงรู้สึกไว (Sensitive Tour)
 - 10.2 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบเชิงสร้างสรรค์ (Constructive Tour)
 - 10.3 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบเชิงอนุรักษ์ (Proactive Tour)
11. รูปแบบการท่องเที่ยวแบบหลีกเลี่ยงหนีจากชีวิตประจำวัน สามารถแบ่งได้ 3 ประเภท คือ
 - 11.1 รูปแบบการท่องเที่ยวตรงกันข้ามกับการทำงาน (Opposition Pattern)
 - 11.2 รูปแบบการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากความเบื่อหน่าย (Neutrality Pattern)
 - 11.3 รูปแบบการท่องเที่ยวที่ทำให้ชีวิตมีความหมาย (Extension Pattern)

ดังนั้นกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวเป็นองค์ประกอบสำคัญของอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวที่กระตุ้นให้เกิดเศรษฐกิจอีกหลายชนิด เพื่อให้การเดินทางของนักท่องเที่ยว สมบูรณ์ การท่องเที่ยวจึงมีหลายชนิด ได้แก่ การท่องเที่ยวตามลักษณะพื้นฐานของ การท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวที่อาจต้องการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน เพื่อการศึกษา เพื่อเยี่ยมญาติมิตร เพื่อธุรกิจ ฯลฯ โดยอาจท่องเที่ยวภายในประเทศ ระหว่าง ประเทศ หรือท่องเที่ยวในลักษณะส่วนตัว หรือเป็นหมู่คณะ ซึ่งมีลักษณะการท่องเที่ยว ในรูปแบบที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความต้องการของนักท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวและองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางออกจากสถานที่ที่อยู่เป็นประจำไปยังแหล่งท่องเที่ยวเป็นการชั่วคราว แหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากรท่องเที่ยวหมายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นทั้งที่อยู่ในลักษณะที่เป็นรูปธรรมสามารถสัมผัสได้และอยู่ในลักษณะนามธรรมไม่สามารถสัมผัสได้ ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ให้ความหมายของแหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากรท่องเที่ยวไว้ว่า หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวที่มีลักษณะเด่นที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปเยี่ยมชม โดยมีปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวอยู่ 2 ปัจจัย คือ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2559)

1. ปัจจัยทางธรรมชาติ หมายถึง องค์ประกอบที่ธรรมชาติสร้างขึ้นมาให้มีความดึงดูดใจในการท่องเที่ยว ประกอบด้วยลักษณะภูมิประเทศ เช่น ภูเขา เนินเขา เกาะแก่ง ทะเล ทะเลสาบ น้ำตก ชายหาด น้ำพุร้อน เป็นต้น และภูมิอากาศ ได้แก่ อุณหภูมิ ความกดดัน ลดความชื้น เป็นต้น

2. ปัจจัยทางวัฒนธรรม หมายถึง สรรพสิ่งทั้งหลายที่มนุษย์สร้างขึ้นและสามารถดึงดูดใจในการท่องเที่ยว เช่น การประกอบอาชีพ ศิลปกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี มรดกทางประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑน์ วัดวาอาราม ศาสนสถาน สวนสัตว์ สวนสาธารณะ เป็นต้น

ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวจึงมีองค์ประกอบสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ หรือ 3As ดังต่อไปนี้ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2559)

1. สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้อยากเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวแล้วเกิดความประทับใจ อาจเป็นสิ่งที่ให้ความรู้หรือความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งสิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวย่อมมีความแตกต่างกันไปตามความต้องการและความสนใจของนักท่องเที่ยวแต่ละคนแต่ละกลุ่ม เช่น ทิวทัศน์ตามธรรมชาติ ความประทับใจจากลมฟ้าอากาศ คุณค่าทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชน สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น เดินป่า ปีนเขา เทียน้ำตก ล่องแพ เป็นต้น

2. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยมีเส้นทางหรือเครือข่ายคมนาคมที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและประหยัด ซึ่งการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวจะต้องพิจารณาประเภทของคมนาคมขนส่ง เส้นทางคมนาคมขนส่งเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว แบบแผนการเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว

ของนักท่องเที่ยว บริเวณที่อำนวยความสะดวกให้แก่ยานพาหนะ ปัญหาการจราจรที่อาจเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว

3. สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenity) เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้นอย่างประทับใจ เพื่อให้นักท่องเที่ยวอยากจะท่องเที่ยววันขึ้น หรือกลับมาเที่ยวซ้ำในโอกาสหน้า สิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านอาคารและสิ่งก่อสร้างในแหล่งท่องเที่ยว ด้านบริการในแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว และด้านป้ายในแหล่งท่องเที่ยว

สรุปได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพนั้นต้องประกอบด้วย ทรัพยากรท่องเที่ยว ควรมียอดประกอบหลักอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) คือการมีความสามารถในการเข้าถึงความสามารถในการคมนาคม ไปยังสถานที่ หรือแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างดี สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) ได้แก่ กิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) แหล่งท่องเที่ยวต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกเตรียมไว้สำหรับนักท่องเที่ยวอย่างครบครันและเพียงพอ

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

ความหมายของนักท่องเที่ยว

ความหมายของนักท่องเที่ยว มีผู้ให้ความหมายอย่างหลากหลาย ดังนี้
ศรัณญา วรากุลวิทย์ (2558) ได้สรุปความหมายของนักท่องเที่ยวที่องค์การการท่องเที่ยวแห่งสหประชาชาติได้กำหนดไว้ ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวนานาชาติ (Inbound Tourists) เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปพำนักอยู่ในประเทศอื่นที่ไม่ใช่ถิ่นที่อยู่ของตนในระยะเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งคืน แต่ไม่เกินหนึ่งปี ด้วยวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ที่ไม่ใช่การไปหารายได้ และบุคคลใดที่เดินทางตามลักษณะดังกล่าว แต่พำนักในสถานที่นั้น ๆ น้อยกว่าหนึ่งคืน เรียกว่า นักทัศนอาจร (International Excursionists)

2. นักท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic Tourists) หมายถึง บุคคลใดก็ตามที่พำนักอยู่ในประเทศหนึ่งจะเป็นคนสัญชาตินั้นหรือไม่ก็ตาม เดินทางไปสถานที่อื่นภายในประเทศนั้น นอกเหนือจากการเป็นอยู่ตามปกติของเขาในช่วงระยะเวลาไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมงหรือหนึ่งคืน โดยมีวัตถุประสงค์อื่น ๆ ที่ไม่ใช่กิจกรรมที่เป็นรายได้จากสถานที่นั้น โดยมีแรงจูงใจในการเดินทางเพื่อเหตุผล ดังนี้

2.1 การเดินทางที่ใช้เวลาเพื่อพักผ่อน วันหยุด สุขภาพ การศึกษา ศาสนา และกีฬา

2.2 การเดินทางเพื่อธุรกิจ และเพื่อวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

ส่วนนักท่องเที่ยวภายในประเทศ (Excursionists) เป็นบุคคลที่เดินทางตามลักษณะดังกล่าวแล้ว แต่พำนักในสถานที่นั้น ๆ น้อยกว่าหนึ่งคืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2559) ให้ความหมายนักท่องเที่ยว หมายถึง บุคคลที่เดินทางอยู่ในประเทศหนึ่งประเทศใดที่มีใช้บ้านเมืองที่อาศัยอยู่เป็นประจำเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมงและบุคคลที่เป็นนักท่องเที่ยว ได้แก่

1. ผู้เดินทางเพื่อพักผ่อนใจหรือเพื่อสุขภาพ
2. ผู้เดินทางไปประชุมหรือประกอบภารกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง
3. ผู้เดินทางเพื่อทำธุรกิจการค้าบางประการ
4. ผู้เดินทางมากับเรือที่เพลลินตากับทิวทัศน์สองฝั่งน้ำ แม้จะแวะพักอยู่น้อยกว่า 24 ชั่วโมงก็ตาม

สหพันธ์องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International Union of Official Travel Organization หรือ IUOTO) (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2559) ได้ตกลงให้นักเรียนหรือนักศึกษาที่มาจากต่างประเทศถือเป็นนักท่องเที่ยว และยังให้เรียนผู้เดินทางที่ตั้งใจมาท่องเที่ยว ณ ประเทศหนึ่ง แต่อยู่ไม่ถึง 24 ชั่วโมง ว่าเป็นนักท่องเที่ยว (Excursionist) รวมถึงผู้โดยสารที่เดินทางผ่านประเทศโดยมิได้ออกจากบริเวณที่จัดไว้สำหรับผู้เดินทางผ่านสนามบินด้วย

ศรัญญา วรากุลวิทย์ (2558) ได้นำความหมายที่องค์การการท่องเที่ยวโลกได้กำหนดไว้ในกรณีฉบับสถิติว่าเป็นนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศและนักท่องเที่ยวภายในประเทศของประเทศไทยโดยกำหนดลักษณะของนักท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ หมายถึง ชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยและพำนักอยู่ในการเดินทางครั้งหนึ่ง ๆ ไม่น้อยกว่า 1 คืน หรือ 24 ชั่วโมง และไม่มากไปกว่า 60 วัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางนั้น ๆ เพื่อวัตถุประสงค์ ดังนี้

1.1 การท่องเที่ยว การพักผ่อน การรักษาสุขภาพ การเยี่ยมญาติมิตร การศึกษา และการดูงาน

1.2 การร่วมประชุมสัมมนาหรือเป็นตัวแทนสมาคม นักบวช นักกีฬา ฯลฯ

1.3 การติดต่อธุรกิจ แต่ไม่ใช่เพื่อหารายได้

1.4 การมากับเรือเดินสมุทรที่แวะจอดในท่าเรือ

2. นักท่องเที่ยวภายในประเทศ หมายถึง ชาวไทยหรือชาวต่างประเทศที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย เดินทางจากที่อยู่ในจังหวัดของตนไปยังจังหวัดอื่น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ใน

การเดินทางใด ๆ ก็ตามที่ไม่ใช่การหารายได้ในสถานที่ที่ไปเยือน และระยะเวลาที่พำนักไม่เกิน 60 วัน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2559) ได้สรุปความหมายนักท่องเที่ยว หมายถึง นักท่องเที่ยว ชาวต่างประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยวโดยพักค้างคืนหรือนักท่องเที่ยวภายในประเทศที่เดินทางไปเที่ยวต่าง ๆ ของประเทศตนเองและพักค้างคืน โดยนักท่องเที่ยวต่างประเทศและนักท่องเที่ยวภายในประเทศจะเป็นตัวกำหนดความสำเร็จในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว การขยายตัวเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพทางด้านการตลาดท่องเที่ยว ความสามารถในการบริหารทรัพยากรทางการท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ ขององค์กรหลากหลายที่เกี่ยวข้อง การขยายตัวของจำนวนวันพักเฉลี่ย ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนต่อวันของนักท่องเที่ยวจะมีผลต่อรายได้โดยรวม และส่งผลดีต่อภาคเศรษฐกิจในการสร้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อม การกระจายโอกาสและรายได้ กระตุ้นการลงทุน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวหมายถึง นักท่องเที่ยว ชาวต่างประเทศหรือนักท่องเที่ยวภายในประเทศที่เดินทางมาท่องเที่ยวโดยพักค้างคืน ๆ ไม่น้อยกว่า 1 คืน หรือ 24 ชั่วโมง และไม่มากไปกว่า 60 วัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางนั้น ๆ เพื่อวัตถุประสงค์การท่องเที่ยว การพักผ่อน การรักษาสภาพ การเยี่ยมญาติมิตร การศึกษา และการดูงาน การร่วมประชุมสัมมนาหรือเป็นตัวแทนสมาคม นักบวช นักกีฬา ฯลฯ การติดต่อธุรกิจ แต่ไม่ใช่เพื่อหารายได้ หรือการมาทำเรือเดินสมุทรที่แวะจอดในท่าเรือ

ประเภทของนักท่องเที่ยว

นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวต่างประเทศได้จำแนกนักท่องเที่ยวเพื่ออธิบายพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ดังนี้

ตาราง 2 แสดงประเภทของนักท่องเที่ยว

นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว	ประเภทของนักท่องเที่ยว
รวีวรรณ ไพรรุ่งโรจน์ (2558a)	แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1. นักท่องเที่ยวที่มุ่งแสวงหาแสงแดด (Sunlusts) 2. นักท่องเที่ยวที่มุ่งแสวงหาความแปลกใหม่ทางวัฒนธรรม (Wanderlusts)

ตาราง 2 (ต่อ)

นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว	ประเภทของนักท่องเที่ยว
-----------------------------	------------------------

Cohen (2002))	แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1. นักท่องเที่ยวแบบนันทนาการ (Recreational Tourist) 2. นักท่องเที่ยวแบบปลีกตัวหาความเพลิดเพลิน (Diversionary Tourist) 3. นักท่องเที่ยวแบบมุ่งหาประสบการณ์ (Experiential Tourists) 4. นักท่องเที่ยวชอบทดลอง (Experimental tourists) 5. นักท่องเที่ยวแบบใช้ชีวิตเหมือนคนท้องถิ่น (Existential Tourists)
บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2559)	แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1. นักท่องเที่ยวแบบชอบผจญภัย (Adventurous Travelers) 2. นักท่องเที่ยวแบบประหยัด (Budget Travelers) 3. นักท่องเที่ยวแบบเดินทางระหว่างวันหยุด (Vacationers Travelers) 4. นักท่องเที่ยวแบบชอบเดินทางระยะทางยาวนาน (Moderate Travelers)
Swaebrook and Homer (2016)	แบ่งออกเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่ 1. นักท่องเที่ยวแบบหลงใหลทะเล (Active Sea Lover) 2. นักท่องเที่ยวแบบชอบผูกมิตร (Contact-minded Holiday Maker) 3. นักท่องเที่ยวชอบชมธรรมชาติ (Nature Viewers) 4. นักท่องเที่ยวแสวงหาการพักผ่อน (Rest-seekers) 5. นักท่องเที่ยวแบบนักค้นหา (Discovers) 6. นักท่องเที่ยวแบบเดินทางพร้อมครอบครัว (Family-orientated) 7. นักท่องเที่ยวแบบประเพณีนิยม (Traditionalists)
รวิวรรณ ไพรรุ่งโรจน์ (2558b)	แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1. นักท่องเที่ยวประเภทที่ให้ความสนใจกับตัวเองเป็นหลัก (Psychocentrics) 2. นักท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจกับสิ่งแวดล้อมภายนอกเป็นหลัก (Allocentrics) 3. นักท่องเที่ยวประเภทที่มีพฤติกรรมใกล้เคียงกับกลุ่มที่ให้ความสนใจกับตัวเองเป็นหลัก (Near-Psychocentrics) 4. นักท่องเที่ยวที่มีบุคลิกกลาง ๆ (Mid-Centrics)

ตาราง 2 (ต่อ)

นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว	ประเภทของนักท่องเที่ยว
-----------------------------	------------------------

แบ่งออกเป็น 7 กลุ่ม ได้แก่

1. นักท่องเที่ยวที่มีความกระตือรือร้นและชอบทะเล (Active sea lovers)
2. นักท่องเที่ยวที่ชอบพบปะและผูกมิตรกับผู้อื่น (Contact-minded holiday makers)
3. นักท่องเที่ยวที่ชื่นชมธรรมชาติ (Nature viewers)
4. นักท่องเที่ยวที่ต้องการพักผ่อน (Rest-seekers)
5. นักท่องเที่ยวที่มุ่งแสวงหาประสบการณ์ที่แปลกใหม่ (Discovers)
6. นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวพร้อมกับสมาชิกในครอบครัวและชอบแสงแดดและท้องทะเล (Family-orientated sun and sea lovers)
7. นักท่องเที่ยวประเภทประเพณีนิยม (Traditionalists)

การจำแนกประเภทนักท่องเที่ยวดังกล่าวข้างต้น มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่ไม่สามารถจำแนกได้อย่างชัดเจนลงไปว่าจัดอยู่ในประเภทใด เนื่องจากนักท่องเที่ยวบางคน อาจจะต้องการพักผ่อนและชื่นชมธรรมชาติ ชอบแสงแดดและท้องทะเลในเวลาเดียวกันก็ได้ ดังนั้น การจำแนกประเภทการท่องเที่ยวของนักวิชาการด้านการท่องเที่ยวจึงใช้เกณฑ์ในการจำแนกและลักษณะแตกต่างกันไป

ความหมายของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

ชวัลนุช อุทยาน (2552) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมนักท่องเที่ยว เป็นการกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยวไม่ว่าการกระทำนั้นนักท่องเที่ยวจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม และบุคคลอื่นจะสังเกตการกระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตามก็เพื่อมุ่งตอบสนองของสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่ง โดยพฤติกรรมภายนอกของนักท่องเที่ยว (Tourist's Overt Behavior) เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตได้โดยอาศัยประสาทสัมผัส ส่วนพฤติกรรมภายในของนักท่องเที่ยว (Tourist's Covert Behavior) เป็นการทำงานของอวัยวะต่างๆ ภายในร่างกายรวมทั้งความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ที่ถูกควบคุมอยู่ภายในจะมีความสัมพันธ์กัน โดยพฤติกรรมภายในจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอกเป็นส่วนใหญ่

รวีวรรณ ไพรรุ่งโรจน์ (2558b) สรุปความหมายพฤติกรรมนักท่องเที่ยว (Tourist behavior) หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกในด้านต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยว ทั้งก่อนการเดินทางท่องเที่ยว ในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว และภายหลังจากการเดินทางท่องเที่ยว ตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกนั้น ๆ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2559) ได้สรุปความหมายของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยวไม่ว่าการกระทำนั้นนักท่องเที่ยวจะรู้ตัวหรือไม่รู้ก็ตาม

และบุคคลอื่นจะสังเกตเห็นการกระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตาม เพื่อมุ่งตอบสนองความต้องการสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์ใดสภาพหนึ่งโดยพฤติกรรมภายนอกของนักท่องเที่ยว เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตเห็นได้โดยอาศัยประสาทสัมผัส ส่วนพฤติกรรมภายในของนักท่องเที่ยวเป็นการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ภายในร่างกายรวมทั้งความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ที่ถูกควบคุมอยู่ภายในจะมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งพฤติกรรมภายในจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอกของนักท่องเที่ยวและความสามารถค้นหาทางแก้ไขพฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อบริการของนักท่องเที่ยวได้ถูกต้องและสอดคล้องกัน

อีกความหมายหนึ่ง พฤติกรรมนักท่องเที่ยว หมายถึง พฤติกรรมการแลกเปลี่ยนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่เสมอของนักท่องเที่ยว ซึ่งดำเนินไปภายใต้ผลสะท้อนที่เกิดจากภาวะแวดล้อม ความรู้สึกนึกคิด ความรู้ความเข้าใจของนักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

องค์ประกอบของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

ชวลนุช อุทยาน (2552) กล่าวถึงองค์ประกอบของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวว่ามีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ คือ

1. เป้าหมาย หมายถึง พฤติกรรมนักท่องเที่ยวทุกๆ พฤติกรรมจะต้องมีเป้าหมายในการกระทำ เช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มอนุรักษ์ต้องการ เที่ยรติยศโดยการแสดงให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเดินทางท่องเที่ยวโดยที่สภาพแวดล้อมในสถานที่ตนเดินทางยังคงสภาพความสมบูรณ์ของระบบนิเวศน์ดั้งเดิม
2. ความพร้อม หมายถึง ความมีวุฒิภาวะ และความสามารถในการทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ เช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มที่รักความผจญภัย นิยมไต่เขา ปีนหน้าผา ต้องมีความพร้อมทั้งสภาพร่างกายและจิตใจแล้วสามารถจะทำกิจกรรมที่ตนชอบได้
3. สถานการณ์ หมายถึง เหตุการณ์หรือโอกาสที่เอื้ออำนวยให้เลือกกระทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการ เช่น การท่องเที่ยวตามหมู่เกาะ ควรกระทำในยามคลื่นลมสงบไม่ควรทำในขณะที่มีพายุฝนฟ้าคะนอง
4. การแปลความหมาย หมายถึง วิธีการคิดแบบต่างๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่พอใจมากที่สุด สถานการณ์หนึ่ง ๆ เช่น เวลาสิบสองนาฬิกา เป็นเวลาที่นักท่องเที่ยวควรเป็นเวลาทีนักท่องเที่ยวควรหยุดพักรับประทานอาหารกลางวัน
5. การตอบสนอง คือ การตัดสินใจกระทำกิจกรรมตามที่ตนได้ตัดสินใจเลือกสรรแล้ว เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ เช่น นักท่องเที่ยวได้ตัดสินใจที่จะเดินทางท่องเที่ยวในช่วงวันหยุดเพื่อพักผ่อน ดังนั้นนักท่องเที่ยวจะต้องวางแผนการเดินทาง และจัดการดำเนิน

การล่องหน้า ในการกระทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตั้งแต่กิจกรรม การกำหนดสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมการเดินทาง กิจกรรมการจองที่พัก เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง

6. ผลลัพธ์ที่ตามมา คือ ผลจากการกระทำหนึ่ง ๆ อาจได้ผลตามที่คาดหมายไว้ หรืออาจตรงกันข้ามกับความคาดหวังที่ตั้งใจไว้ เช่น นักท่องเที่ยวได้มีกำหนดการเดินทางไว้ เพื่อมาพักผ่อนวันหยุดในประเทศไทย แต่ปรากฏว่าในเวลานั้นเกิดการชุมนุมที่สนามบิน และทำให้สนามบินต้องปิดทำการ เครื่องบินไม่สามารถลงจอดได้ มีผลลัพธ์ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถบรรลุผลตามที่คาดหมายไว้ได้

7. ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง คือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อสิ่งที่กระทำลงไปไม่บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ จึงต้องกลับมาแปลความหมาย ไตร่ตรอง เพื่อเลือกหาวิธีใหม่ ๆ มาตอบสนองความต้องการ หรืออาจจะเลิกความต้องการไป เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่เกินความสามารถ เช่น การก่อวินาศกรรมในเมืองมูมไบ ประเทศอินเดียในเดือนพฤศจิกายน ปี 2008 นักท่องเที่ยวที่ตั้งใจจะเดินทางไปเมืองดังกล่าว จะต้องเกิดความผิดหวังเพราะเกิดความกังวลด้านความปลอดภัย และอาจล้มเลิกความตั้งใจในการเดินทาง หรืออาจเปลี่ยนเส้นทางไปเมืองอื่นที่ปลอดภัยกว่า

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2559) กล่าวว่า พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเป็นการแสดงออกของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้สินค้าและบริการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว รวมทั้งกระบวนการในการตัดสินใจที่มีผลต่อการแสดงออก ซึ่งมีองค์ประกอบของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่สำคัญ 7 องค์ประกอบ คือ

1. เป้าหมาย หมายถึง ทุกพฤติกรรมนักท่องเที่ยวจะต้องมีเป้าหมายในการกระทำ
2. ความพร้อม หมายถึง ความมีวุฒิภาวะและความสามารถในการทำกิจกรรม เพื่อตอบสนองต่อความต้องการ
3. สถานการณ์ หมายถึง เหตุการณ์หรือโอกาสที่เอื้ออำนวยต่อการเลือกกระทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ
4. การแปลความหมาย หมายถึง วิธีคิดแบบต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่พอใจมากที่สุด สถานการณ์หนึ่ง ๆ
5. การตอบสนอง หมายถึง การตัดสินใจกระทำกิจกรรมตามที่ตนได้ตัดสินใจเลือกสรรแล้ว เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการตอบสนองต่อความต้องการตนเอง
6. ผลลัพธ์ที่ตามมา หมายถึง ผลจากการกระทำหนึ่ง ๆ อาจได้ผลตามที่คาดหมายไว้ หรืออาจไม่ได้ผลตามที่คาดหวังไว้

7. ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อสิ่งที่กระทำลงไป ไม่บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ จึงต้องกลับมาแปลความหมายและไตร่ตรองเพื่อเลือกหาวิธีใหม่ ๆ มาตอบสนองความต้องการ หรืออาจจะเลิกความที่ต้องการ เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่เกิดความสามารถ

ดังนั้น พฤติกรรมนักท่องเที่ยวนั้น เกิดจากความต้องการของตัวบุคคล และบุคคลอื่น โดยจะองค์ประกอบของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวนั้นมีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการคือ

- 1) เป้าหมาย พฤติกรรมนักท่องเที่ยวนั้น พฤติกรรม จะต้องมีความหมายในการกระทำ
- 2) ความพร้อม ความมีวุฒิภาวะ และความสามารถในการทำกิจกรรม เพื่อตอบสนองต่อความต้องการ
- 3) สถานการณ์ เหตุการณ์หรือโอกาสที่เอื้ออำนวยให้เลือกกระทำกิจกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการ
- 4) การแปลความหมาย หมายถึง วิธีการคิดแบบต่างๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่พอใจมากที่สุด
- 5) การตัดสินใจกระทำกิจกรรมตามที่ตนได้ตัดสินใจเลือกสรรแล้ว เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ
- 6) ผลลัพธ์ที่ตามมา คือ ผลจากการกระทำหนึ่ง ๆ อาจได้ผลตามที่คาดหมายไว้ หรืออาจตรงกันข้ามกับความคาดหวังที่ตั้งใจไว้
- 7) ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง คือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อสิ่งที่กระทำลงไป ไม่บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ จึงต้องกลับมาแปลความหมาย ไตร่ตรอง เพื่อเลือกหาวิธีใหม่ ๆ มาตอบสนองความต้องการ หรืออาจจะเลิกความต้องการไป เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่เกินความสามารถ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2559) กล่าวว่า การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยว ศึกษาใน 3 หัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยว โดยการศึกษา 12 ปัจจัย ดังต่อไปนี้

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ความจำเป็น (Needs) ความต้องการ (Wants) การจูงใจ (Motivation)

1.2 ปัจจัยเรื่องการรับรู้ (Perception) เป็นกระบวนการรับรู้และเข้าใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโลกที่อาศัยอยู่ โดยมีกระบวนการรับรู้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการเปิดรับข้อมูลที่ได้เลือกสรร ขั้นตอนการตั้งใจรับข้อมูลที่ได้เลือกสรร ขั้นตอนความเข้าใจในข้อมูลที่ได้เลือกสรร และขั้นตอนการเก็บรักษาข้อมูลที่ได้เลือกสรร

1.3 ปัจจัยเรื่องการเรียนรู้ (Learning) เกิดขึ้นเมื่อได้รับสิ่งกระตุ้น (Stimulus) ผ่านเข้ามาในความรู้สึกนึกคิด และเกิดการตอบสนอง (Response) ตามทฤษฎีสัญญาสิ่งกระตุ้นตอบสนอง (Stimulus-Response Theory)

1.4 ปัจจัยเรื่องบุคลิกภาพ (Personality) เน้นเรื่องความจำเป็น แรงจูงใจ และสิ่งกระตุ้นอันเป็นจิตไร้สำนึกจะเป็นตัวกำหนดบุคลิกภาพของนักท่องเที่ยวแต่ละคน ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกัน 3 ประการ ได้แก่ 1) บุคลิกภาพที่มีความสมดุลระหว่างความต้องการของตนเองและโลกภายนอก 2) บุคลิกภาพที่แสดงออก 3) บุคลิกภาพที่เป็นมาตรฐานจริยธรรมของตน

1.5 ปัจจัยเรื่องรูปแบบการดำรงชีวิต (Life Style) เป็นปัจจัยพื้นฐานทางวัฒนธรรมชั้นสังคม และกลุ่มอาชีพของแต่ละนักท่องเที่ยว

1.6 ปัจจัยเรื่องแนวความคิดเกี่ยวกับตนเอง (Self-concept) ได้แก่ แนวคิดของตนเองที่แท้จริง แนวคิดของตนเองในอุดมคติ แนวคิดของตนเองที่คิดว่าบุคคลอื่นมองตนเองอย่างแท้จริง

1.7 ปัจจัยเรื่องทัศนคติ (Attitudes)

1.8 ปัจจัยด้านความเคร่งเครียดจากการทำงาน (Serious of work factor)

1.9 ปัจจัยด้านรายได้ (Income Factor)

1.10 ปัจจัยทางเวลา สภาพและสุขภาพ (Factor of Timing, Situation and Healthy)

1.11 ปัจจัยเกี่ยวกับวงจรชีวิตครอบครัว (Family Life Cycle)

1.12 ปัจจัยทางครอบครัว (The Family)

2. ปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวมี 4 ปัจจัย คือ

2.1 ปัจจัยด้านวัฒนธรรม (Culture) ได้แก่ วัฒนธรรมของผู้ซื้อ (Buyer's Culture) เช่น การดำเนินชีวิต การแต่งกาย เป็นต้น วัฒนธรรมย่อย (Subculture) ได้แก่ กลุ่มเชื้อชาติ (Nationality Groups) กลุ่มศาสนา (Religions Groups) กลุ่มสีผิว (Racial Groups) กลุ่มทางภูมิศาสตร์ (Geographical Groups) และชั้นสังคม (Social Class) เป็นตัวกำหนดว่านักท่องเที่ยวมีความคิด ความเชื่อ ทัศนภาพ การใช้จ่ายเงิน ความสนใจ และมีพฤติกรรมคล้ายคลึงกับบุคคลอื่น ๆ ในชั้นของสังคมเดียวกัน

2.2 ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ กลุ่มอ้างอิง เช่น เพื่อนสนิท เพื่อนร่วมงาน กลุ่มงาน อาชีพ ดาราภาพยนตร์ เป็นต้น ครอบครัว (Family) บทบาทและสถานภาพ (Role and Status)

2.3 ปัจจัยด้านจิตวิทยา (Psychological) ได้แก่ การจูงใจ การรับรู้ การเรียนรู้ ความเชื่อและทัศนคติ

2.4 ปัจจัยในการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยว ได้แก่ ความมีเหตุผลในการตัดสินใจ สิ่งที่ไม่คาดคิดกับโอกาสการท่องเที่ยว การซื้อวีนาที่สุดท้าย บทบาทธุรกิจท่องเที่ยว ความเป็นปัจจุบันของข้อมูลในการรับรู้ของนักท่องเที่ยว โอกาสแรกและโอกาสเดียว

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวหลังสงครามครั้งที่ 2 ได้แก่

3.1 ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ (Demographic Factor) ได้แก่ ขนาดครอบครัว ความต้องการการท่องเที่ยว อายุของประชากร

3.2 ปัจจัยทางเทคโนโลยี (Technology Factor)

3.3 ปัจจัยทางการเมือง (Political Factor)

3.4 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (Economic Factor)

3.5 ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม (Socio-cultural Factor)

รวิวรรณ ไพรยรุ่งโรจน์ (2558b) ได้สรุปปัจจัยหลักและปัจจัยย่อยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ดังนี้

ตาราง 3 แสดงสรุปปัจจัยหลักและปัจจัยย่อยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

ปัจจัยหลัก	ปัจจัยย่อย
1. สิ่งเร้าทางการท่องเที่ยว (Travel stimuli)	<p>กลยุทธ์ทางการตลาดหรือส่วนประสมทางการตลาด ซึ่งได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความน่าสนใจและดึงดูดใจของสินค้าทางการท่องเที่ยว 2. ราคาของสินค้า 3. ช่องทางในการจัดจำหน่ายสินค้า 4. การส่งเสริมการขาย 5. การเป็นพันธมิตรกับธุรกิจการท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง 6. การให้ความสำคัญกับคนซึ่งเป็นผู้ให้บริการ 7. การจัดรวมสินค้าทางการท่องเที่ยว 8. การนำเสนอลักษณะทางกายภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าทางการท่องเที่ยว

ตาราง 3 (ต่อ)

ปัจจัยหลัก	ปัจจัยย่อย
------------	------------

2. ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคม (Personal and social factors)	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางด้านจิตวิทยาของนักท่องเที่ยว <ol style="list-style-type: none"> 1.1 ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ เช่น เพศ วัย ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส เป็นต้น 1.2 ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา ประกอบด้วย <ol style="list-style-type: none"> 1.2.1 ความจำเป็น ความต้องการ และแรงจูงใจ 1.2.2 การรับรู้ 1.2.3 การเรียนรู้ 1.2.4 ความเชื่อและทัศนคติ 1.2.5 บุคลิกภาพ 1.2.6 ลักษณะการดำรงชีวิต 1.2.7 แนวคิดเกี่ยวกับตัวเอง 1.2.8 ประสบการณ์ในอดีต 2. ปัจจัยทางสังคมของนักท่องเที่ยว <ol style="list-style-type: none"> 2.1 ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม 2.2 ชนชั้นทางสังคม 2.3 กลุ่มอ้างอิง 2.4 ผู้นำทางความคิด 2.5 ครอบครัว
3. ลักษณะเด่นและการให้บริการทางการท่องเที่ยว ณ สถานที่ที่เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว (Characteristics of destination and service-related factors)	<ol style="list-style-type: none"> 1. สถานที่ตั้งของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว 2. ความง่ายในการเข้าถึงด้วยยานพาหนะประเภทต่างๆ 3. ความแตกต่างทางด้านลักษณะทางภูมิศาสตร์/วัฒนธรรม 4. การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ทั่วถึง สมบูรณ์ และสามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้ 5. นโยบาย และกระบวนการในการขออนุญาตเข้าเมือง/การตรวจคนเข้าเมือง 6. มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีความหลากหลาย และเพียงพอ 7. มีแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย 8. มีภาพลักษณ์ที่ดี 9. มีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ

ตาราง 3 (ต่อ)

ปัจจัยหลัก	ปัจจัยย่อย
------------	------------

4. ปัจจัยภายนอกอื่น ๆ (External variables)	<ol style="list-style-type: none"> 1. สถานการณ์ทางการเมืองของประเทศที่เป็นภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยวหรือประเทศที่เป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว 2. ความแตกต่างของค่าเงิน 3. อุปสรรค/ข้อจำกัดที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ท่องเที่ยว (เช่น มีเหตุการณ์ความไม่สงบ เกิดเหตุการณ์การก่อการร้าย มีนโยบายปิดประเทศ เกิดสงคราม หรือมีภัยธรรมชาติเกิดขึ้น เป็นต้น)
---	--

ที่มา: รวีวรรณ ไพรยรุ่งโรจน์, 2558, หน้า 71-73

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวดังกล่าวข้างต้น บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2559) ได้ให้แนวทางการปฏิบัติของนักท่องเที่ยวที่ดีที่ควรมีในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง คือ นักท่องเที่ยวควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่ที่ต้องการจะไปท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือนเพื่อเป็นพื้นฐานความรู้ ควรทำความเข้าใจถึงเส้นทาง การท่องเที่ยวที่จะทัศนศึกษาให้ถ่องแท้ก่อนออกเดินทาง ต้องช่วยรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวไม่ประพฤติปฏิบัติขัดต่อวิถีชีวิตและประเพณีนิยมของคนในท้องถิ่นที่ไปเยือน การฝึกตนเองให้เป็นคนช่างสังเกต รู้จักกาลเทศะอันควร ควรปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่มที่ได้ด้วยกันควรฟังคำแนะนำของผู้นำเที่ยว และต้องตรงต่อเวลา และระมัดระวังอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว ต้องไม่ประมาทและคำนึงถึงความปลอดภัยให้มากที่สุด

แนวคิดประสบการณ์ทางการท่องเที่ยว

ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดของนักท่องเที่ยวในระหว่างที่เขากำลังได้สัมผัสกับประสบการณ์การท่องเที่ยวจริง ๆ ตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของประสบการณ์ดังกล่าวนับว่ามีความสำคัญมาก เนื่องจากความเข้าใจดังกล่าวจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ทราบถึงคุณภาพและลักษณะของสินค้าทางการท่องเที่ยวในมุมมองของนักท่องเที่ยว และวางแผนพัฒนาและปรับปรุงการบริการทางการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวได้ให้คำนิยามของประสบการณ์การท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

Volo (2009) ให้ความหมายว่า ประสบการณ์การท่องเที่ยวหมายถึง เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยจะเกิดขึ้นในสถานที่ที่ไม่ใช่สิ่งแวดล้อมปกติของเขา และเกิดในเวลาที่ไม่ใช่เวลาที่เขาต้องใช้ในการทำภาระหน้าที่ต่าง ๆ โดยเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นผลมา

จากกระบวนการรับสารดังต่อไปนี้ คือ เริ่มจากการที่มีพลังงานที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมได้ไปกระทบกับประสาทสัมผัสและได้ถูกแปลงเป็นสาร จากนั้นสารดังกล่าวก็ได้รับการตีความหมาย และจัดระบบโดยมีการอ้างอิงจากความรู้เดิมที่นักท่องเที่ยวมีอยู่ จากนั้นสารดังกล่าวจะถูกจัดเก็บไว้ในรูปแบบขอความทรงจำที่อยู่ภายใต้เงื่อนไข ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้ได้ทำให้นักท่องเที่ยวได้เกิดการเรียนรู้ด้วย

Page (2001) กล่าวว่า ประสบการณ์เป็นผลรวมของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความซับซ้อน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ได้ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกและทัศนคติในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับการเดินทางของเขา

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น ประสบการณ์การท่องเที่ยวเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อนักท่องเที่ยวอยู่ในสิ่งแวดล้อมหรือสถานที่อื่นที่ไม่ใช่สิ่งแวดล้อมปกติของเขาและอยู่นอกเหนือจากเวลาที่ต้องทำงานหรือทำสิ่งที่เป็นหน้าที่รับผิดชอบของเขา ประสบการณ์ท่องเที่ยวจึงมีหลายมิติ กล่าวคือ จากการเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง นักท่องเที่ยวคนหนึ่งอาจได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น ได้พบเพื่อนใหม่ ได้เรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ ได้เกิดความรู้สึกที่ดีและไม่ดี เป็นต้น

แนวคิดการศึกษาประสบการณ์การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในการเดินทางท่องเที่ยว มี 2 ลักษณะ คือ (รวีวรรณ โปรรุ่งโรจน์, 2558b)

1. แนวคิดการศึกษาประสบการณ์การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว ประกอบด้วย 4 แนวคิด ดังนี้

1.1 แนวคิดคุณค่าที่ได้รับจากการบริโภค แนวคิดนี้ถูกคิดค้นและนำเสนอโดย Shen โดยมีสาระสำคัญคือ การมองว่าประสบการณ์ที่ผู้บริโภคได้รับจากการซื้อสินค้ามีคุณค่าหรือมีประโยชน์ต่อผู้บริโภคในด้านต่าง ๆ และแนวคิดนี้มีคุณค่าหรือมีประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

1.1.1 คุณค่าทางด้านประโยชน์ใช้สอย (Functional value) หมายถึง คุณค่าที่เกิดจากคุณภาพและประสิทธิภาพของสินค้า

1.1.2 คุณค่าทางด้านสังคม (Social value) หมายถึง การได้รับการยอมรับหรือได้รับการยกย่องจากผู้อื่น

1.1.3 คุณค่าทางด้านอารมณ์ (Emotional value) หมายถึง นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกอย่างไร้เดียงหนึ่งหรืออารมณ์ชนิดใดชนิดหนึ่งที่เกิดจากการเดินทางท่องเที่ยว

1.1.4 คุณค่าทางการเรียนรู้ (Epistemic value) หมายถึง การที่นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้หรือได้สัมผัสกับสิ่งใหม่ ๆ จากการเดินทางท่องเที่ยว

1.1.5 คุณค่าที่มีเงื่อนไข (Conditional value) หมายถึง คุณค่าที่ได้รับจากการอยู่ร่วมในเหตุการณ์หรือสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ

1.2 แนวคิดประสบการณ์ทางการท่องเที่ยว Cohen (2002) ได้เสนอว่าประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้รับ ประกอบด้วย 4 มิติที่สำคัญ ได้แก่

1.2.1 คุณภาพของการบริการ (Performance quality) หมายถึง ลักษณะเด่นต่าง ๆ ของจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยว ตลอดจนลักษณะและคุณภาพของการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในการควบคุมดูแลของผู้ให้บริการทางการท่องเที่ยว เช่น ความสวยงามของสถานที่ท่องเที่ยว ความสะอาดสบายของที่พัก และการบรรยายเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวโดยมัคคุเทศก์ เป็นต้น

1.2.2 คุณภาพทางด้านประสบการณ์ (Experiential quality) หมายถึง ประโยชน์หรือผลลัพธ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการเดินทางท่องเที่ยว เช่น ได้เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น ได้เพื่อนใหม่ ได้ชมสถาปัตยกรรมที่แปลกตา เป็นต้น

1.2.3 ความพึงพอใจโดยรวม (Overall satisfaction) หมายถึง ความรู้สึกโดยรวมที่นักท่องเที่ยวได้รับจากการเดินทางท่องเที่ยว เช่น รู้สึกประทับใจ หรือรู้สึกสนุก เป็นต้น

1.2.4 ความตั้งใจที่จะเดินทางกลับไปท่องเที่ยวอีกครั้ง (Revisit intentions) หมายถึง ความตั้งใจของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางกลับไปท่องเที่ยวในจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวนั้น ๆ อีกครั้งในอนาคต

1.3 แนวคิดประสบการณ์ทางการท่องเที่ยว Quan and Wang (2004) ได้คิดค้นแนวคิดสำหรับใช้ในการศึกษาประสบการณ์ทางการท่องเที่ยว โดยได้แบ่งประสบการณ์ดังกล่าวออกเป็น 2 มิติหลัก ได้แก่

1.3.1 มิติของประสบการณ์ที่เป็นจุดสุดยอด หมายถึง ประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองแรงจูงใจทางการท่องเที่ยวเป็นหลักของนักท่องเที่ยวได้

1.3.2 มิติของประสบการณ์สนับสนุน หมายถึง ประสบการณ์ที่ช่วยตอบสนองความต้องการพื้นฐานของนักท่องเที่ยวในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งจะเกี่ยวข้องในการให้บริการและการอำนวยความสะดวกของธุรกิจทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น ธุรกิจที่พัก ธุรกิจด้านยานพาหนะ ธุรกิจร้านอาหาร และธุรกิจนำเที่ยว เป็นต้น ซึ่งผู้ที่ต้องการนำแนวคิดนี้ไปใช้ต้องสามารถแยกให้ออกว่าประสบการณ์ใดเป็นประสบการณ์ที่เป็นจุดสุดยอด และประสบการณ์ใดเป็นประสบการณ์สนับสนุน และต้องตระหนักว่าคุณภาพ หรือความพึงพอใจที่เกิดขึ้นกับประสบการณ์ในมิติใดมิติหนึ่งไม่สามารถทดแทนความดีของคุณภาพ หรือความไม่พึงพอใจเกี่ยวกับการเรียนรู้วัฒนธรรมหนึ่งได้

1.4 แนวคิดเหลี่ยมมุมของประสบการณ์การท่องเที่ยว McGehee and Andereck (2008) ได้เสนอว่า ประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้รับในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวจะประกอบด้วยมิติหลัก ๆ 6 ประการด้วยกัน ได้แก่

1.4.1 มิติที่เป็นประสบการณ์ทางด้านลักษณะทางกายภาพของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว เช่น การได้รับการบริการทางด้านต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว การได้ชมลักษณะทางสถาปัตยกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว และการได้รับประทานอาหารพื้นเมือง เป็นต้น

1.4.2 มิติที่เป็นประสบการณ์ทางด้านภาพลักษณ์ของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว เป็นการรับรู้เกี่ยวกับภาพลักษณ์ของสถานที่นั้น ๆ และความประทับใจโดยรวมที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวได้รับภาพลักษณ์ของประเทศญี่ปุ่นว่าเป็นประเทศที่สะอาดและมีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

1.4.3 มิติที่เป็นประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ที่ได้รับ ประกอบด้วย ประโยชน์หรือผลดีที่เกิดขึ้นกับตัวนักท่องเที่ยวทั้งทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก และทางกาย เช่น ได้รับความสนุกสนาน รู้สึกสงบ และมีสุขภาพที่ดีขึ้น เป็นต้น

1.4.4 มิติที่เป็นประสบการณ์ที่มีความหมาย หมายถึง ประสบการณ์ที่เกิดจากการตีความหมายของนักท่องเที่ยวเองว่า ประสบการณ์ที่เขาได้รับมีความหมายต่อตัวเขาอย่างไรบ้าง

1.4.5 มิติที่เป็นประสบการณ์ทางการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น หมายถึง การที่นักท่องเที่ยวได้มีปฏิสัมพันธ์และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น ๆ ในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยวคนอื่น ๆ คนในชุมชนท้องถิ่น หรือผู้ที่ร่วมเดินทางกับนักท่องเที่ยวด้วย

1.4.6 มิติที่เป็นประสบการณ์ด้านวัฒนธรรม หมายถึง การที่นักท่องเที่ยวได้ทำการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกับนักท่องเที่ยวคนอื่น ๆ และ/หรือคนในชุมชนท้องถิ่น

2. แนวคิดการศึกษาประสบการณ์การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นภายหลังการเดินทางท่องเที่ยว เป็นความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก ตลอดจนการแสดงออกของนักท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อประสบการณ์ที่เขาได้รับในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว โดยประสบการณ์ดังกล่าวประกอบด้วยองค์ประกอบด้านความคิดและความเชื่อ ความรู้สึกหรือความพึงพอใจโดยรวม และการแสดงออกที่เป็นการตอบสนองความคิดและความเชื่อ ตลอดจนความรู้สึกที่เกิดขึ้น แนวคิดที่ใช้ในการศึกษาถึงประสบการณ์การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นภายหลังการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งให้ความสำคัญกับลักษณะของความรู้สึกพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ

ที่นักท่องเที่ยวมีต่อประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวที่เขาได้รับ และความตั้งใจหรือแนวโน้มของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางท่องเที่ยวในอนาคต โดยทฤษฎีและแนวคิดนี้ได้แก่

2.1 ทฤษฎีกระบวนการทัศนของความไม่สอดคล้องกันของความคาดหวัง แบ่งออกเป็น 2 กรณีใหญ่ ๆ คือ

2.1.1 เกิดความสอดคล้องกันหรือเกิดการยืนยันผล ระหว่างผลลัพธ์ที่ได้จากการใช้สินค้าหรือบริการนั้น ๆ กับความคาดหวังที่ได้สร้างไว้ ซึ่งความสอดคล้องที่เกิดขึ้นนี้ทำให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจ

2.1.2 เกิดความไม่สอดคล้องกันหรือไม่เกิดการยืนยันผลระหว่างผลลัพธ์ที่ได้จากการใช้สินค้าหรือบริการกับความคาดหวังที่ได้สร้างขึ้น ซึ่งไม่สอดคล้องกันระหว่างปัจจัยทั้ง 2 ประการ จะเกิดขึ้นในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ระหว่างความไม่สอดคล้องกันในทางบวกและความไม่สอดคล้องกันในทางลบ

2.2 ทฤษฎีความเท่าเทียมกันของ Francken and Van (1981) คือ ความรู้สึกไม่คุ้มค่าที่เกิดขึ้นจากการใช้บริการจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความไม่พึงพอใจโดยมองจากปัจจัยภายนอก คือ คุณภาพการบริการทางการท่องเที่ยว เช่น ลักษณะของที่พักรักษาอาหาร ประสิทธิภาพในการนำเที่ยวของมัคคุเทศก์ และ/หรือการให้บริการของสายการบินเท่านั้น ไม่ได้เกิดจากปัจจัยภายในของตัวนักท่องเที่ยว

2.3 แนวคิดการตัดสินใจทางการท่องเที่ยวในอนาคต Mazursky (1989) ได้เสนอแนวคิดที่ว่า ความตั้งใจ หรือพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นในอนาคตไม่ได้เป็นผลที่เกิดจากความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวที่เพิ่งเกิดขึ้นเท่านั้น แต่เกิดจากปัจจัยอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น ประสบการณ์การท่องเที่ยวในอดีต บรรทัดฐานทางสังคมหรือการคล้อยตามผู้อื่น และประสบการณ์และความรู้ที่สั่งสมมาในอดีต

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ Decrop (2006) ได้แสดงแนวคิดที่ว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังของนักท่องเที่ยวและการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะเด่นต่าง ๆ ของจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยว โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ความผิดหวัง ความตื่นเต้น และความรู้สึกเฉย ๆ

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับประสบการณ์ที่เกิดขึ้นภายหลังจากการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว Rashid (2013) ได้เสนอแนวคิดในการอธิบายถึงประสบการณ์ที่เกิดขึ้นภายหลังจากการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยกล่าวว่า ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่

2.5.1 ลักษณะเด่นและคุณภาพของจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยว ประกอบด้วย องค์ประกอบหลักของจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ทรัพยากร การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น และองค์ประกอบรองของจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยว เป็นการบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ซึ่งจัดให้นักท่องเที่ยวโดยธุรกิจทางการท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ยานพาหนะ การบริการอาหารและเครื่องดื่ม การให้บริการนำเที่ยว เป็นต้น

2.5.2 ความรู้สึกของนักท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากการได้รับประสบการณ์ทางการท่องเที่ยว ณ จุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ความรู้สึกในทางบวก และความรู้สึกในทางลบ

2.5.3 ความตั้งใจ หรือพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของนักท่องเที่ยว ซึ่งสามารถแสดงออกได้หลายรูปแบบ เช่น การเดินทางกลับไปท่องเที่ยว ณ จุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวเดิมซ้ำอีกในอนาคต หรือ การพูดถึงสถานที่นั้น ๆ ในทางบวกกับผู้อื่น

ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวของ Cole and Scott (2004) ซึ่งเป็นการศึกษาประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว ประกอบด้วย 4 มิติ ได้แก่ คุณภาพของการบริการ คุณภาพทางด้านประสบการณ์ ความพึงพอใจโดยรวม และความตั้งใจจะเดินทางกลับไปท่องเที่ยวอีกครั้งมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาการท่องเที่ยวอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

ความหมายของอาสาสมัคร

ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ (2552) กล่าวว่า “อาสาสมัคร” เป็นคำที่เทียบเคียงความหมายกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “Volunteer” นอกจากนี้ยังมีคำศัพท์ในภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับคำว่าอาสาสมัคร อีก 2 คำ คือ “Voluntarism” มีความหมายที่ใช้กับกิจกรรมที่ทำบนความสมัครใจใช้กันในองค์กรเอกชนที่ไม่ได้ถูกระบุทำหน้าที่นั้น ๆ ตามกฎหมายและ “Volunteerism” เป็นคำที่ใช้กันมีความหมายกว่าคำแรก กล่าวคือ เรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวอาสาสมัคร หรือ การอาสาเข้าไปทำเรื่องใด ๆ โดยไม่จำกัดประเภทของกลุ่มหรือองค์กร ดังนั้นจึงมีจุดแตกต่างกันตรงที่ “Voluntarism” เน้นที่ตรงองค์กรเอกชนที่ไม่หวังผลกำไร ขณะที่ “Volunteerism” มีความหมายถึงกิจกรรมอาสาสมัครที่ครอบคลุมหน่วยงานทุกประเภทซึ่งรวมถึงหน่วยงานภาครัฐด้วย อย่างไรก็ตามนักวิชาการและผู้ทำงานในวงการอาสาสมัครได้เห็นพ้องในความหมายว่า “เป็นการเลือกกระทำการต่าง ๆ ที่เห็นว่าเป็นสิ่งที่ควรกระทำและเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมไทยโดยไม่

หวังผลตอบแทนเป็นเงินทอง และการกระทำนี้ไม่ใช่ภาระงานที่ต้องทำตามหน้าที่” ความหมายของ ศุภรัตน์ รัตนมุขย์ ประกอบด้วย

1. การเลือก (Choose) เป็นการเน้นที่เจตจำนงที่อิสระที่จะกระทำหรือไม่กระทำในสิ่งใด
2. ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) หมายถึง การกระทำที่มุ่งมั่นเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งบุคคล กลุ่มคน หรือสังคมส่วนรวม
3. โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินทอง (Without Monetary Profit) หมายถึง ไม่ได้หวังผลรายได้ทางเศรษฐกิจ แต่อาจรับเป็นรางวัลหรือค่าใช้จ่ายทดแทนที่ตนเองได้ใช้จ่ายไป แต่อย่างไรก็ตามก็ไม่อาจเทียบได้กับค่าของสิ่งที่ได้กระทำลงไป
4. ไม่ใช่ภาระงานที่ต้องทำตามหน้าที่ (Beyond Basic Obligations) หมายถึง สิ่งที่ทำนั้นอยู่นอกเหนือความจำเป็น หรือสิ่งที่ถูกคาดหวังว่าจะต้องทำตามภาระหน้าที่ เช่น งานตามหน้าที่ประจำที่ได้รับค่าจ้าง การดูแลครอบครัวตนเอง ความรับผิดชอบต่อในฐานะพลเมือง ฯลฯ

ความหมายและองค์ประกอบของอาสาสมัครดังกล่าวอาจแบ่งลักษณะงานอาสาสมัครออกได้เป็น 4 แบบ ด้วยกัน คือ

1. การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันหรือการพึ่งตนเอง (Mutual aid or self-help)
2. การช่วยเหลือบริการผู้อื่น (Philanthropy or service to others)
3. การมีส่วนร่วม (Participation)
4. ผู้สนับสนุนหรือเรียกร้องความเป็นธรรมเพื่อสังคม (Advocacy or campaigning)

หน่วยงานอาสาสมัครแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Volunteer: UNV) ได้ให้ความหมายหลักการพื้นฐานของงานอาสาสมัครไว้ ดังนี้ (เครือข่ายจิตอาสา, 2555)

1. กิจกรรมนั้นกระทำโดยอิสระ ไม่มีการขู่เข็ญหรือบังคับให้ทำ
2. กิจกรรมนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์อื่น ที่ไม่ใช่ค่าตอบแทนเป็นเงินตรา
3. กิจกรรมนั้นนอกจากจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้กระทำการยังก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น ดังนั้น งานอาสาสมัคร หมายถึง งานที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจของผู้กระทำและเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อผู้อื่นเป็นสำคัญ อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อผู้กระทำโดยไม่เกี่ยวข้องกับความต้องการค่าตอบแทน

เครือข่ายจิตอาสา (2555) ได้ระบุความหมายของอาสาสมัคร (Volunteer) หมายถึง ผู้ที่สมัครใจและอาสาเข้ามาเพื่อช่วยเหลือ เยียวยา และทำงานที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนและสังคมโดยสมัครใจ เพื่อการดูแล ป้องกัน แก้ปัญหาเพื่อพัฒนาสังคม โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งอื่นใด ผลตอบแทนที่อาสาสมัครได้รับคือ ความสุข ความภาคภูมิใจที่ได้ปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน สังคม และประเทศชาติ

นอกจากนี้ เครือข่ายจิตอาสา (2555) ยังได้กล่าวถึงประโยชน์ของการเป็นอาสาสมัครไว้ ดังนี้

1. ได้สัมผัสประสบการณ์ใหม่ พบเจอเพื่อนใหม่ ๆ ได้ทำความเข้าใจสังคมในมิติที่ต่างออกไป
2. ได้เรียนรู้และเติบโต ได้รับแรงบันดาลใจจากการได้ลงมือทำ
3. ได้พัฒนาศักยภาพของตนเองและได้เรียนรู้ทักษะการทำงานใหม่ ๆ
4. ได้รับความสุขทางใจ ความภาคภูมิใจจากการได้แบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่น
5. ได้เห็นคุณค่าของตนเองที่เชื่อมโยงต่อสังคม
6. ได้รับความสนุกสนานท้าทายจากประสบการณ์แปลกใหม่ในการทำงาน

ความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า อาสาสมัครหมายถึง กิจกรรมหรืองานที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจของผู้กระทำ มีลักษณะการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน หรือการพึ่งตนเอง การช่วยเหลือบริการผู้อื่น การมีส่วนร่วม ผู้สนับสนุนหรือเรียกร้องความเป็นธรรมเพื่อสังคม โดยไม่เกี่ยวข้องกับความต้องการค่าตอบแทน

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครมาจากภาษาอังกฤษ 2 คำ คือ Volunteer และ Tourism จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่าคำที่ใช้ในประเทศไทยมีทั้งการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร การท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ และการท่องเที่ยวจิตอาสา (Volunteer tourism/Voluntourism) สำหรับการศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้เลือกใช้คำว่า การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ซึ่งมีนักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความหมายของคำดังกล่าวไว้ ดังนี้

กาญจนา สมมิตร และคณะ (2556) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครนั้นเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่บูรณาการกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม เข้าไว้กับกิจกรรมการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวอย่างแยกกันไม่ออก

United Nations World Tourism Organization (UNWTO) and George Washington University's International Institute of Tourism Studies (IITS) (วรารัตน์ บุญแฝง และคณะ, 2558) กำหนดนิยามของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครเป็นการผสมผสานระหว่างการให้บริการในรูปอาสาสมัครและการเดินทางท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ด้านศิลปวัฒนธรรม ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และนันทนาการในแหล่งท่องเที่ยว (Voluntourism is the integrated combination of voluntary service to a destination with the traditional elements of travel and tourism—art, culture, geography, history and recreation—while in the destination)

Wearing (2001) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร เป็นการปรับรูปแบบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ซึ่งมีเหตุผลต่าง ๆ นานาในการเป็นอาสาสมัคร ทั้งในเรื่องของศักดิ์และต้นไม้

และใช้เวลาของงานอาสาในช่วงวันหยุด นั่นก็อาจนำไปสู่การช่วยเหลือหรือบรรเทาความลำบากของคนบางกลุ่มในสังคม หรือเป็นการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้กลับมาสมบูรณ์ดังเดิม

Wearing (2001) ได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครไว้ ดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร เป็นการหาประสบการณ์ที่ต้องลงไปสัมผัสด้วยตัวเอง ซึ่งจะรวมไว้ในเรื่องของความเข้าใจหรือสำหรับความแตกต่างอันที่จะนำไปสู่แรงจูงใจอันแท้จริง
2. เป็นประสบการณ์ที่สามารถให้ประโยชน์ต่อผู้ที่มีส่วนร่วมเช่นเดียวกับการอยู่รวมกันในสังคม
3. ในความหมายคือการให้ที่ผ่านประสบการณ์สังคม ซึ่งจะมีผลกระทบซึ่งกันและกัน เป็นผลให้เกิดการรู้จักกัน

Brown and Morrison (2003) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครอาจหมายถึงกิจกรรมแพ็คเกจทัวร์ที่มีภารกิจเล็กน้อย (Mini-mission) หรือโอกาสการทำประโยชน์เพื่อสังคมในช่วงเวลาสั้น ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมทำอันจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนที่เข้าไปท่องเที่ยวนั้น

McGehee and Santos (2005) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครคือ การใช้เวลาและเงินเพื่อการท่องเที่ยวที่แตกต่างจากกิจกรรมการท่องเที่ยวทั่วไปด้วยการเข้าไปช่วยเหลือผู้คนที่ต้องการความช่วยเหลือ

กาญจนา สมมิตร และคณะ (2556) ได้สรุปความหมายการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร คือ การเดินทางท่องเที่ยวทางเลือกรูปแบบหนึ่งที่นักท่องเที่ยวเลือกทำกิจกรรมที่แตกต่างจากกิจกรรมการท่องเที่ยวทั่วไปด้วยการเสียสละทรัพยากรของตนเองเพื่อช่วยเหลือสังคมหรือชุมชนที่ต้องการ

วรรัตน์ บุญแฝง และคณะ (2558) ได้สรุปว่าการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครหมายถึงการผสมผสานกันระหว่างการท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรมอาสาสมัครที่มีจุดประสงค์และมีเป้าหมายในการสร้างประโยชน์ ช่วยเหลือ หรือบรรเทาความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร โดยชุมชนแต่ละแห่งนั้นจะมีกิจกรรมอาสาสมัครในรูปแบบต่างๆ มารองรับในเชิงสร้างสรรค์ เช่น กิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ค่าอาสาพัฒนา การสร้างสิ่งสาธารณูปโภคพื้นฐาน การเลี้ยงเด็ก เป็นต้น ทั้งนี้กิจกรรมต่าง ๆ จะเป็นกระบวนการหนึ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครได้รู้จักคุณค่าของตนเองในขณะเดียวกัน นักท่องเที่ยวอาสาสมัครก็จะได้เรียนรู้วัฒนธรรมต่าง ๆ ผ่านการเปิดโลกทัศน์ที่จะนำไปสู่การเข้าใจวัฒนธรรมอื่น ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์และทำให้เกิดการมีส่วนร่วมต่อตัวอาสาสมัครที่เข้าร่วม และต่อชุมชนที่ทำกิจกรรม

พรณี สนวนเพลง (2559) ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครหมายถึง การท่องเที่ยวทางเลือก (Alternative tourism) ที่มุ่งเน้นไปที่นักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม (Niche) เน้นไปเพื่อนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ และช่วยพัฒนาชุมชนด้านการท่องเที่ยว เช่น การสอนและให้ความรู้ งานสาธารณสุข ในโรงพยาบาลและดูแลเด็ก การเกษตรและการพัฒนาชุมชน ซึ่งในขณะเดียวกันนักท่องเที่ยว จะได้เรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรมท้องถิ่น จากการได้ใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนและได้เรียนรู้จากชาวบ้าน ที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่น

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่บูรณาการกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคมเข้าไว้กับกิจกรรม การเดินทางเพื่อการท่องเที่ยว โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างประโยชน์และช่วยเหลือสังคม หรือชุมชนที่ต้องการผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ค่ายอาสา พัฒนา การสร้างสิ่งสาธารณูปโภคพื้นฐาน การเลี้ยงเด็ก เป็นต้น ซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวนี้ ทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักคุณค่าของตนเอง ได้เรียนรู้วัฒนธรรมต่าง ๆ ผ่านการเปิดโลกทัศน์ ที่นำไปสู่การสร้างความเข้าใจ ความสัมพันธ์อันดี และการมีส่วนร่วมต่อสังคมหรือชุมชน

รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

Callanan and Thomas (2005) ได้จัดกลุ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครออกเป็น หมวดย่อย ดังนี้

1. สวัสดิการชุมชน (Community Welfare)
2. การสอน (Teaching)
3. การพัฒนาธุรกิจ (Business Developments)
4. การฟื้นฟูสิ่งแวดล้อม (Environmental regeneration)
5. โครงการก่อสร้าง (Building Project)
6. โครงการพัฒนาวัฒนธรรม (Cultural Developments)
7. การวิจัยและการศึกษาสิ่งแวดล้อม (Environmental Research and Education)
8. การปกป้องสิ่งแวดล้อม (Environmental Protection)
9. การแพทย์ (Medical)
10. อื่น ๆ (Other/Miscellaneous)

Cheung (2010) ได้แบ่งประเภทการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ออกเป็น 11 ประเภท ดังนี้

1. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Environmental Conservation)

2. โครงการท่องเที่ยวในชุมชน (Community Tourism Projects)
3. การพัฒนาชุมชน (Community Development)
4. โครงการเกี่ยวกับสัตว์ป่า (Wildlife)
5. งานการสอน (Teaching)
6. โครงการสหกรณ์ (Cooperatives)
7. โครงการก่อสร้าง (Building Projects)
8. งานอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ (Historical Conservation)
9. งานด้านการเกษตร (Agricultural/Farming)
10. งานดูแลเด็ก (Child Care)
11. งานสาธารณสุข (Health Care)

กาญจนนา สมมิตร และคณะ (2556) ได้แบ่งรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครตามรูปแบบกิจกรรมที่ทำ ได้แก่

1. งานสร้าง (Building)
2. งานสอน (Teaching)
3. งานบูรณะปฏิสังขรณ์ (Repairs and Renovations)
4. งานบริการทางการแพทย์ (Medical Services)
5. งานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Environmental Conservation)
6. งานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการ (Information Technology and Management)
7. งานบรรเทาสาธารณภัย (Disaster reliefs)
8. งานการตลาด (Marketing)
9. งานการบัญชี (Accounting)
10. งานบริการสังคมทั่วไป (General Services)

กาญจนนา สมมิตร และคณะ (2556) ได้แบ่งประเภทการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครออกเป็น 10 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มประชาสงเคราะห์ ประกอบด้วย ดูแลสัตว์ ดูแลเด็ก ผู้สูงอายุ ผู้อพยพงานเกี่ยวกับเยาวชน บรรเทาสาธารณภัย กฎหมาย บริการ
2. กลุ่มการสอน ได้แก่ คอมพิวเตอร์ ภาษา อาชีพ กฎหมาย
3. กลุ่มการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ได้แก่ สัตว์ป่า ปศุสัตว์ เก็บขยะ ทำความสะอาดทำฝาย แยกน้ำไฟ

4. กลุ่มพัฒนาธุรกิจ ได้แก่ ช่วยทำผลิตภัณฑ์ ทำไร่ ทำนา สอนทำบัญชี การจัดการการตลาด ช่วยทำรายงาน เว็บไซต์ ขอบทุน

5. กลุ่มก่อสร้าง ได้แก่ ก่อสร้าง ปรับปรุง บูรณปฏิสังขรณ์

6. กลุ่มการวิจัยและศึกษาสภาพแวดล้อม ได้แก่ การวิจัยพืชสัตว์ การเรียนรู้ดูแลสภาพแวดล้อม

7. กลุ่มทางการแพทย์ ได้แก่ งานสาธารณสุข แพทย์ฝึกหัด ทำงานในโรงพยาบาล การดูแลผู้ป่วยเอดส์

8. กลุ่มพัฒนาวัฒนธรรม ได้แก่ ศิลปะ พัฒนาบุคลิกภาพ อนุรักษ์ประวัติศาสตร์

9. กลุ่มการพัฒนาชุมชน ได้แก่ การปรับภูมิทัศน์ที่อยู่อาศัย

10. กลุ่มท่องเที่ยวในชุมชน ได้แก่ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม

นอกจากนี้ Callanan and Thomas (2005) ได้แบ่งประเภทกิจกรรมตามระดับความเข้มข้นของกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์โดยใช้กรอบแนวคิดโครงการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ซึ่งประกอบด้วยตัวแปร 5 ด้าน ได้แก่

1. ความยืดหยุ่นของระยะเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรม

2. ประสบการณ์ที่มุ่งเน้นการทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อผู้อื่น หรือความสนใจของตนเอง

3. ทักษะหรือคุณสมบัติของนักท่องเที่ยว

4. การมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น

5. ระดับการสร้างประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น

ตาราง 4 แสดงการแบ่งประเภทของนักท่องเที่ยวตามระดับของการทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์โดยใช้แนวคิดสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

ระดับของการทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์		
น้อย	ปานกลาง	มาก

1. ความยืดหยุ่นของ ระยะเวลาในการเข้า ร่วมกิจกรรม	1. ใช้เวลาสั้น 2. น้อยกว่า 1 เดือน	1. ใช้เวลาปานกลาง 2. น้อยกว่า 1-6 เดือน	1 ใช้เวลานาน 2. มากกว่า 6 เดือน ขึ้นไป
2. ประสบการณ์ที่ มุ่งเน้นการทำ กิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์เพื่อผู้อื่น หรือความสนใจ ของตนเอง	1. แรงขับจากความ สนใจของตนเอง สำคัญกว่า การกระทำของผู้อื่น	1. แรงขับจากความ สนใจของตนเอง สำคัญเท่ากับ การกระทำของผู้อื่น	1. แรงขับจาก การกระทำของ ผู้อื่นสำคัญกว่า ความสนใจของ ตนเอง
3. ทักษะหรือ คุณสมบัติของ นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว	1. นำเสนอทักษะ หรือคุณสมบัติ ที่น้อย	1. อาจจะนำเสนอ ทักษะทั่ว ๆ ไป	1. นำเสนอ ประสบการณ์ที่เป็น ทางเทคนิค หรือมืออาชีพ
4. การมีส่วนร่วม อย่างกระตือรือร้น	1. มีแนวโน้มจะไม่ กระตือรือร้น โดยธรรมชาติ	2. มีส่วนผลระหว่าง การมีส่วนร่วมแบบ กระตือรือร้นและไม่ กระตือรือร้น	1. มีแนวโน้มว่าจะ กระตือรือร้น มากกว่าโดย ธรรมชาติ
5. ระดับการสร้าง ประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่น	1. มีการสร้าง ประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่นโดยตรงน้อย	1. มีการสร้าง ประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่นในระดับ ปานกลาง	1. มีการสร้าง ประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่นโดยตรงใน ระดับสูง

ที่มา: Callanan and Thomas, 2005, pp.183-200

ในการศึกษาครั้งนี้ จึงเป็นการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวอาสาสมัครตามลักษณะ
กิจกรรมที่จัดขึ้นภายในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

Mcgehee and Andereck (2008) กล่าวถึงผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบ
ของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ดังนี้

1. ผลกระทบเชิงบวก

1.1 ก่อให้เกิดความเข้าใจวัฒนธรรมของกันและกันระหว่างนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครและประชาชนในท้องถิ่นที่เข้าไปบำเพ็ญประโยชน์นั้น

1.2 นักท่องเที่ยวสามารถเชื่อมโยงกิจกรรมที่ทำให้ท้องถิ่นให้มีผลในระดับโลกได้

1.3 นักท่องเที่ยวสามารถเข้าใจประเด็นปัญหาต่าง ๆ ได้มากขึ้น เช่น ปัญหาชายแดน ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

1.4 นักท่องเที่ยวอาจได้แรงบันดาลใจเข้าร่วมกับองค์กรต่าง ๆ และทำกิจกรรมอย่างจริงจัง

1.5 ทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนได้รับการพัฒนาขึ้น

1.6 การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครนำประโยชน์ทางเศรษฐกิจไปสู่ชุมชนเป้าหมายโดยตรง

1.7 นักท่องเที่ยวสามารถช่วยภาครัฐที่มีงบประมาณไม่เพียงพอในการดูแลประชาชนในพื้นที่ห่างไกลให้ได้รับการพัฒนาในบางเรื่องได้

2. ผลกระทบเชิงลบ

2.1 นักท่องเที่ยวอาจมีส่วนทำลายสิ่งแวดล้อมโดยไม่รู้ตัว

2.2 นักท่องเที่ยวอาจเข้าไปแย่งใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดของชุมชนเป้าหมาย

2.3 หากไม่มีการฝึกอบรมก่อนการเดินทาง นักท่องเที่ยวอาจแสดงพฤติกรรมที่ขัดต่อประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

2.4 หากไม่มีการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชุมชนด้านวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อม

2.5 กิจกรรมบางอย่างอาจเป็นการดูหมิ่นศักดิ์ศรีของคนในท้องถิ่น

2.6 อาจสร้างนิสัยที่ทำให้ชุมชนท้องถิ่นไม่พึ่งพาตนเอง เนื่องจากมีความช่วยเหลือจากนักท่องเที่ยวอาสาสมัครเป็นประจำ

2.7 การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครอาจทำให้ชุมชนท้องถิ่นรู้สึกถึงความมีศักดิ์ศรีและความภาคภูมิใจในตัวเองลดน้อยลง

2.8 อาจมีการถ่ายทอดนิสัยมีพึ่งพาตนเองไปยังคนรุ่นต่อไป ทำให้ปัญหาต่าง ๆ ยังคงอยู่

Decrop (2006) กล่าวถึงผลกระทบเชิงบวกของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร คือ การพัฒนาท้องถิ่นให้มีความทัดเทียมกับชุมชนอื่น ๆ ที่พัฒนาแล้ว แต่อาจมีข้อเสีย คือ นักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครอาจเข้าไปแย่งงานที่คนท้องถิ่นสามารถทำได้เองและอาจมีความขัดแย้งทางวัฒนธรรมเกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะความไม่เข้าใจในเรื่องความเชื่อและศาสนา

เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร หรือการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์เป็นมิติใหม่ของการท่องเที่ยว รูปแบบการท่องเที่ยวจึงมีลักษณะของการเรียนรู้และการแบ่งปันทั้งผู้ให้และผู้รับ ดังนั้น หากมีการบริหารจัดการที่ดีแล้ว รูปแบบการท่องเที่ยวดังกล่าวจะเกิดผลดีทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชน

บริบทพื้นที่ศึกษา

ประวัติความเป็นมาของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน (Cherntawan International Meditation Center) เป็นศูนย์ปฏิบัติธรรม ก่อตั้งโดยพระมหาภูติชัย วชิรเมธี เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2552 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็น “ศูนย์กลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่ประชาคมโลก” (International Meditation Center) รมณีสถานแห่งนี้ตั้งอยู่เลขที่ 217 บ้านใหม่สันป่าเหียง ตำบลห้วยสัก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย บนเนื้อที่กว่า 200 ไร่ ทิศเหนือติด ท่งนา ทิศใต้ติด อ่างเก็บน้ำห้วยสัก ทิศตะวันออกติดอ่างเก็บน้ำห้วยสัก ทิศตะวันตกติดถนนของชุมชน

นอกจากเป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแล้ว ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ยังเป็นที่ตั้งของสำนักงานมูลนิธิวิมุตตยาลัย สถาบันวิมุตตยาลัย และมหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ (สถาบันการศึกษาทางเลือกเพื่อการพัฒนาตามปรัชญาพุทธเศรษฐศาสตร์)

แหล่งท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

1. ลานธรรมคือ พื้นที่ที่เป็นลานปฏิบัติธรรม ลานปริศนาธรรม พิพิธภัณฑสถานศิลปวัฒนธรรม ที่มีปริศนาธรรมแฝงอยู่ ซึ่งมีคำอธิบายไว้ ดังนี้

1.1 ประติมากรรม “พุทธบุคคล” เป็นงานพุทธศิลป์ที่แสดงให้เห็นว่า การบรรลุถึง “พุทธภาวะ” (ความเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน หรือการบรรลุนิพพาน) เป็นสิ่งที่เป็นไปได้สำหรับมนุษยชาติทุกคน ไม่เกี่ยวกับเพศภาวะ ไม่ว่าจะเป็่นสตรี หรือบุรุษ ทุกคนมีศักยภาพแห่งโพธิ หรือมีความสามารถที่จะบรรลุนิพพานได้ทั้งสิ้น ประติมากรรมชิ้นนี้ จึงเป็นพุทธศิลป์ที่ยืนยันว่า “มนุษย์ทุกคนล้วนมีสิทธิ์ที่จะผันถึงการบรรลุนิพพานได้อย่างเสมอหน้ากัน”

1.2 ประติมากรรม “พุทธทาสภิกขุ” พุทธทาสภิกขุ เป็นพระมหาเถระที่ได้รับการยกย่องจากองค์การยูเนสโกว่าเป็น “บุคคลสำคัญของโลก” เพราะท่านเป็นพระมหาเถระนักปฏิรูปพุทธศาสนา คนสำคัญที่สุดในยุคสมัยของเรา ผลงานการปฏิรูปที่สำคัญของท่านคือ 1) การก่อตั้งสวนโมกขพลาราม ที่อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเป็น ศูนย์กลางในการฟื้นฟูเนื้อหาสาระแห่งพระพุทธศาสนา 2) การกลับไปศึกษาแก่นพระพุทธศาสนาจากคัมภีร์พระไตรปิฎกโดยตรง 3) การยืนยันว่า “โลกุตระธรรม” คือ มรรค ผล นิพพาน ยังเป็นสิ่งที่เป็นไปได้

ได้สำหรับคนในยุคสมัยปัจจุบัน 4) การนำพุทธธรรมมาเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาสังคม วิพากษ์สังคม 5) การคิดค้นนวัตกรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแบบใหม่ที่ก่อให้เกิดความสนใจแก่คนหนุ่มสาวและปัญญาชน 6) คำสอนที่โดดเด่นที่สุดของท่านพุทธทาสภิกขุ คือ การสอนให้ไม่ยึดติดถือมั่นในตัวกูของกู 7) หนังสือที่มีชื่อเสียงที่สุดของท่านคือ “คู่มือมนุษย์” และ 8) ท่านได้รับการ ยกย่องจากองค์การยูเนสโกให้เป็น “บุคคลสำคัญของโลก”

1.3 ศิลปกรรม “4 คนหาม 3 คนแห่ 2 คนนั่งแคร่ 1 คน พาไป” เป็นปริศนาธรรม แต่โบราณของชาวล้านนาไทย ที่ใช้เป็นสื่อการสอนเรื่อง “มรณสติภาวนา” คือ เตือนใจให้รำลึกถึงความตายว่า เป็นสิ่งที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ดังนั้น จึงควรดำรงชีวิตด้วยความไม่ประมาท ไม่ควรโลภโมโทสันจนหน้ามืดตา มัว ส้มแก่ ส้มตาย เพราะถึงที่สุดแล้ว มนุษย์ไม่สามารถเอาอะไรที่ครอบครองไว้ตามไปใช้ในสัมปรายภพได้แม้แต่เพียงชิ้นเดียว ปริศนาธรรมชิ้นนี้ชี้ให้เรา เห็นสัจธรรมที่ว่า “สรรพสิ่ง คือ ของใช้ ไม่มีอะไรเป็นของฉัน” เพราะชีวิตนั้นไม่มีอะไรมากไปกว่า 4 คนหาม (=ธาตุ 4 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ) 3 คนแห่ (=ตกอยู่ในกฎไตรลักษณ์คือไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา) 2 คนนั่งแคร่ (=มีแต่บุญกับบาปผลักดันให้ชีวิตเป็นไปในลักษณะการต่างๆ) 1 คนพาไป (=ครั้นดับจิตก็เหลือแต่เพียงจิตเพียงดวงเดียวที่ไปเวียนว่ายตายเกิด) ความตายเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ดังนั้น เราจึงควรดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาทในทุกเรื่อง คิด ทุกกิจที่ทำ ทุกคำที่พูด ทุกอิริยาบถที่เคลื่อนไหว สมกับกับที่พระพุทธองค์ทรงเตือนไว้ว่า “อชฺเชว กิจฺจมาตปฺปํ, โภ ชญญามรณํ สุเว” “ควรทำหน้าที่ในวันนี้ให้ดีที่สุด เพราะใครเลยจะรู้ว่า ความตายอาจมาถึงในวันพรุ่งนี้”

1.4 กวีนิพนธ์มรรคา หมายถึง ถนนแห่งกวีนิพนธ์ เพราะถนนเส้นนี้ประดับด้วยกวีนิพนธ์ที่ติดอยู่บนต้นไม้ทุกต้นจำนวน 20 บท กวีนิพนธ์ทุกบทประพันธ์โดยท่านว.วชิรเมธี โดยแต่ละบทได้รับแรงบันดาลใจมาจากพุทธสุภาษิต ปัจจุบันกวีนิพนธ์ทั้งหมดได้รับการจัดพิมพ์รวมเล่มในชื่อ “จักรวาลในถ้วยชา”

1.5 ศิลปกรรม $4 \times 3 = 12$ หมายถึง พระพุทธเจ้าตรัสรู้อรุณวิมล คือ ความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค 3 รอบ (รอบที่ 1 ระดับความรู้ รอบที่ 2 ระดับการลงมือปฏิบัติ รอบที่ 3 ระดับการประจักษ์ผลแห่งการปฏิบัติ) 12 อากาโร ในศิลปกรรมชิ้นนี้ตั้ง 4 ตัว หมายถึง อรุณวิมล 4 ส่วนเส้า 3 ต้น หมายถึง การตรัสรู้อรุณวิมลที่สมบูรณ์จะต้องครบสามรอบหรือสามชั้นตอน เพื่อความเข้าใจชัดเจน ฟังดูตารางประกอบ

อรุณวิมล 4 สัจจญาณ กิจจญาณ กตญาณ

ทุกข์ นี่คือทุกข์ ทุกข์ควรรู้ ได้รู้จักทุกข์แล้ว

สมุทัย นี่คือเหตุแห่งทุกข์ เหตุแห่งทุกข์ควรละ ได้ละเหตุแห่งทุกข์แล้ว

นิโรธ นี่คือนิโรธ นิโรธนี้ควรบรรลุ ได้บรรลุนิโรธแล้ว

มรรค นี่คือนิโรธ มรรคนี้ควรปฏิบัติ ได้ปฏิบัติตามมรรคแล้ว

ส่วนหิน 5 ก้อนที่วางอยู่ในฐานสามเหลี่ยมนั้น หมายถึง อริยสัจ 4 เป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วในขั้นที่ 5 คือ ร่างกายและจิตใจของเราแต่ละคน หินสีดำ หมายถึง ปุถุชน หินสีขาว หมายถึง อริยชนที่ฝึกตนจนหลุดพ้นจากความทุกข์ได้อย่างเด็ดขาดแล้ว

1.6 โภธิมณฑล โภธิมณฑล แปลว่า วงกลมแห่งโพธิปัญญา หมายถึง ผู้ใดก็ตามที่ปรารถนาจะบรรลุถึงโพธิญาณ (นิพพาน) จะต้องเจริญไตรสิกขา คือ ศีล (แทนด้วยวงกลมรอบนอก) สมาธิ (แทนด้วยวงกลมตรงกลาง) ปัญญา (แทนด้วยวงกลมชั้นใน) ให้บริบูรณ์ เมื่อศีล สมาธิ ปัญญา บริบูรณ์แล้ว จะทำให้บรรลุถึงโพธิปัญญา อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิตมนุษย์ ซึ่งในที่นี้ ศีลป็นใช้ตันพระศรีมหาโพธิ์เป็นสัญลักษณ์ของโพธิปัญญา ส่วนการที่โพธิมณฑลตั้งอยู่ท่ามกลางน้ำล้อมรอบนั้น หมายถึง นิพพานอยู่ท่ามกลางกิเลส หรือคนที่บรรลุนิพพานก็คือ ปุถุชนคนที่มีกิเลสล้อมรอบอยู่ในชีวิตประจำวันแต่สามารถพัฒนาตนจนหลุดพ้นจากกิเลสได้ในที่สุด

1.7 อัจฉริยสามเณร เป็นประติมากรรมที่ใช้ประกอบในการสอนเรื่อง “การเจริญสติ” หมายถึง เมื่อเราเกี่ยวข้องกับสิ่งใดก็ตามทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ จะต้อง “มีสติ” อยู่เสมอ เพราะหากปฏิสัมพันธ์โดยปราศจากสติเมื่อไหร่ก็ตาม เมื่อนั้นความทุกข์ก็จะเกิดขึ้น การปิดตา ปิดหู ปิดปากของสามเณรน้อย ไม่ได้หมายความว่า จงปิดตา ปิดหู ปิดปาก หากแต่หมายถึง จงรู้จักดูอย่างมีสติ (deep looking) ฟังอย่างมีสติ (deep listening) พูดอย่างมีสติ (deep speaking) ส่วนการเปิดใจ หมายถึง การ “มีสติตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา” พร้อมเสมอสำหรับการเรียนรู้ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจอย่างมีสติ รู้ตัวทั่วพร้อม ปรินิพพานนี้สอดคล้องกับคำสอนของพระพุทธองค์ที่ว่า

“สำรวจทางกาย เป็นการดี”

“สำรวจทางวาจา เป็นการดี”

“สำรวจทางใจ เป็นการดี”

“ภิกษุผู้สำรวจทุกทาง ย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งปวง”

1.8 หุ่นเหล็กซูเปอร์ฮีโร่ หมายถึง เราทุกคนต้องเป็นที่พึ่งของตนเอง ตามหลักการที่ว่า “ตนเป็นที่พึ่งของตน” (อตุตฺตา หิ อตุตฺตโน นาโถ) เพราะคนอื่นไม่สามารถที่จะเป็นที่พึ่งของเราได้อย่างแท้จริง จริงอยู่ แม้ในโลกนี้จะมีคนเก่ง หรือวีรบุรุษอยู่มากมาย แต่คนเก่ง หรือวีรบุรุษเหล่านั้น ก็ไม่สามารถช่วยคนทั้งโลกได้ทุกคน ทางที่ถูกต้อง เราจึงไม่ควรรอให้วีรบุรุษมาช่วย ไม่ควรรอให้อัศวินมาโปรด แต่ต้องเรียนรู้ที่จะช่วยตนเอง เรียนรู้ที่จะพึ่งตนเอง

เพราะผู้ที่ฝึกตนจนเป็นที่พึ่งให้ตนเองได้แล้ว ย่อมพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน ย่อมช่วยตนเองได้ในที่ทุกสถานในกาลทุกเมื่อ กล่าวอีกนัยหนึ่งว่า “เราทุกคนต้องเป็นที่พึ่งของตนเอง เราทุกคนต้องเป็นผู้กำหนดชะตากรรมของตนเอง เราทุกคนต้องเป็นผู้ออกแบบชีวิตของตัวเอง อย่ามัวแต่รอรับความช่วยเหลือจากคนอื่นอยู่ตลอดเวลา”

1.9 สติมาจอมปราชญ์ สติมาเป็นชื่อตัวการ์ตูนสามเณรน้อยยอดนักอ่าน ในหนังสือการ์ตูนคุณธรรมสำหรับเด็กชื่อ “สติมา” ที่ท่านว.วชิรเมธี ประพันธ์ขึ้นมาใหม่ เพื่อส่งเสริมอุปนิสัยรักการอ่านในหมู่เยาวชนชาวไทย โดยท่านว.วชิรเมธีกล่าวว่า “การอ่าน คือ การอุบัติขึ้นมาของดวงที่สาม” นอกจากนั้นแล้ว สติมายังสื่อถึงสาระสำคัญในการพัฒนาตน ให้เป็นปัญญาชนโดยอาศัยการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้อยู่เสมอ สมกับที่ท่านว.วชิรเมธี กล่าวยืนยันไว้ในหนังสือเล่มหนึ่งว่า “ความรู้ เป็นของกลาง ใครที่เป็นนักอ่าน เป็นนักค้นคว้าอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าไม่นาน ความรู้ก็จะย้ายมาอยู่กับคนคนนั้น” และ “รักการอ่าน รักการเขียน รักการเรียนรู้ จะอยู่เหนือคน”

1.10 ม้าอาชาไนย เป็นปริศนาธรรมสำหรับการสอนเรื่อง “ความไม่ประมาท” ตามนัยแห่งพระพุทธวจนะที่ว่า “ผู้มีปัญญา ไม่ประมาท ในเมื่อคนอื่นพากันประมาท ตื่นอยู่ในเมื่อผู้อื่นหลับไหล ดังนั้น เขาจึงละทิ้งคนอื่นที่มัวประมาทไปไกล ดุจม้าฝีเท้าดี ละม้าฝีเท้าทรามไว้เบื้องหลัง ฉะนั้น”

1.11 ปริศนาธรรม “เสาร์ 5” เสาร์ 5 หมายถึง ชีวิตประกอบด้วยชั้น 5 คือ รูป (ร่างกาย) เวทนา (ความรู้สึกสุข ทุกข์ หรือไม่สุขไม่ทุกข์) สัญญา (ความจำได้หมายรู้) สังขาร (ความคิด) วิญญาณ (ความรู้ทางประสาทสัมผัสทั้ง 5) ชั้นทั้ง 5 นี้ตั้งอยู่ในกฎไตรลักษณ์ คือ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และเป็นอนัตตา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ไม่เที่ยง ไม่ทน ไม่แท้ ดังนั้น เราจึงไม่ควรหลงผิดยึดติดติดชั้น 5 ว่าเป็นตัวเรา ของเรา ตัวฉัน ของฉัน

1.12 อิทัปปัจจยตาราม (สวนเซน) อิทัปปัจจยตา (ภาวะที่สิ่งนี้เป็นปัจจัยแก่สิ่งนี้ หรือ ภาวะที่สิ่งต่างๆ ดำรงอยู่ในลักษณะพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเกิดขึ้น) อิทัปปัจจยตา เป็นหลักสัจธรรมที่แสดงให้เห็นถึง “กระบวนการเกิดขึ้นของความทุกข์ในชีวิตของปัจเจกบุคคล” โดยพระพุทธองค์อธิบายว่า ทุกครั้งที่เกิดความยึดติดถือมั่นในตัวตนขึ้นมาในจิตแต่ละครั้ง ก็เลส 12 ชนิดจะทำงานร่วมกันดังหนึ่งเป็น “สายโซ่แห่งความสัมพันธ์” ที่เกิดดับอย่างรวดเร็วและหยั่งโยงถึงกันและกันอย่างต่อเนื่องเหมือนสายน้ำไหล ก็เลส 12 ชนิดนั้น มีกระบวนการทำงานเชื่อมโยงเป็นเหตุเป็นผลแก่กันและกัน ดังนี้

1. เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย สังขารจึงมี
2. เพราะสังขารเป็นปัจจัย วิญญาณจึงมี

3. เพราะวิญญาณเป็นปัจจัย นามรูปจึงมี
4. เพราะนามรูปเป็นปัจจัย อายุตนะ 6 จึงมี
5. เพราะอายุตนะ 6 เป็นปัจจัย ผัสสะจึงมี
6. เพราะผัสสะเป็นปัจจัย เวทนาจึงมี
7. เพราะเวทนาเป็นปัจจัย ตัณหาจึงมี
8. เพราะตัณหาเป็นปัจจัย อุปาทานจึงมี
9. เพราะอุปาทานเป็นปัจจัย ภพจึงมี
10. เพราะภพเป็นปัจจัยชาติ (ความเกิด) จึงมี
- 11-12 เพราะชาติเป็นปัจจัย ชรามรณะจึงมี

เหตุที่ใช้หิน 12 ก้อนเป็นสัญลักษณ์แทนกิเลส 12 ชนิด ก็เพราะเมื่อกิเลสเกิดขึ้นทำให้ชีวิตมีทุกข์หนัก หินจึงแทนความทุกข์หนักที่มีมนุษย์ต้องแบกอยู่ทุกเมื่อเชื่อกันนั่นเอง อนึ่ง หินสีดำ หมายถึง มนุษย์ปุถุชน หินสีครีม หมายถึง มนุษย์ที่หมั่นเจริญวิปัสสนากรรมฐานพากเพียรเรียนรู้ที่จะดับวงจรของกิเลส หินสีขาว หมายถึง พระอรหันต์บุคคลที่บรรลุมรรค ผล นิพพาน เป็นอิสระจากกิเลสอย่างสิ้นเชิง

1.13 อริยมรรคมีองค์ 8 “หากความทุกข์เป็นสิ่งที่มิได้อยู่จริงในโลกนี้ “หนทางดับทุกข์ก็มีอยู่เช่นเดียวกัน” หนทางดับทุกข์ที่ว่านั้น ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ 8 อันประกอบด้วย

- 1.13.1 สัมมาทิฐิ เห็นชอบ
- 1.13.2 สัมมาสังกัปปะ คิดชอบ
- 1.13.3 สัมมาวาจา เจรจาชอบ
- 1.13.4 สัมมากัมมัฏฐะ กระทำชอบ
- 1.13.5 สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ
- 1.13.6 สัมมาวายามะ เพียรชอบ
- 1.13.7 สัมมาสติ ระลึกรู้ชอบ
- 1.13.8 สัมมาสมาธิ ตั้งจิตมั่นชอบ

องค์มรรคแต่ละข้อใช้ข้อฟ้าเป็นสัญลักษณ์ เพราะมรรคมีองค์ 8 จัดเป็นโลกุตระธรรม อันเป็นธรรมชั้นสูงในพระพุทธศาสนา

1.14 มหาโพธิพฤษภ ต้นพระศรีมหาโพธิ์ เป็นปริศนาธรรมที่เกิดขึ้นมาเองตามธรรมชาติคือ มีอยู่แล้วก่อนการก่อตั้งไร่เชืงูตะวัน ในที่นี้ ต้นพระศรีมหาโพธิ์ หมายถึง โพธิปัญญาหรือพระนิพพาน อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา เมื่อนำเอาปริศนาธรรมที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันตั้งแต่เสาร์ 5 จนถึงต้นพระศรีมหาโพธิ์มาเรียงเป็นแนวเดียวกัน

ก็จะได้รับความเข้าใจที่สำคัญที่สุดเกี่ยวกับชีวิตมนุษย์ 4 ประการ นั่นคือ ชีวิตคืออะไร (ชั้น 5) ชีวิตเป็นอย่างไร (อิทัปปัจจตา) ชีวิตควรเป็นอย่างไร (อริยมรรคมีองค์ 8) ชีวิตที่ดีที่สุดเป็นอย่างไร (พระนิพพาน)

1.15 ประติมากรรม “กวีแก้ว” เป็นรูปปั้นของท่านอังคาร กัลยาณพงศ์ กวีคนสำคัญที่สุดคนหนึ่งของประเทศไทย ท่านอังคาร กัลยาณพงศ์ ได้รับรางวัลกวีซีไรท์ ได้รับการยกย่องว่าเป็น กวีรัตนโกสินทร์ และเป็นศิลปินแห่งชาติ ท่านเป็นกวีที่มีความสามารถทางกวีนิพนธ์ระดับเอกอุถึงกับมีผู้กล่าวไว้ว่า “100 ปี จึงจะมีคนอย่างนี้มาเกิดสักคนหนึ่ง” ผลงานที่มีชื่อเสียงของท่านอังคาร กัลยาณพงศ์ คือ กวีนิพนธ์ที่มีชื่อว่า “โลก” ซึ่งประติมากรได้จารึกไว้ตรงฐานของรูปปั้นท่านมหากวี ดังต่อไปนี้ “โลก”

โลกนี้มีอยู่ด้วย ดวงมณี เดียวนา
 ทรายและสิ่งอื่นมี ส่วนสร้าง
 ปวงธาตุต่ำกลางดี คุณภาพ
 ภาคจักรพาลมีร้าง เพราะน้ำแรงไหน
 ภพนี้มีใช้หล้า หงส์ทอง เดียวเอย
 กาก็เจ้าของครอง ชีพด้วย
 เมาสมมุติของทอง หินชาติ
 แล้งน้ำมิตรโลกม้วย หมดสิ้นสุขศานต์

(อังคาร กัลยาณพงศ์, 2558)

1.16 ธรรมจักร เป็นสัญลักษณ์แห่ง “การหมุนกงล้อคือพระธรรม” ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หรือในกรณีของไร่เชิญตะวัน ธรรมจักร หมายถึง ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันแห่งนี้ก่อตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่ประชาคมโลก ตามประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนานั้น มีบันทึกไว้ว่า พระธรรมเทศนาถ้อยแรกที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงหลังจากตรัสรู้แล้ว ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวันมีชื่อว่า “ธรรมจักกัปปวัตตนสูตร” แปลว่า “พระสูตรอันว่าด้วยการหมุนกงล้อคือพระธรรม” นับแต่นั้นเป็นต้นมาธรรมจักรจึงเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของพระพุทธศาสนา ธรรมจักรที่ประดิษฐานอยู่ในไร่เชิญตะวันแห่งนี้ ท่านว.วชิรเมธี ได้ร่วมออกแบบกับศิลปินโดยแทรกปริศนาธรรมไว้ตรงใจกลางของธรรมจักร เป็นรูปคนและเหตุการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงแก่นของพระพุทธศาสนา อันได้แก่ อริยสัจ 4 คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค

2. พื้นที่ทำกิน เป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของไร่เชิญตะวัน ที่จัดทำเป็นแปลงเกษตร มีการปลูกพืชผักอินทรีย์ ปลูกผักสลัด โรงไล่เดือน โรงเพาะเห็ดอาร์มอนด์ โรงทำน้ำหมักชีวภาพ และอาคารศูนย์บาท ซึ่งเป็นการเปลี่ยนขยะให้เป็นเงิน ดำเนินงานโดยวิสาหกิจไร่เชิญตะวัน

กิจกรรมของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

1. กิจกรรมหลักสูตรสมาธิภาวนา เป็นการจัดอบรมหลักสูตรสมาธิภาวนาทั้งแก่ชาวไทยและชาวต่างประเทศเป็นประจำทุกเดือน เดือนละ 2 ครั้ง ทั้งแก่ผู้สนใจกลุ่มใหญ่ (200 คนขึ้นไป) หรือแก่ผู้สนใจกลุ่มย่อย (เฉพาะหน่วยงานราชการ สถาบันการศึกษา หรือองค์กรทางธุรกิจ 50 คนขึ้นไป) โดยมีหลักสูตรที่หลากหลายให้เลือก ดังต่อไปนี้

- 1.1 หลักสูตรสำหรับผู้บริหารระดับสูง (หลักสูตร 1 วัน)
- 1.2 หลักสูตรสำหรับนักเรียน-นักศึกษา (หลักสูตร 2 วัน)
- 1.3 หลักสูตรสำหรับธุรกิจ-ข้าราชการ (หลักสูตร 3 วัน)
- 1.4 หลักสูตรสำหรับประชาชนทั่วไป (หลักสูตร 4 วัน)
- 1.5 หลักสูตรสำหรับชาวต่างชาติ (หลักสูตร 7 วัน)
- 1.6 หลักสูตรสำหรับบรรพชิต (หลักสูตร 9 วัน)

2. โรงเรียนชาวนาพุทธเศรษฐศาสตร์ จัดตั้งขึ้นโดยวิสาหกิจชุมชนไร่เชิญตะวัน มีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาความยากจนให้แก่เกษตรกรชาวไทย โดยในปัจจุบันมีนักเรียนชาวนาเข้าร่วมโครงการ จำนวน 400 คน และมีหมู่บ้านต้นแบบ มีชาวนาที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 88 คน (ปี 2560) ครอบคลุมพื้นที่ 1,300 ไร่ มุ่งเน้นการปลูกข้าวอินทรีย์ และมีวิถีชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง (ตามหลักพุทธเศรษฐศาสตร์) สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

3. โครงการ "อโรคยา" ร่วมสร้างสุขภาวะแก่ชุมชนและสังคม จัดตั้งโดยมูลนิธิวิมุตตยาลัยโดยมหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสุขภาวะให้แก่คน ชุมชน และสังคม โดยมุ่งเน้นการสร้างให้เกิดสมดุลทั้งทางด้าน ร่างกาย (Body) จิตใจ (Mind) และปัญญา (Wisdom) ดังนี้

3.1 ร่างกาย (Body) เป็นการส่งเสริมเกษตรกรให้เปลี่ยนวิถีเป็นเกษตรอินทรีย์ กระตุ้นให้เกิดการบริโภคอาหารปลอดภัย ทลดจนการส่งเสริมการสร้างความแข็งแรงให้แก่ร่างกาย ด้วยกิจกรรมโยคะภาวนา

3.2 จิตใจ (Mind) ได้แก่ การจัดคอร์สภาวนา

3.3 ปัญญา (Wisdom) ได้แก่ การรับฟังธรรมเทศนาจาก ท่าน ว.วชิรเมธี การจัดกิจกรรมภายในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เพื่อให้เป็นแหล่งบันทึงทางปัญญาแก่สาธุชน ตลอดจนการจัดทำหนังสือและซีดีธรรมทาน เพื่อส่งเสริมการมีสัมมาทิฐิ และมีความสุข

4. โครงการพุทธเกษตร (โครงการความปลอดภัยอาหาร ด้านพืช รับรองแปลงผลิตพืชผัก) โดยวิสาหกิจไร้เชื้อตะวัน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการสร้างอาชีพให้แก่กลุ่มผู้สนใจ โดยพื้นที่ส่วนหนึ่งของไร่เชื้อตะวันจัดทำเป็นแปลงเกษตร มีการปลูกพืชผักอินทรีย์ ปลูกผักสลัด โรงไล่เดือน โรงเพาะเห็ดอารมณดี โรงทำน้ำหมักชีวภาพ และอาคารศูนย์บาท ซึ่งเป็นการเปลี่ยนขยะให้เป็นเงิน

5. กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
(ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชื้อตะวัน, 2560)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร หรือการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ หรือการท่องเที่ยวจิตอาสาในประเทศไทย พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

พงศ์วัช ศรีจำนอง (2553) ได้ศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครทั้ง 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมล่องเรือเก็บขยะในลำคลอง กิจกรรมสร้างแนวกันไฟ กิจกรรมปลูกป่าชายเลน และกิจกรรมอาสาสร้างบ้านดิน มีความคาดหวังอยู่ในระดับค่อนข้างมากและได้รับความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครอยู่ในระดับค่อนข้างมาก เพราะนักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมได้รับรู้ข้อมูลเบื้องต้นก่อนแล้วจึงได้ตัดสินใจเข้าร่วม ทำให้เกิดความคาดหวังที่ค่อนข้างมากในการได้มาทำกิจกรรม และกิจกรรมที่ได้เข้าร่วมนั้นได้จัดตามแผนที่วางไว้ ได้ทำกิจกรรมอย่างที่คาดหวังไว้ก่อนมา รวมถึงมีการบริการที่ดี ได้รับการเอาใจใส่ มีความเป็นกันเองและอัธยาศัยอันดีของบุคลากรที่จัดกิจกรรม ดังนั้นความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครของนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม เป็นการท่องเที่ยวที่ได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยวต่อชุมชนหรือสังคมด้วยความสมัครใจ ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมเป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบการพัฒนา มีการเรียนรู้ไปพร้อมกับการปฏิบัติและยังได้ท่องเที่ยวไปพร้อมกับการรักษาธรรมชาติรวมถึงการช่วยเหลือสังคม

พงษ์จันทร์ คล้ายอุดม และคณะ (2554) ได้ศึกษายุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างการเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มบำเพ็ญประโยชน์ ผลการวิจัยสรุปว่า ในประเทศไทยไม่มีนโยบายด้านการท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม แต่มีการสนับสนุนเป็นรายโครงการ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ส่วนใหญ่

เป็นเพศชาย เป็นกลุ่มนักเรียนมีอายุน้อยกว่า 20 ปี ซึ่งเข้ามาโดยการติดต่อผ่านทางบริษัททัวร์หรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่บำเพ็ญประโยชน์ สถาบันการศึกษา และเดินทางมาด้วยตนเอง โดยมาพร้อมกับเพื่อนและครอบครัว ใช้เวลาในการท่องเที่ยวประมาณ 2 สัปดาห์ กิจกรรมที่นิยมส่วนใหญ่เป็นการดูแลสัตว์ เช่น ช้าง สุนัข ชะนี การสร้างสาธารณูปโภค และการดูแลเด็กและผู้ป่วย ด้านกิจกรรมที่เรียนรู้จากการบำเพ็ญประโยชน์พบว่า ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม ประเพณีไทยด้านกระบวนการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ชั้นแสวงหาความรู้ ในขั้นนี้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเป็นอาสาสมัครทำการศึกษาจากการฟังคำบอกเล่าของนักท่องเที่ยวที่อยู่เดิม (พี่เลี้ยง) จากการฟังบรรยายของเจ้าหน้าที่และศึกษาเพิ่มเติมจากบอร์ด/ป้าย และเว็บไซต์ 2) ชั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ นักท่องเที่ยวมีการซักถามเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ของสถานที่ที่เข้าไปบำเพ็ญประโยชน์ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวที่อยู่เดิม (พี่เลี้ยง) และมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานระหว่างนักท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ในกลุ่มเดียวกัน 3) ชั้นฝึกประสบการณ์ด้วยตนเอง เป็นการปฏิบัติงานจริงเช่น การสร้างห้องน้ำ การสร้างโรงเรียนสำหรับเด็กเล็ก การสร้างแท็งก์น้ำ เป็นต้น 4) ชั้นสรุปองค์ความรู้ พบว่า นักท่องเที่ยวที่ปฏิบัติงานในแต่ละวันเสร็จสิ้นแล้วมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้/กระบวนการทำงานรวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน 5) ชั้นการนำไปใช้ พบว่าหลักจากครบกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานในพื้นที่แล้วนักท่องเที่ยวดำเนินเอาประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับไปแบ่งปันให้เพื่อนทราบทางอินเตอร์เน็ตด้านยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาควรมีการพัฒนาในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1) การให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเรื่องท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์อย่างจริงจัง 2) สร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ วางหลักเกณฑ์ และระบบติดตามกำกับเพื่อให้มั่นใจว่าจะมีมาตรฐานความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวต่างประเทศ 3) การพัฒนารูปแบบการให้ข้อมูลและส่งเสริมกิจกรรมประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ 4) การสร้างและสื่อสารตราสินค้าท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์

ปสุตา โพธิ์งาม (2555) ได้ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร กรณีศึกษา มูลนิธิอิสระ จังหวัดหนองคาย ประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครสนใจในกิจกรรมของมูลนิธิอิสระ นักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยเฉพาะการพัฒนาตนเองและก่อเกิดสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้ ปัญหาหลักของกิจกรรมเชิงอาสาสมัครของมูลนิธิอิสระ คือ การฝึกอบรมที่ไม่เพียงพอและขาดเงินทุนสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยนี้ควรนำไปใช้ในการวางแผนและจัดการเพื่อลดปัญหา

และเน้นสร้างประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ผลวิจัยสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวัดความเข้าใจต่อแรงจูงใจและความพึงพอใจของกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร และพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครอย่างยั่งยืน รวมทั้งเข้าใจประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับและปัญหาที่ควรแก้ไข รวมถึงการจัดการองค์กรและดำเนินงานเปี่ยมประสิทธิภาพ

กาญจนา สมมิตร และคณะ (2556) ได้ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบน ซึ่งมีโครงการย่อย 3 โครงการได้แก่ โครงการศึกษาอุปทานการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในเขตภาคเหนือตอนบน โครงการศึกษาอุปสงค์การท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในเขตภาคเหนือตอนบน และโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาฐานข้อมูลและเว็บไซต์การท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในเขตภาคเหนือตอนบน เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของ แผนงานทั้ง 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ของการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในเขต ภาคเหนือตอนบน 2) เพื่อศึกษาเงื่อนไขและปัจจัยในการทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ ในเขตภาคเหนือตอนบน และ 3) เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ใน เขตภาคเหนือตอนบนเป็นรูปแบบหนึ่งสำหรับการท่องเที่ยว เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเคราะห์ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์ผู้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์จำนวน 55 องค์กรใน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน และจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในเขตภาคเหนือตอนบนจำนวน 400 ชุด ผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในเขตภาคเหนือตอนบนมีแนวโน้มที่ดี โดยพบผู้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในเขตจังหวัดเชียงใหม่มากที่สุด คือ 34 องค์กร คิดเป็นร้อยละ 62 รองลงมาอยู่ในจังหวัดเชียงราย 7 องค์กร และจังหวัดแม่ฮ่องสอน 6 องค์กร ส่วนจังหวัดอื่น ๆ พบผู้จัดกิจกรรมในจำนวนน้อยมาก สามารถแบ่งกลุ่มผู้จัดกิจกรรมเชิงบำเพ็ญประโยชน์ออกเป็น 5 กลุ่ม โดยพบว่ากลุ่มที่ 1 (กลุ่มผู้จัดโปรแกรม) มีสัดส่วนนักท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์มากกว่าครึ่งหนึ่งของมูลค่าตลาดรวมทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 66.49 กลุ่มที่ 2 (กลุ่มผู้จัดโปรแกรมและเจ้าของกิจกรรม และกลุ่มที่ 3 (แหล่งกิจกรรม) ส่วน ใหญ่แล้วมีแนวโน้มเติบโตสูง ส่วนกลุ่มที่ 4 และกลุ่มที่ 5 (องค์กรพัฒนาเอกชนและการท่องเที่ยวโดยชุมชน) จำนวนนักท่องเที่ยวยังคงที่ เนื่องจากกลุ่มที่ 4 เป็นองค์กรที่ไม่ได้เน้นงานด้านการท่องเที่ยวเป็นหลัก และกลุ่มที่ 5 ยังจำกัดอยู่กับกลุ่มเอเยนต์ บริษัทนำเที่ยวหรือสถาบันการศึกษาเพียงบางแห่งเท่านั้น แต่ละกลุ่มต่างมีจุดแข็งจุดอ่อนแตกต่างกันไปตามลักษณะการดำเนินงานของกลุ่ม ประสพการณ์การทำงานด้านอาสาสมัคร การมีเครือข่ายการทำงานร่วมกับชุมชน และการมีเครือข่ายทั้งในและต่างประเทศ ถือเป็นจุดแข็งที่สำคัญ ส่วนจุดอ่อนที่ควรพัฒนาคือ ความสามารถด้านการบริหารจัดการอย่าง

มีระบบ และภาษาของผู้ให้บริการ ส่วนด้านการสร้างผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมพบว่า ส่วนใหญ่จะสร้างผลกระทบในเชิงบวก กิจกรรมที่ผู้จัดกิจกรรมเชิงบำเพ็ญประโยชน์จัดมากที่สุด คือ กิจกรรมประชาสัมพันธ์ 42 กิจกรรม รองลงมาคือ การสอน 39 กิจกรรม การพัฒนาธุรกิจ 26 กิจกรรม การอนุรักษ์สภาพแวดล้อม 22 กิจกรรม การก่อสร้าง 23 กิจกรรม การวิจัยและศึกษาสภาพแวดล้อม 16 กิจกรรม การพัฒนาชุมชน 15 กิจกรรม สถานการณ์ด้านนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมาจากประเทศในเอเชีย รองลงมาคือ นักท่องเที่ยวจากอเมริกา และนักท่องเที่ยวจากยุโรป โดยจะเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มอายุ 11-17 ปีมากที่สุด รองลงมาคือ ช่วยอายุ 18-21 ปี และช่วงอายุ 22-35 ปี ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลจากแบบสอบถามนักท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ที่พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 16-25 ปี นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีสัญชาติอเมริกัน เป็นนักเรียน/นักศึกษาในระดับปริญญาตรี มีรายได้ต่อปี คือ น้อยกว่า 12,000 USD. นักท่องเที่ยวใช้จ่ายในด้าน Volunteer Program มากที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ย 1,155.51 USD. รองลงมาคือ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่มีค่าเฉลี่ย 949.40USD. และค่าใช้จ่ายด้านที่พัก 644.74 USD. นอกจากนั้น คือ ค่าใช้จ่ายด้านอาหาร กิจกรรมนันทนาการ และการซื้อของที่ระลึก ตามลำดับ หากดูค่าใช้จ่ายต่อหัวในทุกกิจกรรมแล้ว นักท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์มีการใช้จ่ายเงินโดยเฉลี่ยคนละ 2908.85 USD. หรือคิดเป็นเงินไทยเท่ากับ 87,265.50 บาท ส่วนใหญ่เดินทางมาประเทศไทยเป็นครั้งแรก โดยการเป็นอาสาสมัคร มาท่องเที่ยวคนเดียว และนักท่องเที่ยวได้รับข่าวสารจากโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ส่วนใหญ่เลือกทำเป็นกิจกรรมการสอน ร้อยละ 24.5 รองลงมาคือกิจกรรมก่อสร้าง ร้อยละ 20 และกิจกรรมกลุ่มประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 13.75 กิจกรรมพัฒนาชุมชน ร้อยละ 10.25 และกิจกรรมการวิจัยและศึกษาสภาพแวดล้อม ร้อยละ 9.75 ตามลำดับ สถานการณ์ด้านการตลาดและการแข่งขันพบว่า ถึงแม้จะมีการแข่งขันค่อนข้างรุนแรงของบริษัทแม่ และเอเย่นต์ในตลาดต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา แต่แนวโน้มยังมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันการแข่งขันภายในประเทศ โดยเฉพาะในภาคเหนือตอนบนยังถือว่ามึนน้อย ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในภาคเหนือตอนบน พบว่า 1) ด้านอุปสงค์ พบว่ามีอยู่ 3 ปัจจัยที่มีความพึงพอใจในระดับมากในระดับต้น ๆ ได้แก่ ด้านบุคลากรในการให้บริการ (People) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) และด้านสินค้าทางการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ (Product) 2) ด้านอุปทานพบว่ามี 5 ปัจจัยที่ผู้จัดกิจกรรมกล่าวถึงมากที่สุด คือ 2.1) ด้านบุคลากรในการให้บริการ ทัศนคติของผู้คนในท้องถิ่นเป็นกันเอง มีน้ำใจ สร้างความผูกพัน และการดูแล

ดูจากรอบครัว ความมีประสบการณ์ในการทำงานที่ยาวนาน 2.2) ด้านลักษณะทางกายภาพ ชุมชนในภาคเหนือตอนบนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ บรรยากาศดี และธรรมชาติสวยงาม มีความพร้อมด้านสถานที่ท่องเที่ยวและการบริการท่องเที่ยว 2.3) ด้านสินค้าทางการท่องเที่ยวเชิงบ่าเพ็ญประโยชน์ มีความหลากหลายของกิจกรรมที่น่าสนใจ มีความหลากหลายวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ที่น่าสนใจ โครงการมีความยั่งยืน 2.4) ด้านราคา เนื่องจากค่าครองชีพถูกกว่าเมื่อเทียบกับภูมิภาคอื่น ๆ และ 2.5) ด้านเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรในท้องถิ่นและเครือข่ายทางการตลาดในต่างประเทศ

แนวทางการพัฒนาแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบ่าเพ็ญประโยชน์ในเขตภาคเหนือตอนบน มีดังนี้ แนวทางการพัฒนาแผนการพัฒนา เนื่องจากสถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงบ่าเพ็ญประโยชน์ในระดับประเทศและระดับภาคเหนือตอนบน ซึ่งแนวโน้มระดับโลกมีแนวโน้มที่ดีและเติบโต ส่วนในประเทศไทยยังเพิ่งเริ่มต้นและเริ่มมีการกำหนดเป็นแผนการตลาดในต่างประเทศ ส่วนในภาคเหนือนั้นมีแนวโน้มที่ดี มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังพบว่า ภาคเหนือตอนบนนั้นมีศักยภาพด้านอรรถศาสตร์ของผู้คน ลักษณะทางกายภาพ ความมีเอกลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรม ความหลากหลายของกิจกรรมการบ่าเพ็ญประโยชน์ และการท่องเที่ยว แต่อาจยังขาดในเรื่องของการบริหารจัดการ ความเป็นมืออาชีพทางการให้บริการ และด้านภาษา

แนวทางการพัฒนาแผนการตลาดการท่องเที่ยวเชิงบ่าเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ 1) ควรกำหนดวิสัยทัศน์ให้ภาคเหนือตอนบนเป็นศูนย์กลางแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมบ่าเพ็ญประโยชน์ที่มีความหลากหลายและมีคุณภาพ สามารถกระจายรายได้ไปในทุกระดับ โดยกำหนดเป้าประสงค์ไว้ 3 ข้อดังนี้ 1.1) เกิดโปรแกรมกิจกรรมใหม่ๆเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 1.2) รายได้ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งระบบเป็นสองเท่าโดยดูจากรายได้ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงบ่าเพ็ญประโยชน์ทั้งระบบเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า และ 1.3) ชุมชนในแหล่งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงบ่าเพ็ญประโยชน์มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 2) การกำหนดพันธกิจและยุทธศาสตร์ ได้กำหนดแนวทางไว้ 5 ประเด็น ได้แก่ 2.1) พัฒนาโปรแกรมกิจกรรมให้มีความหลากหลายมากขึ้น 2.2) สร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในประเทศและ ต่างประเทศ 2.3) ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงบ่าเพ็ญประโยชน์ให้เป็นที่รู้จักของตัวแทนการท่องเที่ยวและประชาสัมพันธ์ไปยังกลุ่มเป้าหมายผ่านสื่อต่างๆ 2.4) พัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการให้บริการให้สามารถให้บริการได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น 2.5) พัฒนาทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยวในแหล่งกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม

แนวทางการดำเนินงานกำหนดไว้ 10 ด้าน ได้แก่ 1) พัฒนากิจกรรมโดยเน้นการสร้างนวัตกรรมโปรแกรมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ 2) สร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างองค์กรต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ 3) พัฒนาเว็บไซต์และฐานข้อมูล กิจกรรมเชิงบำเพ็ญประโยชน์ 4) จัด Road Show กับกลุ่มเป้าหมาย โดยเน้นสถาบันการศึกษา 5) จัดฝึกอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันถึงรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน 6) จัดฝึกอบรมการให้บริการและความรู้ทางด้านภาษาแก่หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง 7) จัดทำคู่มือการปฐมนิเทศ กฎระเบียบต่าง ๆ และกำหนดการโปรแกรมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ 8) ส่งเสริมการเปิดรายวิชาการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ และการฝึก ประสบการณ์ในสถาบันการศึกษา 9) ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชนให้เข้ามามี ส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ 10) จัดเวทีชุมชนในการรับฟังความคิดเห็นเพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในชุมชนและองค์กรพัฒนาเอกชน

สำหรับแนวทางแผนการตลาดการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในเขตภาคเหนือตอนบน จากการสังเคราะห์ผลการวิจัย ควรเน้นกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนมัธยม, นักศึกษาระหว่างปี (Gap year) และนักศึกษามหาวิทยาลัย ในกลุ่มประเทศอาเซียน +3 อเมริกา ยุโรป ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เป็นต้น ตำแหน่งทางการตลาดกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยจะเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ที่มีกิจกรรมหลากหลายและมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายทางการตลาดคือ รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์เพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า ประมาณ 1,744,611,876 บาท ในปีถัดไป กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดต่างประเทศประกอบไปด้วย 4 ด้าน หลักคือ 1) ด้านการสร้างภาพลักษณ์มุ่งเน้นกิจกรรมเชิงบำเพ็ญประโยชน์ และแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย มีคุณค่าและมีคุณภาพ 2) ด้านการส่งเสริมการตลาด มุ่งเน้น 5 ประเด็นคือ 2.1) บุค ตลาดแบบ Dual Track มุ่งเน้นการ “เพิ่มมูลค่า” ทางการตลาดควบคู่กับการนำส่ง “คุณค่า” ทาง จิตใจแก่นักท่องเที่ยวผ่านประสบการณ์ที่ได้รับ 2.2) สร้างเครือข่าย (Networking) และประสานความร่วมมือ เน้นทำงานร่วมกับพันธมิตรคู่ค้า (Strategic Partners) และกระชับความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทั้งในประเทศและต่างประเทศ 2.3) เสริมสร้างความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวระหว่างภูมิภาคภายในประเทศและระหว่างประเทศ เปลี่ยนคู่แข่งเป็นคู่ค้า 2.4) สร้างขวัญ กำลังใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ให้มีคุณภาพโดยการมอบรางวัล Volunteer Tourism Award แก่ผู้จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์

ดีเด่น 2.5) ประชาสัมพันธ์กิจกรรม โดยเน้นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ตามความนิยมของแต่ละสัญชาติของนักท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นรูปแบบการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางแหล่งข้อมูลข่าวสารที่แต่ละกลุ่มสามารถเข้าถึง 3) ด้านการส่งเสริมสินค้าทางการท่องเที่ยว ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เสนอขายประสบการณ์ และสร้างการมีส่วนร่วมเรียนรู้ (Participatory Learning) แก่นักท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนอย่างมีคุณค่าและความหมาย และ 4) ด้านการบริหารจัดการ องค์การ เน้นใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเสริมสร้างศักยภาพการดำเนินงานและขยายช่องทางการส่งเสริมตลาด และส่งเสริมความเป็นมืออาชีพการตลาดแก่บุคลากรทั้งทางด้านภาษาและการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ดังนั้น เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในภาคเหนือให้เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวได้นั้น ภาคส่วนต่าง ๆ ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมและควรมีหน่วยงานเจ้าภาพที่รับผิดชอบงานด้านการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนบนโดยตรง หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบาย และแผนปฏิบัติการที่ชัดเจน

รวีวรรณ โปรรุ่งโรจน์ (2557) ได้ศึกษาเจตคติของคนในชุมชนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดระนองที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดระนองมีเจตคติที่ดีต่อนักท่องเที่ยวอาสาสมัครชาวตะวันตกเป็นอย่างยิ่ง ครอบคลุมมิติทั้ง 3 ประการ ได้แก่ มิติทางด้านความคิด ความเชื่อ และการใช้เหตุผล มิติทางด้านอารมณ์และความรู้สึก และมิติทางด้านพฤติกรรม โดยมองว่านักท่องเที่ยวอาสาสมัครมีความแตกต่างจากนักท่องเที่ยวมวลชนใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) เป็นผู้ที่มีจิตอาสา 2) เป็นผู้ที่ต้องการความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการดูแลเด็กพิเศษ 3) เป็นผู้ที่ต้องการได้รับโอกาสในการเรียนรู้วัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง และ 4) เป็นผู้ที่มีภาระหน้าที่ในการทำงานอาสาสมัคร ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติทางบวกของเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ฯ ที่มีต่อนักท่องเที่ยวอาสาสมัคร ประกอบด้วย 2 ปัจจัยหลัก คือ 1) คุณลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวอาสาสมัคร ได้แก่ การมีอัธยาศัยไมตรีที่ดี สามารถปรับตัวให้เข้ากับเจ้าหน้าที่และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ได้ง่าย เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้ที่มีจิตอาสา เป็นผู้ที่ทำงานด้วยความจริงจังและมุ่งมั่น ไม่รังเกียจเด็กพิเศษ และให้เกียรติสถานที่และบุคลากร และ 2) ประโยชน์ที่ได้รับจากนักท่องเที่ยวอาสาสมัคร ได้แก่ ประโยชน์ส่วนตัวที่เจ้าหน้าที่ได้รับ ประโยชน์ที่เด็กพิเศษได้รับ และประโยชน์ที่ผู้ปกครองของเด็กพิเศษได้รับ โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อเจตคติในทางบวกของเจ้าหน้าที่คือ การได้มีโอกาสเรียนรู้วิธีการดูแลเด็กพิเศษ โดยเฉพาะการทำกายภาพบำบัดจากนักท่องเที่ยวอาสาสมัครที่มีความรู้ทางด้านนี้โดยเฉพาะ ข้อเสนอแนะมีดังนี้ 1) ผู้ที่ต้องทำงานร่วมกับนักท่องเที่ยวอาสาสมัคร

จะต้องได้รับการอบรมให้สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ เพื่อที่จะได้สามารถให้คำแนะนำ และมีปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ควรมีการวางแผนเกี่ยวกับหน้าที่ ความรับผิดชอบของนักท่องเที่ยวอาสาสมัครอย่างชัดเจนและล่วงหน้า โดยหน้าที่ความ รับผิดชอบดังกล่าวจะต้องเป็นความจำเป็นที่แท้จริงที่ต้องได้รับการช่วยเหลือจากนักท่องเที่ยว อาสาสมัคร 3) ควรมีการจัดเตรียมเอกสารที่จำเป็นเพื่อเป็นคู่มือให้กับนักท่องเที่ยว 4) ก่อนที่ นักท่องเที่ยวอาสาสมัครจะเดินทางมาที่ประเทศไทย หน่วยงานควรจะพูดคุยเบื้องต้นกับ นักท่องเที่ยวด้วยตนเอง และแจ้งให้ทราบถึงหน้าที่ความรับผิดชอบที่เขาจะต้องทำเมื่อมาเข้า ร่วมกิจกรรม ซึ่งการพูดคุยในเบื้องต้นดังกล่าวนี้จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ได้มีโอกาสรับรู้ถึงสิ่งที่ นักท่องเที่ยวต้องการได้รับ และช่วยให้นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับหน้าที่ความ รับผิดชอบ ตลอดจนการใช้ชีวิตอยู่ในประเทศไทย 5) ควรมีการจัดปฐมนิเทศให้กับนักท่องเที่ยว อาสาสมัคร เพื่อทำให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลเบื้องต้น และคำแนะนำที่สำคัญในวันแรกที่เข้า ร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร 6) ควรจัดกิจกรรมละลายพฤติกรรมให้กับ นักท่องเที่ยวอาสาสมัคร เพื่อให้เขาเกิดความคุ้นเคยกับเพื่อนร่วมงานอื่น ๆ และรู้สึกเป็นส่วน หนึ่งของหน่วยงาน 7) ควรกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำที่นักท่องเที่ยวจะสามารถเข้าร่วมกิจกรรม การท่องเที่ยวอาสาสมัครกับหน่วยงานได้ 8) ควรมีการจัดพี่เลี้ยงให้กับนักท่องเที่ยวอาสาสมัคร ในระหว่างที่เขาเข้าร่วมกิจกรรม 9) ควรจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวในเวลา หลังจากเลิกงานหรือในช่วงวันหยุด เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสรู้จักสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ของท้องถิ่น 10) ควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น 11) ควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวอาสาสมัครได้มีปฏิสัมพันธ์กับคน ในชุมชนท้องถิ่นอื่น ๆ ด้วย เพื่อที่คนในชุมชนท้องถิ่นจะได้รับประโยชน์จากนักท่องเที่ยวด้วย เช่นกัน 12) ในกรณีที่นักท่องเที่ยวสมัครเข้าร่วมกิจกรรมผ่านทางเอเจนซี หน่วยงานจะต้อง ตรวจสอบให้แน่ใจว่าข้อมูลที่นักท่องเที่ยวได้รับจากเอเจนซีและที่ได้รับจากหน่วยงานตรงกัน เพื่อป้องกันไม่ให้นักท่องเที่ยวเกิดความสับสน 13) ควรมีการประเมินผลความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยวในการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อจะได้ทราบความคิดเห็นตลอดจนคำแนะนำจาก นักท่องเที่ยวในการปรับปรุงและ/หรือพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครของ หน่วยงาน 14) ควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของนักท่องเที่ยวโดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบ และ 15) ควรมีการแสดงความขอบคุณต่อนักท่องเที่ยวที่ได้ สละเวลาและได้ใช้ความรู้ความสามารถในการมาทำงานอาสาสมัครให้กับหน่วยงาน เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้เกิดความภาคภูมิใจว่าการเสียสละของเขาได้สร้างประโยชน์ในแง่ใดบ้างให้กับ หน่วยงาน

วรรัตน์ บุญแฝง และคณะ (2558) ได้ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ในจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกชุมชนหรือหมู่บ้านเพื่อการท่องเที่ยวบำเพ็ญประโยชน์ ศักยภาพและความพร้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวบำเพ็ญประโยชน์ของชุมชน และเพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์อย่างยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 21 ปี กำลังศึกษาในคณะศิลปศาสตรมีภูมิลำเนาตั้งอยู่นอกเขตอำเภอเมือง รายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 4.000 บาท เคยเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ในลักษณะของการปลูกป่า/ป่าชายเลนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ กิจกรรมการสอนหนังสือให้เด็ก และกิจกรรมการสร้างบ้าน/สร้างโรงเรียน ตามลำดับ ส่วนใหญ่เดินทางร่วมกับเพื่อนมากกว่า 3 ครั้ง และเลือกใช้รถทัวร์/รถโดยสารสำหรับการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์มากที่สุด 2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวบำเพ็ญประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ได้แก่ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านที่พัก ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการเข้าถึง ตามลำดับ โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยเข้าร่วมกิจกรรมสอนหนังสือ กิจกรรมพัฒนาอาชีพแก่คนในชุมชน และกิจกรรมปลูกป่า/ป่าชายเลน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมในด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านเส้นทางขนส่งเข้าวัด ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างจากนักท่องเที่ยวที่ไม่เคยร่วมกิจกรรม 3) ด้านศักยภาพของชุมชน พบว่า ชุมชนที่นำมาเป็นต้นแบบของการท่องเที่ยวบำเพ็ญประโยชน์ มีศักยภาพที่โดดเด่นด้านกิจกรรมที่มีความหลากหลาย ด้านสิ่งดึงดูดใจ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านการเข้าถึง คือ ชุมชนบ้านท่าล้ง ตำบลห้วยไผ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์อย่างยั่งยืนมี 4 แนวทาง ได้แก่ การวางแผนเพื่อเพิ่มศักยภาพให้ชุมชน การจัดองค์การและการจัดการของชุมชน การดำเนินงานและการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการตลาด พร้อมการทำปฏิทินกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ที่สามารถทำได้ในชุมชนด้วย

รวีวรรณ ไพรยรุ่งโรจน์ (2558b) ได้ศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจในการเข้าร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในประเทศไทยระหว่างนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ: กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า 1) แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเข้าร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย แรงจูงใจ 4 ประการด้วยกัน ได้แก่ ความต้องการ

ความสุขภายใน ความต้องการประสบการณ์ที่แปลกใหม่ ความต้องการในการพัฒนาตนเอง และการได้ทำกิจกรรมอาสาสมัครที่ตนเองสนใจเป็นการส่วนตัว โดยแรงจูงใจ 3 ประการแรก เป็นแรงจูงใจที่เป็นปัจจัยผลักดัน ส่วนแรงจูงใจประการสุดท้ายเป็นแรงจูงใจที่เป็นปัจจัยดึง

2) สำหรับนักท่องเที่ยวชาวตะวันตก แรงจูงใจในการเข้าร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย แรงจูงใจ 7 ประการ ได้แก่ ความต้องการช่วยเหลือผู้อื่น ความต้องการประสบการณ์ที่แปลกใหม่ ความต้องการในการพัฒนาตนเอง ความต้องการเรียนรู้วัฒนธรรมไทยเชิงลึก ความต้องการได้ทำความรู้จักกับเพื่อนใหม่ การได้ทำกิจกรรมอาสาสมัครที่ตนเองสนใจเป็นการส่วนตัว และความต้องการได้มีโอกาสท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร และประเทศไทย โดยแรงจูงใจ 5 ประการแรกเป็นแรงจูงใจที่เป็นปัจจัยผลักดัน ส่วนแรงจูงใจอีก 2 ประการที่เหลือเป็นแรงจูงใจที่เป็นปัจจัยดึง 3) ข้อเสนอแนะ ได้แก่

- (1) ผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีกระบวนการในการสอบถามแรงจูงใจหรือความคาดหวังของนักท่องเที่ยวอาสาสมัครก่อน เพื่อให้เข้าใจถึงสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการได้รับจากการเข้ากิจกรรมการท่องเที่ยวอาสาสมัคร
- (2) ควรมีการวางแผนเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบหลักของนักท่องเที่ยวอาสาสมัครตลอดจนกิจกรรมอื่น ๆ ในระหว่างนักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวอาสาสมัครอย่างชัดเจนและล่วงหน้า
- (3) นักท่องเที่ยวควรได้รับโอกาสในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบและกิจกรรมที่จะเสนอให้กับนักท่องเที่ยว
- (4) นักท่องเที่ยวควรรับทราบถึงหน้าที่ความรับผิดชอบหลักของตนเองในการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวอาสาสมัครก่อนที่จะตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว
- (5) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดคุณสมบัติที่เฉพาะเจาะจงของผู้ที่จะเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครของตนเอง
- (6) ควรมีการจัดเตรียมเอกสารที่จำเป็นเพื่อเป็นคู่มือให้กับนักท่องเที่ยว โดยควรจัดส่งเอกสารดังกล่าวให้กับนักท่องเที่ยวก่อนล่วงหน้า
- (7) ควรมีการจัดปฐมนิเทศให้กับนักท่องเที่ยวอาสาสมัคร ตลอดจนจัดกิจกรรมละลายพฤติกรรมให้กับนักท่องเที่ยวอาสาสมัคร
- (8) ควรกำหนดระยะเวลาขั้นต่ำที่นักท่องเที่ยวจะสามารถเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวอาสาสมัครกับหน่วยงาน
- (9) ควรมีการจัดพี่เลี้ยงให้กับนักท่องเที่ยวอาสาสมัครในระหว่างที่เข้าร่วมกิจกรรม
- (10) ควรจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวในเวลาหลังจากเลิกงานหรือในวันหยุด
- (11) ควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะสำหรับนักท่องเที่ยวอาสาสมัครชาวต่างประเทศ
- (12) ควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชนท้องถิ่น
- (13) ข้อมูลที่นักท่องเที่ยวได้รับจากเอเจนซี่และที่ได้รับจากหน่วยงานควรจะต้องมีรายละเอียดที่ตรงกัน
- (14) ควรมีการประเมินผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการเข้าร่วมกิจกรรมและผู้ทำงานร่วมกับนักท่องเที่ยว
- (15)

ควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของนักท่องเที่ยวและแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบ (16) ควรมีการแสดงความขอบคุณต่อนักท่องเที่ยวที่ได้สละเวลา และได้ใช้ความรู้ความสามารถในการมาทำงานอาสาสมัครให้กับหน่วยงาน และ (17) บุคลากรที่ต้องทำงานร่วมกับนักท่องเที่ยวอาสาสมัครตลอดจนผู้ที่ต้อง มีปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวจะต้องได้รับการอบรมทางด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ

พรรณณี สนวนเพลง (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในกลุ่มจังหวัดสนุก (สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร) ผลการศึกษาพบว่า 1) ด้านอุปสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในกลุ่มจังหวัดสนุก พบว่า (1) นักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 51-60 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีรายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท ส่วนมากไม่เคยเป็นอาสาสมัครหรือเข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ปัจจัยดึงดูดด้านการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในกลุ่มจังหวัดสนุกภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมเชิงบำเพ็ญประโยชน์พบว่า อันดับหนึ่งคือ มีความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน รองลงมา คือ กิจกรรมการอนุรักษ์เชิงเกษตรสิ่งแวดล้อม และการสอนและให้ความรู้ ตามลำดับความคาดหวังต่อการบำเพ็ญประโยชน์ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (2) นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 16-25 ปี การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท มีรายได้ต่อเดือน 12,000-36,000 ดอลลาร์สหรัฐ ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวเอเชีย ก่อนที่จะเดินทางมากลุ่มจังหวัดสนุก นักท่องเที่ยวเหล่านี้เดินทางมาจากประเทศลาวโดยมีจุดหมายปลายทางคือประเทศไทย และเดินทางมาประเทศไทยเป็นครั้งแรก ส่วนใหญ่เดินทางมากับเพื่อน ส่วนใหญ่นั้นไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เลยในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา มีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยดึงดูดด้านการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในกลุ่มจังหวัดสนุกภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมเชิงบำเพ็ญประโยชน์ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ อันดับหนึ่ง คือ มีความสนใจในการอนุรักษ์เชิงเกษตรสิ่งแวดล้อม รองลงมา คือ งานสาธารณสุขและดูแลเด็ก และกิจกรรมสอนหนังสือตามลำดับความคาดหวังของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในกลุ่มจังหวัดสนุกภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า นักท่องเที่ยวมีทัศนคติเชิงบวกเปลี่ยนจากผู้รับมาเป็นผู้ให้ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ทำให้เกิดความรู้สึกภูมิใจ อิ่มเอิบใจที่ได้ทำอะไรดี ๆ ในระหว่างการท่องเที่ยวสู่สังคมและเกิดประสบการณ์ท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ 2) อุปทานของการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์

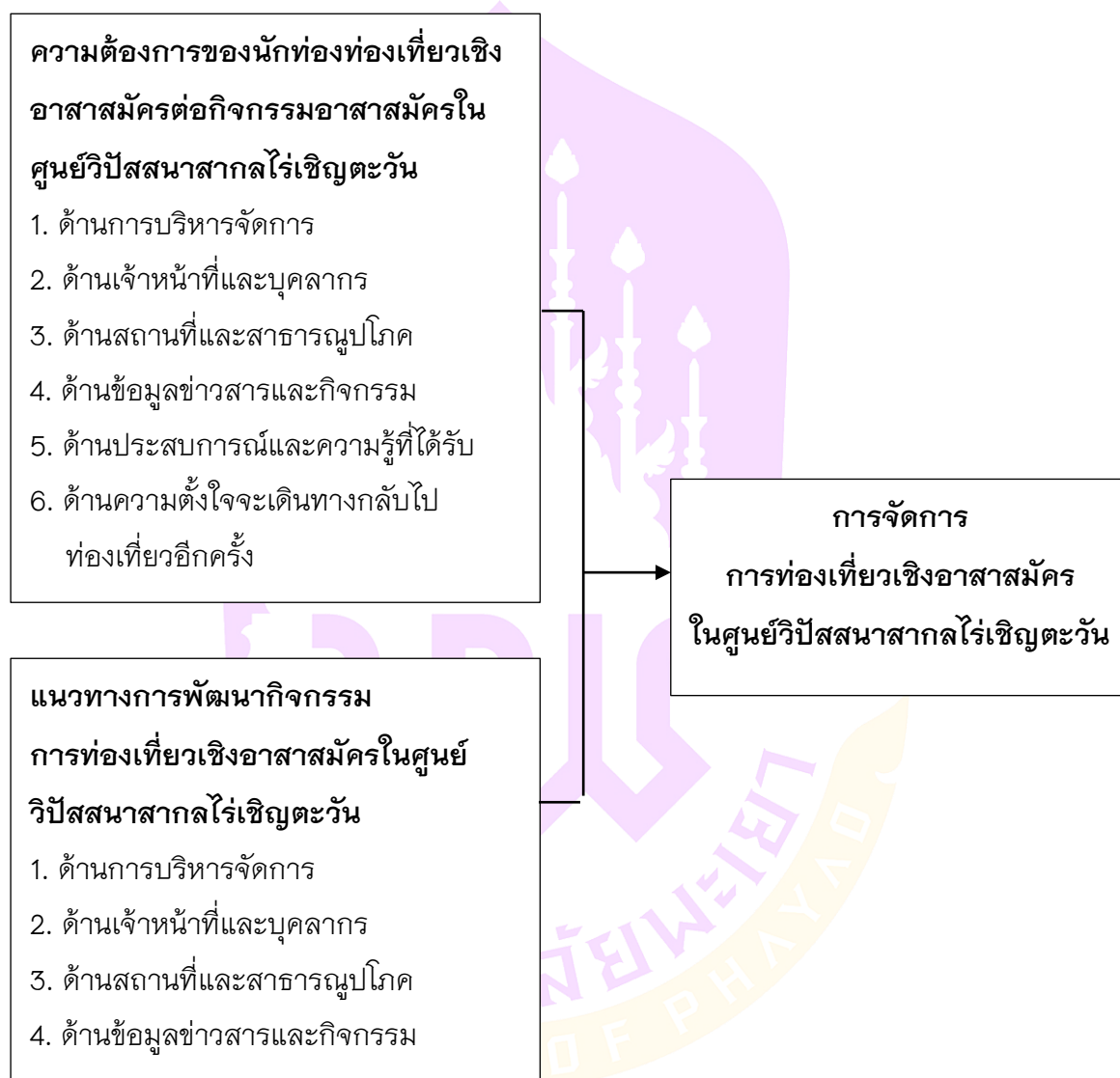
ในกลุ่มจังหวัดสนุก พบว่า มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ กิจกรรมการสอน และการให้ความรู้ กิจกรรมการอนุรักษ์เชิงเกษตรและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมงานสาธารณสุข และดูแลเด็ก และกิจกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน 3) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ (1) การพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ ได้แก่ กิจกรรมการสอนและให้ความรู้ กิจกรรมด้านการอนุรักษ์เชิงเกษตร และสิ่งแวดล้อม กิจกรรมด้านงานสาธารณสุขและดูแลเด็ก กิจกรรมด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2) ส่งเสริมและให้ความรู้ในสถานบันการศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ (3) สร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและต่างประเทศ (4) การตลาด และการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์

เมธาวี ว่องกิจ และเกศรินทร์ แก้วสุวรรณ (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในประเทศไทย : กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุประมาณ 21-30 ปี สถานภาพโสด สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีและไม่เคยมีประสบการณ์การเดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในการเดินทางมาเป็นนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในประเทศไทย คือ วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ความเป็นไทย อรรถาศัยมิตรของคนในชุมชนท้องถิ่น วิถีชีวิตที่เรียบง่าย ธรรมชาติที่สวยงาม ความพร้อมด้านสถานที่ท่องเที่ยวและบริการทางการท่องเที่ยว สำหรับแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในประเทศไทยนั้น ได้แก่ การส่งเสริมด้านวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีความโดดเด่น อีกทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว ควรวางระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพและมีกรอบการทำงานที่ชัดเจน เพื่อพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในประเทศไทย

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว พฤติกรรมนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร และการศึกษาบริบทพื้นที่ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน พบว่ามีกิจกรรมหลักสูตรสมาธิภาวนา กิจกรรมโรงเรียนชาวนาพุทธเศรษฐศาสตร์ โครงการ "อโรคยา" ร่วมสร้างสุขภาวะแก่ชุมชนและสังคม โครงการพุทธเกษตร และกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และผู้วิจัยได้นำแนวคิดประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวของ Cole and Scott ซึ่งเป็นการศึกษาประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว ประกอบด้วย 4 มิติ ได้แก่ คุณภาพของการบริการ คุณภาพทางด้านประสบการณ์ ความพึงพอใจโดยรวม และความตั้งใจจะเดินทางกลับไปท่องเที่ยวอีกครั้ง มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาการท่องเที่ยวอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันในครั้งนี้ สำหรับการศึกษางานวิจัย

ที่เกี่ยวข้องกับ ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางในดำเนินการวิจัยและออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งวิธีการดำเนินการวิจัยและผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้นำเสนอในบทถัดไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มีวัตถุประสงค์ เป็นการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยประกอบด้วยวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative methods) และวิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative methods) เพื่อตอบคำถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1

เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 6 คน ซึ่งใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (สุวิมล ติรกานันท์, 2557) ได้แก่

1. พระภิกษุสงฆ์ จำนวน 2 รูป มีคุณสมบัติ คือ เป็นผู้บริหารระดับสูงของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน และหรือเคยปฏิบัติงานในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันไม่น้อยกว่า 9 ปี
2. ผู้จัดการหรือหัวหน้างานฝ่ายบุคลากรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน จำนวน 1 คน และปฏิบัติงานในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันไม่น้อยกว่า 9 ปี
3. บุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวภายในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันไม่น้อยกว่า 9 ปี จำนวน 1 คน
4. บุคลากรที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์และปฏิบัติงานในวิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview)

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดของสถาบัน การศึกษาต่างๆ หน่วยงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และเว็บไซต์เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร และข้อมูลของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

2. กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างข้อคำถามในการสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

3. สร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยจัดทำเป็นหัวข้อการสัมภาษณ์ให้ตรงกับเนื้อหาแล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบ แก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษาปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสม

4. นำแบบสอบถามสัมภาษณ์ที่ได้รับการแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสมบูรณ์ และความครอบคลุมของเนื้อหา โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (สุวิมล ติรภานันท์, 2557)

+ 1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีเนื้อหาสอดคล้องถูกต้องและเหมาะสม

0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีเนื้อหาสอดคล้องถูกต้องและเหมาะสม

- 1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีเนื้อหาไม่สอดคล้องและไม่เหมาะสม

จากนั้นนำไปวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) โดยใช้สูตรในการคำนวณ ดังนี้ (สุวิมล ติรภานันท์, 2557)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยาม

$$\sum R$$

แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม คือ

- 1) ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5-1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้
- 2) ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

ทั้งนี้ข้อความทั้งหมดที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 จึงนำไปใช้ได้ และได้แก้ไขปรับปรุงข้อความตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้มีความตรงตามเนื้อหา รวมถึงการใช้ภาษา

5. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้มีความสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยา ไปขออนุญาตจากศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ดำเนินการสัมภาษณ์พระภิกษุสงฆ์ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูง ผู้จัดการหรือหัวหน้างานฝ่ายบุคลากร บุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และบุคลากรที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ในวิทยาลัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน รวมจำนวน 6 รูป/คน ด้วยตนเอง
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล นำมาวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปข้อมูลในลักษณะของการบรรยาย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2

เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน เนื่องจากทางศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันไม่เคยเก็บข้อมูลนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิจัยปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน ดังนั้นขนาดตัวอย่างสามารถคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 10 (กัลยา วาณิชย์ปัญญา, 2556) ซึ่งสูตรในการคำนวณที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

$$\text{สูตร } n = \frac{P(1-P)Z^2}{E^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดตัวอย่าง

P	แทน	สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยกำลังสุ่ม .50
Z	แทน	ระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ Z มีค่าเท่ากับ 1.96 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95
E	แทน	ค่าความผิดพลาดสูงสุดที่เกิดขึ้น = .10
แทนค่า n	=	$\frac{(.50)(1-.5)(1.96)^2}{(.10)^2}$
	=	96.04

ใช้ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 96 คน จึงจะสามารถประมาณค่าร้อยละ โดยมีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 10 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เพื่อความสะดวกในการประเมินผลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 100 ตัวอย่าง เพื่อป้องกันความผิดพลาดและการตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูล ซึ่งถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เสนอไขกำหนด คือ ไม่น้อยกว่า 96 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวยุคใหม่เชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ความต้องการของนักท่องเที่ยวยุคใหม่เชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากห้องสมุดของสถาบัน การศึกษาต่างๆ หน่วยงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และเว็บไซต์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร เพื่อทำนียบาคัพเฉพาะและนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. กำหนดกรอบแนวคิดเพื่อสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมความต้องการของนักท่องเที่ยวยุคใหม่เชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

3. สร้างแบบสอบถามจากข้อมูลที่รวบรวมทั้งหมดให้ตรงกับเนื้อหาแล้วนำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบ แก้ไขเนื้อหาและการใช้ภาษาปรับปรุงให้ถูกต้องเหมาะสม

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสมบูรณ์ และความครอบคลุมของเนื้อหา โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (สุวิมล ติรกาพันธ์, 2557)

+ 1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีเนื้อหาสอดคล้องถูกต้องและเหมาะสม

0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีเนื้อหาสอดคล้องถูกต้องและเหมาะสม

- 1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีเนื้อหาไม่สอดคล้องและไม่เหมาะสม

จากนั้นนำไปวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) โดยใช้สูตรในการคำนวณ ดังนี้ (สุวิมล ติรกาพันธ์, 2557)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยาม
 $\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม คือ

1) ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5-1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้

2) ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

ทั้งนี้ข้อคำถามทั้งหมดที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 จึงนำไปใช้ได้ และได้แก้ไขปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญให้มีความตรงตามเนื้อหา รวมถึงการใช้ภาษา

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ศูนย์วิจัยสสนาสากลไร่เชิญตะวัน จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างใช้ในการศึกษาคั้งนี้ เพื่อตรวจสอบความเข้าใจภาษา คำชี้แจงของแบบสอบถาม และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (สุวิมล ติรกาพันธ์, 2557, หน้า 156) พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของข้อคำถามตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิจัยสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มีค่าเท่ากับ 0.98 แสดงว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง

6. ปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำหนังสือจากมหาวิทยาลัยพะเยา ไปขออนุญาตจากศูนย์วิจัยปัสณาสาทุกไร่เชิญตะวัน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการแจกแบบสอบถามแก่นักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิจัยปัสณาสาทุกไร่เชิญตะวัน จำนวน 100 คน ด้วยตนเองและเก็บรวบรวมข้อมูลกลับด้วยตนเอง

3. รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 100 ชุดและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม พบว่า จำนวนแบบสอบถามที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ จำนวน 100 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และนำมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพรรณนาตามขั้นตอน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ความถี่ (f) และค่าร้อยละ (%)

2. ข้อมูลความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิจัยปัสณาสาทุกไร่เชิญตะวัน โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์ในการวัดระดับดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

และใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายตามเกณฑ์ดังนี้ (สุวิมล ติรกาพันธ์, 2557)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50–5.00 หมายถึง ระดับความต้องการมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50–4.49 หมายถึง ระดับความต้องการมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50–3.49 หมายถึง ระดับความต้องการปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50–2.49 หมายถึง ระดับความต้องการน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00–1.49 หมายถึง ระดับความต้องการน้อยที่สุด

3. ข้อมูลแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) สรุป และจัดเรียงความถี่จากมากไปหาน้อย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 6 คน ซึ่งใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (สุวิมล ติรกานันท์, 2557) ได้แก่

1. พระภิกษุสงฆ์ จำนวน 2 รูป เป็นผู้บริหารระดับสูงของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน และช่วยเคยงานศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันไม่น้อยกว่า 9 ปี
2. ผู้จัดการหรือหัวหน้างานฝ่ายบุคลากรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน จำนวน 1 คน และช่วยเคยงานศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันไม่น้อยกว่า 9 ปี
3. บุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวภายในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันไม่น้อยกว่า 9 ปี จำนวน 1 คน
4. บุคลากรที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์และเคยทำงานในวิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ไม่น้อยกว่า 2 ปี จำนวน 2 คน

ขั้นตอนในการสร้างแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

1. นำข้อมูลที่ได้จากการสรุปผลการสัมภาษณ์และข้อมูลจากการสอบถามตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มาสังเคราะห์และพัฒนาเป็นขั้นตอนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

2. ร่างขั้นตอนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ประกอบด้วย

2.1 การศึกษาสภาพและปัญหา

2.2 กำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอาสาสมัคร

2.3 แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ได้แก่ ด้านการจัดการ ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม

3. นำร่างขั้นตอนแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ที่พัฒนาขึ้นไปให้พระภิกษุสงฆ์ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับสูง ผู้จัดการหรือหัวหน้างานฝ่ายบุคลากร บุคลากรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และบุคลากรที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ในวิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน รวมจำนวน 6 รูป/คน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาว่าขั้นตอนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน สามารถใช้ได้ และสอดคล้องกับจุดประสงค์การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครหรือไม่ โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสมบูรณ์ และความครอบคลุมของเนื้อหา โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (สุวิมล ติรกานันท์, 2557)

+ 1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีเนื้อหาสอดคล้องถูกต้องและเหมาะสม

0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีเนื้อหาสอดคล้องถูกต้องและเหมาะสม

- 1 หมายถึง เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีเนื้อหาไม่สอดคล้องและไม่เหมาะสม

จากนั้นนำไปวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index of Item Objective Congruence) โดยใช้สูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ $\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม คือ ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.7-1.00 ขึ้นไปสามารถใช้ได้

4. นำผลการพัฒนาที่มีค่า IOC มากกว่า 0.7 ขึ้นไป ไปใช้ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษารองเท้าเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน 2) ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม จำนวน 3 ตอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์และสรุปเนื้อหา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แสดงผลการศึกษารองเท้าเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ตอนที่ 2 แสดงผลการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ตอนที่ 3 แสดงผลการศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ตอนที่ 1 แสดงผลการศึกษารองเท้าเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

จากการศึกษารองเท้าเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์พระภิกษุสงฆ์ ผู้จัดการหรือหัวหน้างานฝ่าย และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 รูป/คน และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ผลการศึกษาแสดงได้ ดังนี้

1. สภาพการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ผลการสัมภาษณ์ (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) ในประเด็นสภาพการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันพบว่าการท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีหลายอย่าง ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงศาสนา

คือ สำหรับกลุ่มชาวพุทธการท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณสำหรับผู้สนใจเรื่องสมาธิภาวนา การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีหอศิลป์ ว.วชิรเมธี มีงานศิลปะจัดแสดงอยู่ทั่วทุกจุดทั่วไร่สถาปัตยกรรมทั้งหมดเป็นงานศิลปะชั้นสูงที่ออกแบบโดยศิลปินชื่อดังของประเทศไทย คืออาจารย์สมรภัช ปันติบุญ และพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ทั้งหมดผสมรวมอยู่ในไร่เชิญตะวัน และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เกิดจากแรงบันดาลใจในการก่อตั้งโรงเรียนสอนลัทธิมาชีพแก่ชาวไร่ชาวนา ชาวสวนเกษตรกรรมถึงประชาชน คนทั่วไปในชื่อของ มหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ คือ การเอาความรู้ในเรื่องเศรษฐศาสตร์ ของพระพุทธเจ้ามาใช้ในชีวิตจริงเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เรียกว่า โรงเรียนชาวนา พุทธเศรษฐศาสตร์ ซึ่งก่อตั้งโรงเรียนชาวนามาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555

ความต้องการของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมายังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน คือ

1. ต้องการเรียนรู้ว่าเกษตรอินทรีย์ของไร่เชิญตะวันเป็นอย่างไร
2. ต้องการมาศึกษาองค์ความรู้เพื่อนำไปพัฒนา
3. ต้องการมาสัมมนาเชิงปฏิบัติการทั้งระยะสั้นและระยะยาว
4. ต้องการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เช่น การเรียนรู้ดูงานแปลงเกษตร และพักผ่อน ซึ่งจะมาเป็นครอบครัวถือเป็นกลุ่มที่มีตลอดปี เช่น ผู้มีชื่อเสียง ศิลปิน นักธุรกิจ นักคิด นักเขียน
5. กลุ่มเรียนรู้ดูงานทั่วไป เพื่อเรียนรู้ดูงานไปต่อยอดหรือยกระดับโครงการต่าง ๆ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
6. กลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ เป็นกลุ่มที่สนใจนำเอาแนวทางไปพัฒนาหรือไปต่อยอดในประเทศตนเอง
7. กลุ่มพระสงฆ์ เป็นกลุ่มนักพัฒนาสังคมเพื่อการศึกษา เดินทางเข้ามาเรียนรู้ดูงานและทำวิจัยตลอดปี และมีหลายท่านนำเอารูปแบบของเราไปประยุกต์ใช้ เพราะการทำเกษตรอินทรีย์ของไร่เชิญตะวันวางบนรากฐานอยู่บนคำสอนของพระพุทธเจ้า ถือเป็นแห่งแรก ๆ ที่เอาคำสอนของพระพุทธเจ้าจากพระคัมภีร์ลงมาสู่การปฏิบัติ เป็นการนำเอาองค์ความรู้พุทธเกษตรมาแก้ปัญหาจริง ๆ

ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวมาทำในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน คือ

1. มาเรียนรู้ ดูงานในภาพรวมเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ มาทำวิจัยเพื่อดูความแตกต่าง เพื่อหาข้อดี ข้อเสียของเกษตรอินทรีย์

2. กลุ่มอยากทำเกษตรอินทรีย์ ส่วนใหญ่มาศึกษาดูงานและอบรมเป็นหมู่คณะ จากหน่วยงานราชการ เช่น อบจ. อบต. เทศบาล หมู่บ้านต่าง ๆ ระยะ 3 วัน

3. กลุ่มสายชิล (Chill) สายคุณภาพชีวิต คือ มาเพื่อต้องการสัมผัสวิถีชีวิต

4. กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาพร้อมกับการท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ (Spiritual and Argo Tourism) เป็นกลุ่มที่มาภูวนากับไร่เชิงญะวันทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ จุดเริ่มต้นคือมาเรียนคอร์สสมาธิภาวนา จากนั้นจึงศึกษาดูงานและลงแปลงเกษตรอินทรีย์ทุกเช้า เพื่อกิจกรรมเสริม ซึ่งกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ขยายตัวไปต่างประเทศ

ผลการสัมภาษณ์ (พระมหาสันทัศน์ โสคติวงศ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวส่วนใหญ่มีเป้าหมายหลักคือ ต้องการพบมาราบพระมหาจุฬาลงกรณราชูชิริเมธี และต้องการเยี่ยมชมศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน สำหรับหน่วยงานที่มาเป็นหมู่คณะโดยทำหนังสือแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร ส่วนใหญ่มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาดูงานปริศนาธรรม เช่น หอศิลป์ถาวรน้อยอัครนิยะ การเกษตร และเยี่ยมชมศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน เป็นต้น

ผลการสัมภาษณ์ (จตุพร หนักบ้อ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า นักท่องเที่ยวทั่วไปส่วนใหญ่มาเที่ยวและมาราบพระที่สุรตาตาร ซึ่งพระจะบรรยายเกี่ยวกับศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน

ผลการสัมภาษณ์ (แพรวพรรณ รัตนพันธ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวันมีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมีกิจกรรมทางการเกษตร เช่น การสาธิตการทำเห็ดนางฟ้า การสอนในโรงเรียนชาวนา

ผลการสัมภาษณ์ (กมลวรรณ กันทาสุวรรณ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า สภาพการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมาในช่วงเทศกาลจำนวนมากหากไม่ใช่ช่วงเทศกาลจะมีนักท่องเที่ยวน้อย

ผลการสัมภาษณ์ (พระสงฆ์และเจ้าหน้าที่ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) ในประเด็นสภาพการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน สรุปได้ว่าการท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวันมีหลายอย่าง ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงศาสนาการท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ โดยความต้องการของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมายังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน คือ ต้องการเรียนรู้ว่าเกษตรอินทรีย์ของไร่เชิงญะวัน ศึกษาค้นคว้าความรู้เพื่อนำไปพัฒนา เข้าร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการทั้งระยะสั้นและระยะยาวมาท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และการเรียนรู้ดูงานทั่วไป สำหรับกลุ่ม

นักท่องเที่ยวต่างชาติ มีความสนใจนำเอาแนวทางไปพัฒนาหรือไปต่อยอดในประเทศตนเอง และกลุ่มพระสงฆ์ ซึ่งเป็นกลุ่มนักพัฒนาสังคมเพื่อการศึกษา เดินทางเข้ามาเรียนรู้ดูงานและทำวิจัยตลอดปี และมีพระสงฆ์หลายรูปที่นำเอาความรู้ไปประยุกต์ใช้ เช่น การทำเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นกรนำเอาหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าลงสู่การปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาจริง ๆ สำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่มหรือคณะจะทำหนังสือแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมาในช่วงเทศกาลจำนวนมาก หากไม่ใช่ช่วงเทศกาลจะมีจำนวนน้อย

2. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มีอะไรบ้าง

ผลการสัมภาษณ์ (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) ในประเด็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันพบว่า กิจกรรมในศูนย์วิปัสสนาไร่เชิญตะวันมีความหลากหลาย ทั้งกิจกรรมทางศาสนา หลักสูตรสมาธิภาวนา กิจกรรมทางวัฒนธรรม กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การเรียนรู้ดูงานในแปลงเกษตรจริง กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ กิจกรรมปั่นจักรยานรอบไร่ เนื่องจากมีธรรมชาติที่สวยงามและอากาศที่บริสุทธิ์

ผลการสัมภาษณ์ (พระมหาสันต์ศน์ โสคติวิงโส, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มีกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีสวัสดีความสุข กิจกรรมวันแห่งการให้ (วันเกิดพระอาจารย์ ว.วชิรเมธี) โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน หลักสูตร 9 วันที่ยั่งยืน กิจกรรมสงฆ์น้ำพระปีใหม่เมืองกิจกรรมพระธรรมทูตรุ่นใหม่ คอร์สภาวนา วันมาฆบูชา คอร์สภาวนา ปลุกวันแม่ เก็บเกี่ยววันพ่อ คอร์สภาวนา วันเข้าพรรษาถวายเทียนพรรษา คอร์สภาวนา วันวิสาขบูชา โครงการโรงเรียนชาวนา ตลาดนัดอินทรีย์ผลผลิตนักเรียนชาวนาไร่เชิญตะวัน และงานทอดกฐินสามัคคีเพื่อสร้างห้องพักผู้ปฏิบัติธรรม ออกพรรษามีจัดทุกปี กลุ่มอาสาสมัครที่มาช่วยงานคือกลุ่มที่ทำงานร่วมกัน ได้แก่

1. กลุ่ม Mind Coach ช่วยดูแลขั้นตอนการจัดงาน งานพิธีการ งานพิธีกร
2. กลุ่มศิลปินเชียงรายจากขั้วศิลปะเชียงราย นำภาพศิลปะมาจัดนิทรรศการ

ในพื้นที่ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

3. นักเรียนชาวนา ซึ่งเป็นเครือข่ายของมหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ซึ่งมีเครือข่ายในจังหวัดเชียงราย จะเป็นตัวแทนในการจัดบุทแสดงสินค้า

4. การจัดกิจกรรมอื่น ๆ เช่น กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การออกแบบกิจกรรมย่อยยังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน และบุคลากรไม่เพียงพอ

ผลการสัมภาษณ์ (จตุพร หนักป้อ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) ในประเด็น กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันพบว่า นักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครส่วนใหญ่จะมาช่วยงานระยะสั้น เช่น ช่วยจัดเตรียมและแจกของที่ระลึก เช่น CD-ROM ธรรมะของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี

ผลการสัมภาษณ์ (แพรวพรรณ รัตนพันธ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า กิจกรรมอื่น ๆ เช่น กิจกรรมการแจกผ้าห่มกันหนาว การจัดเตรียมของที่ระลึก เช่น CD-ROM ธรรมะของพระมหาวุฒิชัยวชิรเมธี

ผลการสัมภาษณ์ (กมลวรรณ กันทาสุวรรณ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ได้แก่ การช่วยขายของ ช่วยงานในโรงครัวช่วยขนย้ายสิ่งของ การเตรียมของตัดบาตร และการช่วยงานทั่วไป

ผลข้อมูลการสัมภาษณ์ในประเด็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน สรุปได้ว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มีกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีสวัสดิ์ความสุข กิจกรรมวันแห่งการให้ (วันเกิดพระอาจารย์ ว.วชิรเมธี) โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน หลักสูตร 9 วันที่ฉันทัน กิจกรรมสงฆ์พระปีใหม่เมือง กิจกรรมพระธรรมทูตรุ่นใหม่ คอร์สภาวณา วันมาฆบูชา คอร์สภาวณา ปลูกวันแม่ เก็บเกี่ยววันพ่อ คอร์สภาวณา วันเข้าพรรษาถวายเทียนพรรษา คอร์สภาวณา "วันวิสาขบูชา" โครงการโรงเรียนชาวนา ตลาดนัดอินทรีย์ผลผลิตนักเรียนชาวนาไร่เชิญตะวัน และงานทอดกฐินสามัคคีเพื่อสร้างห้องพักผู้ปฏิบัติธรรม ออกพรรษามีจัดทุกปี โดยจุดประสงค์การเข้าร่วมกิจกรรม คือ มาศึกษาเรียนรู้ ดูงาน อบรมคอร์สภาวณา ต้องการสัมผัสวิถีชีวิต สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวอาสาสมัครที่จะมาช่วยงานคือกลุ่มที่ทำงานร่วมกัน ได้แก่ กลุ่ม Mind Coach ช่วยดูแลการจัดงาน งานพิธีการ งานพิธีกร กลุ่มศิลปิน เชียงรายจากข่าวศิลปะเชียงราย นำภาพศิลปะมาจัดนิทรรศการในพื้นที่ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน นักเรียนชาวนา ซึ่งจะมาช่วยระยะสั้น กิจกรรมอาสาสมัคร ได้แก่ การจัดเตรียมของที่ระลึก การแจกผ้าห่มกันหนาว การช่วยขายของ ช่วยงานในโรงครัว ช่วยขนย้ายสิ่งของ การเตรียมของตัดบาตร และการช่วยงานทั่วไป

3. กิจกรรมใดบ้างที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัคร

ผลการสัมภาษณ์ (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) ในประเด็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัคร พบว่า

“กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัคร ได้แก่ กิจกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ เปิดให้คนที่มาเรียนรู้ได้ดูงานเพื่อนำเอาไปพัฒนาการเกษตรของตนเอง กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เนื่องจากศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวันมีอากาศที่บริสุทธิ์ อาหารปลอดภัย นักท่องเที่ยวสามารถได้แรงบันดาลใจเอาไปประยุกต์ใช้ในชีวิต และกลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไปที่อยากหาประสบการณ์ใหม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของไร่ เช่น กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมการอมรบรรคอรส์ภาวนาทั้งระยะสั้นและระยะยาว

ผลการสัมภาษณ์ (พระมหาสันทัศน์ โสติวัังโส, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัครยังไม่ได้ออกแบบกิจกรรมอาสาสมัครอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยส่วนใหญ่เมื่อมีกิจกรรม จะเปิดให้นักท่องเที่ยวอาสาสมัครมีส่วนร่วมในกิจกรรมในโรงครัว การแจกน้ำปานะ การดูแลพระสงฆ์ การล้างห้องน้ำ การเก็บขยะการลงทะเบียน การจัดสถานที่ การแจกของที่ระลึก ช่วยขายของ ขนย้ายสินค้า การเตรียมของตักบาตร และช่วยงานทั่วไป

ผลการสัมภาษณ์ (นันทวัน ไชยสอน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า การเปิดช่องทางให้นักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครเข้ามาช่วยในกิจกรรม เช่น โรงทาน จตุรบริกอง แหกวีไอพี แหกผู้ใหญ่ เสริฟน้ำเสริฟอาหาร หากมีนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครเข้ามาจะคุยเรื่องขอบเขตการทำงานการจัดเตรียมงาน เตรียมของที่ระลึก พิธีการ ลงทะเบียน ซึ่งนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครส่วนใหญ่ก็เป็นนักศึกษา ญาติโยมที่เคยมาเที่ยวไร่แล้วเกิดความประทับใจ ลูกศิษย์พระอาจารย์ ว.วชิรเมธี”

ผลการสัมภาษณ์ (จตุพร หนักบ้อ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ช่วยต้อนรับนักท่องเที่ยวร่วมกับพระสงฆ์ที่สุรตาคาร ช่วยแจกของที่ระลึก และหากมีนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครที่เข้ามาช่วยงาน ต้องมีการชี้แจงว่าวันนี้ต้องทำอะไรบ้าง ถ้าเป็นการเกษตร จะมีกลุ่มนักเรียนชาวนาช่วยอาสาสมัครช่วยกันทำ แต่ถ้าหากมีกิจกรรมเกิดขึ้นของไร่เชิงญะวัน จะมีการแจ้งความประสงค์ไปยังหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษา

ผลการสัมภาษณ์ (แพรวพรรณ รัตนพันธ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า กิจกรรมอื่น ๆ เช่น การแจกน้ำปานะ จัดเตรียมของที่ระลึก

ผลการสัมภาษณ์ (กมลวรรณ กันทาสวรรณ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า การช่วยขายของ ช่วยงานในโรงครัว ช่วยขนย้ายสิ่งของ การเตรียมของตักบาตร และการช่วยงานทั่วไป

ผลการสัมภาษณ์ในประเด็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัครสรุปได้ว่า กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัคร

ยังไม่ได้ออกแบบกิจกรรมอาสาสมัครอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยส่วนใหญ่ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีกิจกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมการอบรมคอร์สภาวนาทั้งระยะสั้นและระยะยาว เมื่อมีการจัดกิจกรรมจะเปิดให้นักท่องเที่ยวอาสาสมัครมีส่วนร่วมในกิจกรรมในโรงครัว การแจกน้ำปานะ การดูแลพระสงฆ์ การล้างห้องน้ำ การเก็บขยะ การลงทะเบียน การจัดสถานที่ การแจกของที่ระลึก ช่วยขายของ ขนย้ายสิ่งของ การเตรียมของตัดบาตร การช่วยดูแลการจัดงาน งานพิธีการ งานพิธีกร และช่วยงานทั่วไป

4. การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันเป็นอย่างไร

4.1 ด้านการจัดการ

ผลการสัมภาษณ์ (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) ในประเด็นการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เป็นด้านการจัดการพบว่า นโยบายการบริหารงานการท่องเที่ยวของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน คือ การมุ่งเป็นศูนย์การเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเกษตรอินทรีย์พุทธ คือ การเรียนจริง สอนจริงและปฏิบัติจริง ไม่เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการในเชิงกระดาษหรือดีกรี และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ให้พร้อม และเพิ่มการรับรู้ของนักท่องเที่ยวจากชาวไทย และต่างประเทศ

ผลการสัมภาษณ์ (พระมหาสันทัศน์ โสติดังโส, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวที่มาเป็นหมู่คณะมีการแจ้งความต้องการทำกิจกรรมเป็นลายลักษณ์อักษรและสำหรับการเปิดให้นักท่องเที่ยวทั่วไปเป็นอาสาสมัคร ทางศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีการวางแผนโครงการการท่องเที่ยวอาสาสมัคร โดยจุดแรกที่ทำ คือ หอดิลิป เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวอาสาสมัครเป็นผู้นำชมงานศิลปะในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน นอกจากนี้เราต้องระบุกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวอาสาสมัครทั่วไปอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมและชัดเจน

ผลการสัมภาษณ์ (นันทวัน ไชยสอน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า เมื่อมีการจัดกิจกรรมจะมีการประชุมบุคลากรเพื่อชี้แจงหน้าที่ความรับผิดชอบ ทั้งนี้ไม่ได้ทำเป็นคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานอย่างชัดเจน แต่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรชี้แจงในที่ประชุม

ผลการสัมภาษณ์ (แพรวพรรณ รัตนพันธ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ได้มีการวางแผนการจัดการ

และกำหนดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวที่มาช่วยงาน เช่น การจัดเตรียมและแจกของที่ระลึก การนำเที่ยวปริศนาธรรมในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ผลการสัมภาษณ์ (กมลวรรณ กันทาสวรรณ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ในช่วงก่อนการจัดกิจกรรมประจำปีของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มีการประชุมบุคลากรในแต่ละส่วนงานก่อนการจัดกิจกรรม

ผลการสัมภาษณ์ในประเด็นการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านการจัดการดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า นโยบายการบริหารงานการท่องเที่ยวของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มุ่งให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเกษตรอินทรีย์พุทธคือ การเรียนจริง สอนจริง และปฏิบัติจริง และมีกิจกรรมท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ อย่างหลากหลาย เป็นรูปธรรมและชัดเจน ในด้านการจัดกิจกรรมตามแผนงานประจำปีที่กำหนดไว้ จะมีการประชุมบุคลากรเพื่อชี้แจงหน้าที่ความรับผิดชอบก่อนการจัดกิจกรรม ทั้งนี้ไม่ได้ทำเป็นคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานอย่างชัดเจน แต่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรชี้แจงในที่ประชุม

4.2 ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร

ผลการสัมภาษณ์ (พระมหาวิมลชัย วชิรเมธี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) ในประเด็นการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากรพบว่า ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีพนักงานแบบ Full Time หรือพนักงานประจำคืออยู่กับเราที่นี่เป็นเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิ และอีกประเภทหนึ่ง คืออาสาสมัคร หรือ Volunteer ทั้งหลายที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งเวลาว่างก็จะมาช่วยกัน เรียกว่าเป็น Hidden Network อย่างไรก็ตามศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันยังขาดกำลังคน เพราะตอนนี้บุคลากรยังมีน้อยในอนาคตมีความต้องการเพิ่มคนอย่างน้อยสัก 10 คน และต้องการพัฒนาบุคลากรให้เป็นมัลติเทคสำหรับนำชมการท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ผลการสัมภาษณ์ (พระมหาสันทัศน์ โสทธิวงศ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า หากมีการกำหนดขอบเขตงานในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจนแล้วสามารถกำหนดกิจกรรมอาสาสมัครที่ให้นักท่องเที่ยวอาสาสมัครทั่วไปสามารถทำได้ อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่บุคลากรสามารถทำได้หลายงาน การบุคลากรไม่เพียงพอมีเฉพาะงาน เช่น การขาดเจ้าหน้าที่บรรยายสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละจุด (ไกด์นำเที่ยว) ขาดคนดูแลงานด้านวิชาการ ขาดคนดูแลนักท่องเที่ยว

ผลการสัมภาษณ์ (นันทวัน ไชยสอน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ในกรณีที่หน่วยงาน หรือองค์กรแจ้งความประสงค์ ทางศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวันจะมีการจัดเตรียมเจ้าหน้าที่เพื่อต้อนรับ ให้ข้อมูลและนำเที่ยว”

ผลการสัมภาษณ์ (จตุพร หนักบ่อ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า เจ้าหน้าที่และบุคลากรมีน้อยดังนั้นเจ้าหน้าที่จึงต้องพัฒนาตนเองด้านข้อมูลความรู้เกี่ยวกับ ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวันเพื่อให้สามารถตอบคำถามแก่นักท่องเที่ยวได้ ในด้านการประสานงาน จะมีการแต่งกายที่เป็นสัญลักษณ์บ่งชี้ว่าเป็นเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรของไร่ คือ การติดป้ายชื่อ”

ผลการสัมภาษณ์ (แพรวพรรณ รัตนพันธ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า บุคลากรไม่เพียงพอในการบรรยายสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละจุด

ผลการสัมภาษณ์ (กมลวรรณ กันทาสุวรรณ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวันมีการประชุมบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ

ผลการสัมภาษณ์ในประเด็นการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวันมีพนักงานแบบ Full Time หรือพนักงานประจำ และบุคลากรที่เป็นอาสาสมัคร หรือ Volunteer อย่างไรก็ตามบุคลากรและเจ้าหน้าที่ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวันยังมีน้อย จึงมีความต้องการเพิ่มคนอย่างน้อย 10 คน และมีความต้องการพัฒนาบุคลากรให้เป็นมัคคุเทศก์สำหรับนำชมการท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน

4.3 ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค

ผลการสัมภาษณ์ (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) ในประเด็นการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน ด้านสถานที่และสาธารณูปโภคพบว่า เนื่องจากศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวันเป็นศูนย์การเรียนรู้และมีการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และมีกิจกรรมตลอดทั้งปี ดังนั้น จึงต้องการให้มีบ้านพักนักท่องเที่ยวรองรับนักท่องเที่ยว จำนวน 10 หลัง

ผลการสัมภาษณ์ (พระมหาสันทัศน์ โสทธิวงศ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า การอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะห้องน้ำมีจำนวนไม่เพียงพอ จึงต้องปรับปรุงห้องน้ำ บ่อซึม น้ำประปา ให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยว ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน

ผลการสัมภาษณ์ (แพรวพรรณ รัตนพันธ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า การจัดเตรียมสถานที่ก่อนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น หอศิลป์ วิหารดิน สาธารณูปโภค สถานที่จำหน่ายอาหารให้เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว

ผลการสัมภาษณ์ (กมลวรรณ กันทาสุวรรณ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า การจัดเตรียมสถานที่และพัฒนาระบบสาธารณูปโภคให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม เช่น การขยายพื้นที่ห้องน้ำ ระบบน้ำประปา และอาคารที่พัก

ผลการสัมภาษณ์ในประเด็นการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เนื่องจากศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันเป็นศูนย์การเรียนรู้และมีการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และมีกิจกรรมตลอดทั้งปี จากที่ผ่านมาประสบปัญหา คือ จำนวนห้องน้ำไม่เพียงพอ ที่พักมีจำนวน 1 หลัง นักท่องเที่ยวที่มาจึงต้องกางเต็นท์นอนในบริเวณศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ดังนั้นจึงต้องการมีการปรับปรุงและพัฒนา คือ สร้างบ้านพักนักท่องเที่ยวรองรับนักท่องเที่ยวเพิ่มจำนวน 10 หลัง สร้างห้องน้ำและปรับปรุงเรื่องความสะดวก บ่อซึม ระบบน้ำประปา ให้เพียงพอกับนักท่องเที่ยว

4.4 ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม

ผลการสัมภาษณ์ (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) ในประเด็นการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม พบว่า ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ต้องการปรับปรุงการรับรู้และการเข้าถึงให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า Easy Attraction ด้วยการพัฒนาเว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย ระบบคิดอาร์ไคต์เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวให้เข้าถึงไร่เชิญตะวันให้ง่ายที่สุด รวมทั้งจัดทำคลิปเป็นภาพยนตร์สั้นเพื่อเผยแพร่กิจกรรมของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในสื่อสังคม จัดพิมพ์องค์ความรู้ที่เราสังสมจากประสบการณ์ตรงของเราทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ทั้งในเชิงวิชาการและสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป

ผลการสัมภาษณ์ (พระมหาสันทัศน์ โสติวิงโส, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ข่าวสารและกิจกรรมที่มีการอัปเดตข้อมูลตลอดเวลา คือ Facebook ของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) ส่วนเว็บไซต์ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันต้องมีการเพิ่มข้อมูลและรายละเอียดของกิจกรรม แต่ปัจจุบันขาดบุคลากร (Admin) ดูแลเว็บไซต์

ผลการสัมภาษณ์ (นันทวัน ไชยสอน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ช่องทางการติดต่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรม เน้นการประชาสัมพันธ์ผ่าน Facebook ของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี(ว.วชิรเมธี) เพียงแห่งเดียว

ผลการสัมภาษณ์ (จตุพร หนักป้อ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่าการประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมเน้นการประชาสัมพันธ์ผ่าน Facebook ของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) เพียงแห่งเดียว และบุคคลากรดูแลเว็บไซต์เพียงคนเดียว

ผลการสัมภาษณ์ (แพรวพรรณ รัตนพันธ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ เช่น โบรชัวร์ (Brochure) และ Facebook ของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี(ว.วชิรเมธี)

ผลการสัมภาษณ์ (กมลวรรณ กันทาสุวรรณ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ

ผลการสัมภาษณ์ในประเด็นการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าที่ผ่านมามีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมผ่านช่องทาง Facebook ของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) เพียงแห่งเดียว และมีความต้องการปรับปรุงการรับรู้และการเข้าถึงด้วยการพัฒนาเว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย ระบบคิดอาร์โค้ด เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวให้เข้าถึงไร่เชิญตะวันให้ง่ายที่สุด รวมทั้งจัดทำคลิปเป็นภาพยนตร์สั้นเพื่อเผยแพร่กิจกรรมของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในสื่อสังคม จัดพิมพ์องค์ความรู้ที่เราสั่งสมจากประสบการณ์ตรงของเราทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ทั้งในเชิงวิชาการและสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป

5. แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันเป็นอย่างไร

5.1 จุดท่องเที่ยว (Attractions)

ผลการสัมภาษณ์ (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) ในประเด็นแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านจุดท่องเที่ยว พบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มุ่งพัฒนาศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ใน 3 ขั้นตอน คือสามารถรองรับการเรียนรู้ ฐาน บ้านพักได้ ตลอดจนมาตรฐานในการรองรับนักท่องเที่ยวโดยการบูรณาการธรรมชาติเข้าไปในชีวิตประจำวัน

ผลการสัมภาษณ์ (พระมหาสันทัศน์ โสติดังใส, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า แนวทางที่ต้องการพัฒนาให้ยาวนานให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว คือการเพิ่มจำนวนบุคลากรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เช่น การเพิ่มเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเจ้าหน้าที่ประสานงาน เจ้าหน้าที่ต้อนรับ พนักงานขับรถ

หรือนักท่องเที่ยวอาสาสมัครเป็นผู้นำเที่ยวปริศนาธรรมในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน แก่นักท่องเที่ยวทั่วไป

ผลการสัมภาษณ์ (นันทวัน ไชยสอน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า แนวทางการพัฒนา คือการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีความสวยงามอยู่เสมอ มีข้อมูลเกี่ยวกับ จุดท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันแก่นักท่องเที่ยว เช่น โบรชัวร์ (Brochure) เส้นทางเดินท่องเที่ยว (Route) ด้วยตนเอง และพัฒนาการบริการของเจ้าหน้าที่

ผลการสัมภาษณ์ (จตุพร หนักบ้อ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า นักท่องเที่ยวมาเที่ยวมีจุดประสงค์หลัก คือ มาพบพระมหาภูติชัย วชิรเมธี และมาทำบุญ หากเป็นจุดท่องเที่ยวส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวหอศิลป์ ลานปริศนาธรรม และกราบพระ ที่สุรตาการและรับของที่ระลึก แต่เนื่องจากจุดท่องเที่ยวมีการเปลี่ยนแปลง และทรุดโทรม ตามกาลเวลาหากจะพัฒนาคือ ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงามขึ้น มีการนำธรรมชาติหรือปริศนาธรรมของพระมหาภูติชัย วชิรเมธี มาแสดงไว้ทั่วไร่เชิญตะวันเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้อ่าน ได้เห็น ได้รู้และมีแผนที่เส้นทางเดินท่องเที่ยว (Route) ด้วยตนเอง และทุกจุดท่องเที่ยวควรมีป้าย เล่าเรื่องราวเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว

ผลการสัมภาษณ์ (แพรวพรรณ รัตนพันธ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ควรมีการมีทัศนียภาพที่สวยงาม

ผลการสัมภาษณ์ (กมลวรรณ กันทาสวรรณ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ควรมีการพัฒนาแต่ละจุดท่องเที่ยวให้มีความสวยงามและเด่นชัด

ผลการสัมภาษณ์ในประเด็นแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านจุดท่องเที่ยว ดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า เนื่องจากศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มีเป้าหมายองค์กร คือ การเป็นศูนย์การเรียนรู้ใน 3 ขั้นตอน คือ สามารถรองรับการเรียนรู้ ฐาน บ้านพักได้ ตลอดจนมาตรฐานในการรองรับ นักท่องเที่ยวโดยการบูรณาการธรรมชาติเข้าไปในชีวิตประจำวัน ดังนั้นแนวทางการพัฒนาเบื้องต้น คือ 1) การเพิ่มจำนวนบุคลากรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เช่น การเพิ่มเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร เจ้าหน้าที่ประสานงาน เจ้าหน้าที่ต้อนรับ พนักงานขับรถ หรือนักท่องเที่ยวอาสาสมัครนำเที่ยว 2) การปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีความสวยงามอยู่เสมอ 3) การพัฒนาข้อมูลเกี่ยวกับจุดท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันแก่นักท่องเที่ยว เช่น โบรชัวร์ (Brochure) เส้นทางเดินท่องเที่ยว (Route) ด้วยตนเอง ป้ายเล่าเรื่องราว แต่ละจุดท่องเที่ยวเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว และ 4) การพัฒนาการบริการของเจ้าหน้าที่

5.2 กิจกรรม (Activities)

ผลการสัมภาษณ์ (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) ในประเด็นแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวันด้านกิจกรรมพบว่า แนวทางการพัฒนากิจกรรม คือ การพัฒนาคอร์สภาวนาที่เป็นแบบผสมผสานระหว่าง จิตวิญญาณกับเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ ให้เป็นคอร์สภาวนาแบบใหม่ที่เอาเกษตรมาบวกกับสมาธิภาวนา

ผลการสัมภาษณ์ (พระมหาสันทัศน์ โสติถังโส, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ควรมีกิจกรรมพัฒนาสามเณรศาสนทายาท ทำหน้าที่เทศนาธรรม มัคคุเทศก์ ธรรม ทำหน้าที่ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวทั่วไป เป็นการฝึกทักษะแก่สามเณร ควรพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีทักษะการพูดเพื่อทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลและกิจกรรมเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน

ผลการสัมภาษณ์ (จตุพร หนักบ้อ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ควรเพิ่มกิจกรรมเพื่อดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมการวาดรูปโดยมีวิทยากร คือ ศิลปินชาวเชียงรายรวมทั้งการพัฒนาช่องทางการประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่หลากหลาย เช่น ประชาสัมพันธ์ผ่าน Facebook ของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) Youtube Channel และ Social media รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวอาสาสมัครที่เป็นลูกศิษย์พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี เข้ามาช่วยทำกิจกรรมร่วมกัน

ผลการสัมภาษณ์ (แพรวพรรณ รัตนพันธ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ควรมีการวางแผนกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยระบุให้ชัดเจนว่าแต่ละจุดมีกิจกรรมอะไรบ้าง

ผลการสัมภาษณ์ (กมลวรรณ กันทาสุวรรณ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์หลากหลายช่องทาง

ผลการสัมภาษณ์ในประเด็นแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน ด้านกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครมีดังนี้ 1) ควรมีการพัฒนาคอร์สภาวนาที่เป็นแบบผสมผสานระหว่าง จิตวิญญาณ กับ เกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ ให้เป็นคอร์สภาวนาแบบใหม่ที่เอาเกษตรมาบวกกับสมาธิภาวนา 2) ควรมีกิจกรรมพัฒนาสามเณรศาสนทายาท ทำหน้าที่เทศนาธรรม มัคคุเทศก์ ธรรม ทำหน้าที่ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวทั่วไป 3) ควรพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้มีทักษะการพูด เพื่อทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลและกิจกรรมเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน 4) ควรมีการวางแผนกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยระบุให้

ชัดเจนว่าแต่ละจุดมีกิจกรรมอะไรบ้าง 5) ควรเพิ่มกิจกรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมตามความสนใจ เช่น กิจกรรมการวาดรูป และ 6) ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหลากหลายช่องทาง

5.3 การเข้าถึง (Accessibility)

ผลการสัมภาษณ์ (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) ในประเด็นแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันด้านการเข้าถึงพบว่า ต้องมีการปรับปรุงการรับรู้และการเข้าถึงให้เกิดสิ่งทีเรียกว่า Easy Attraction ด้วยการพัฒนาเว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย ระบบคิดอาร์ไคต์ เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวให้เข้าถึงไร่เชิญตะวันให้่ง่ายที่สุด

ผลการสัมภาษณ์ (พระมหาสันทัตน์ โสตถิวงโส, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า การพัฒนาประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร เว็บไซต์ บ้ายบอกทางการเดินทางให้กับนักท่องเที่ยว

ผลการสัมภาษณ์ (แพรวพรรณ รัตนพันธ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า การเดินทางเข้ามาในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีความสะดวก ถนนดี สามารถเดินวิ่ง ปั่นจักรยานเข้ามาได้

ผลการสัมภาษณ์ (กมลวรรณ กันทาสุวรรณ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหลากหลายช่องทาง และมีการประชาสัมพันธ์มากกว่านี้ เพื่อให้บุคคลภายนอกได้รับรู้ข่าวสารและเข้ามาร่วมทำกิจกรรม

ผลการสัมภาษณ์ในประเด็นแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านการเข้าถึง ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ควรปรับปรุงการรับรู้และการเข้าถึงให้เกิดสิ่งทีเรียกว่า Easy Attraction ด้วยการพัฒนาเว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย ระบบคิดอาร์ไคต์ เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวให้เข้าถึงไร่เชิญตะวันให้่ง่ายที่สุด และควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหลากหลายช่องทาง และมีการประชาสัมพันธ์มากกว่านี้ เพื่อให้บุคคลภายนอกได้รับรู้ข่าวสารและเข้ามาร่วมทำกิจกรรม

5.4 การบริการและความสะดวกสบาย (Amenities)

ผลการสัมภาษณ์ (พระมหาสันทัตน์ โสตถิวงโส, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) ในประเด็นแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันด้านการบริการและความสะดวกสบาย พบว่า เนื่องจากไม่สามารถคาดการณ์จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาร่วมกิจกรรมในแต่ละช่วงของกิจกรรมได้ แต่อย่างไร

ก็ตามควรมีห้องน้ำให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว ควรมีเจ้าหน้าที่ประจำจุดประชาสัมพันธ์ เพื่อทำหน้าที่ให้ข้อมูลและคำแนะนำแก่นักท่องเที่ยว

ผลการสัมภาษณ์ (จตุพร นกบ้อ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า เมื่อมีนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรม เช่น เป็นวิทยากร ต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์ด้านอาคารสถานที่ และที่พัก เพื่ออำนวยความสะดวกให้มากที่สุด และควรมีการพัฒนาการบริการของเจ้าหน้าที่ร้านอาหาร และจัดให้มีร้านอาหารให้เพียงพอแก่นักท่องเที่ยว

ผลการสัมภาษณ์ (แพรวพรรณ รัตนพันธ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ควรพัฒนาการให้บริการของเจ้าหน้าที่ร้านอาหาร เช่น การบริการที่รวดเร็วของร้านก๋วยเตี๋ยวการให้บริการของร้านอาหารตาม

ผลการสัมภาษณ์ (กมลวรรณ กันทาสุวรรณ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ควรมีการจัดการด้านความสะดวกของสถานที่ เช่น ห้องน้ำและศูนย์อาหารที่เป็นจุดประจำ ควรมีให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว และควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ประจำจุดประชาสัมพันธ์เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารและแนะนำนักท่องเที่ยว

ผลการสัมภาษณ์ในประเด็นแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านการบริการและความสะดวกสบาย ดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า เนื่องจากไม่สามารถคาดการณ์จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละช่วงของกิจกรรมได้ แต่อย่างไรก็ตามควรจัดเตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์ด้านอาคารสถานที่ ที่พัก ห้องน้ำให้เพียงพอเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวมากที่สุด และควรมีเจ้าหน้าที่ประจำจุดประชาสัมพันธ์เพื่อทำหน้าที่ให้ข้อมูลและคำแนะนำแก่นักท่องเที่ยว

5.5 ที่พัก (Accommodation)

ผลการสัมภาษณ์ (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) ในประเด็นแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านที่พักพบว่า สิ่งที่ควรพัฒนา คือ ห้องพัก และตอนนี้ทางศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันได้รับงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาห้องพักเพื่อการท่องเที่ยวจากผู้ที่สนใจในงานแนวเดียวกับพระอาจารย์ จึงให้การสนับสนุนเป็นงบประมาณมาให้ทางไร่ใช้ในการสร้างห้องพักและพัฒนาแปลงอินทรีให้มีการจัดสรรปันส่วนที่รื่นรมย์และมีการจัดการพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพมากกว่านี้

ผลการสัมภาษณ์ (แพรวพรรณ รัตนพันธ์ และกมลวรรณ กันทาสุวรรณ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ควรมีสถานที่ อาคาร ที่พัก ให้มากกว่านี้

ผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านที่พัก ดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า สิ่งที่ควรพัฒนาคือ ห้องพัก ควรมีอาคารที่พักให้มากกว่านี้

6. การสร้างประโยชน์และช่วยเหลือสังคมหรือชุมชนที่ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันเป็นอย่างไร

ผลการสัมภาษณ์ (พระมหาสันต์ศน์ โสทธิวงโส, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) ในประเด็นการสร้างประโยชน์และช่วยเหลือสังคมหรือชุมชนที่ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน พบว่า “การก่อตั้งมหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์ โรงเรียนชานาเป็นการให้ความรู้คู่คุณธรรม และมีช่องทางการตลาดในการจำหน่ายสินค้า นอกจากนี้ มีการบริการสิ่งของเสื้อผ้ากันหนาว ชุดการศึกษา อุปกรณ์ครัว การสร้างโรงเรียนผู้ประสบภัยแผ่นดินไหวซึ่งการช่วยเหลือเหล่านี้เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านกับวัด

ผลการสัมภาษณ์ (แพรวพรรณ รัตนพันธ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันได้สร้างประโยชน์และช่วยเหลือสังคมหรือชุมชนที่ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การมอบทุนการศึกษาแก่ผู้ยากไร้ การช่วยเหลือผู้ลี้ภัย UNHCR

ผลการสัมภาษณ์ (กมลวรรณ กันทาสุวรรณ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า โครงการนักเรียนชานาคือ การอาสาสมัครเรียนเกี่ยวกับเกษตรเพื่อเอาไปพัฒนาทำเป็นอาชีพเพื่อหารายได้ให้กับครอบครัว

ผลการสัมภาษณ์ในประเด็นการสร้างประโยชน์และช่วยเหลือสังคมหรือชุมชนที่ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มีการก่อตั้งโรงเรียนสอนสัมมาชีพแก่ชาวไร่ชาวนา ชาวสวน เกษตรกรรมถึงประชาชนคนทั่วไปในชื่อของ มหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์คือ การเอาความรู้ในเรื่องเศรษฐศาสตร์ของพระพุทธเจ้ามาใช้ในชีวิตจริงเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เรียกว่าโรงเรียนชานาพุทธเศรษฐศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2555 โดยผู้ที่เข้ามาเรียนเกี่ยวกับเกษตรเพื่อเอาไปพัฒนาทำเป็นอาชีพเพื่อหารายได้ให้กับครอบครัว นอกจากนี้ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันได้สร้างประโยชน์และช่วยเหลือสังคมหรือชุมชนที่ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การช่วยเหลือผู้ลี้ภัย UNHCR การบริจาคสิ่งของเสื้อผ้ากันหนาว การมอบทุนการศึกษา การมอบอุปกรณ์ครัว การสร้างโรงเรียนผู้ประสบภัยแผ่นดินไหวทั้งในต่างประเทศและในเชียงราย ซึ่งการช่วยเหลือเหล่านี้เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านกับวัด

7. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ผลการสัมภาษณ์ (พระมหาสันทัศน์ โสคติวังโส, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) ในประเด็นข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันพบว่า “เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีหลากหลายและมีพื้นที่กว้างขวาง ดังนั้นควรเพิ่มทักษะการบริหารจัดการของบุคลากร และควรรับนักท่องเที่ยวอาสาสมัครเพื่อมาช่วยงาน

ผลการสัมภาษณ์ (แพรวพรรณ รัตนพันธ์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2561) พบว่า ควรมีการแนะนำสถานที่ต่าง ๆ ในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน และควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ในหลายช่องทาง

ผลการสัมภาษณ์ในประเด็นข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เนื่องจากสถานที่ท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีหลากหลายและมีพื้นที่กว้างขวาง ดังนั้นควรเพิ่มทักษะการบริหารจัดการของบุคลากร และควรรับนักท่องเที่ยวอาสาสมัครเพื่อมาช่วยงาน ควรมีการแนะนำสถานที่ต่าง ๆ ในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน และควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ในหลายช่องทาง

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรม อาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

การศึกษาในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน จำนวน 100 คน และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยสถิติที่ใช้คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมี ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 5 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1) ชาย	44	44.00
2) หญิง	56	56.00
รวม	100	100.00

ตาราง 5 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
2. สถานภาพ		
1) โสด	60	60.00
2) สมรส	34	34.00
3) หย่า/หม้าย/แยกกันอยู่	6	6.00
รวม	100	100.00
3. อายุ		
1) ต่ำกว่า 20 ปี	10	10.00
2) 21-30 ปี	35	35.00
3) 31-40 ปี	19	19.00
4) 41-50 ปี	18	18.00
5) 51-60 ปี	14	14.00
6) 61 ปี ขึ้นไป	4	4.00
รวม	100	100.00
4. ระดับการศึกษา		
1) ประถมศึกษา	3	3.00
2) มัธยมศึกษาตอนต้น	6	6.00
3) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	19	19.00
4) อนุปริญญา/ ปวส.	7	7.00
5) ปริญญาตรี	46	46.00
6) ปริญญาโท	18	18.00
7) ปริญญาเอก	1	1.00
รวม	100	100.00
5. อาชีพ		
1) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	18	18.00
2) พนักงานบริษัท	15	15.00
3) นักเรียน/นักศึกษา	10	10.00
4) อาชีพอิสระ	29	29.00
5) ประกอบธุรกิจส่วนตัว	21	21.00

ตาราง 5 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
รวม	100	100.00
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
1) ต่ำกว่า 9,000 บาท	16	16.00
2) 9,001-15,000 บาท	17	17.00
3) 15,001-20,000 บาท	11	11.00
4) 20,001-30,000 บาท	20	20.00
5) 30,001-40,000 บาท	2	2.00
6) 40,001-50,000 บาท	12	12.00
7) มากกว่า 50,001 บาทขึ้นไป	22	22.00
รวม	100	100.00
7. ภูมิลำเนา		
1) เชียงราย (มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดเชียงราย แต่ทำงานและใช้ชีวิตอยู่จังหวัดอื่น ๆ)	48	48.00
2) พะเยา	4	4.00
3) กรุงเทพฯ และปริมณฑล	28	28.00
4) ลำปาง	2	2.00
5) ลำพูน	2	2.00
6) เชียงใหม่	4	4.00
7) แพร่	4	4.00
8) น่าน	2	2.00
9) ปราจีนบุรี	2	2.00
10) สุโขทัย	1	1.00
11) ร้อยเอ็ด	1	1.00
12) นครสวรรค์	1	1.00
13) พิจิตร	1	1.00
รวม	100	100.00

จากตาราง 5 พบว่า นักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 44 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 60 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 35 ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 46 มีอาชีพอิสระ คิดเป็นร้อยละ 29 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 50,001บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 22 และมีภูมิลำเนาอยู่ในเชียงราย คิดเป็นร้อยละ 46

**ตาราง 6 แสดงจำนวนและร้อยละการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวอาสาสมัคร
ของผู้ตอบแบบสอบถาม**

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. จำนวนครั้งที่เข้าร่วมกิจกรรม		
1) 1 ครั้ง	21	21.00
2) 2-3 ครั้ง	30	30.00
3) 4-5 ครั้ง	16	16.00
4) 6-7 ครั้ง	5	5.00
5) 8-9 ครั้ง	3	3.00
6) 10 ครั้งขึ้นไป	19	19.00
7) จำไม่ได้	6	6.00
2. การได้รับข่าวสารกิจกรรม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1) สถาบันการศึกษา	16	16.00
2) อินเทอร์เน็ต Facebook	41	41.00
3) โฆษณาโทรศัพท์	13	13.00
4) เพื่อน	34	34.00
5) บ้ายประชาสัมพันธ์	19	19.00
6) เจ้าหน้าที่ของไร่เชิญตะวัน	46	46.00
7) อื่น ๆ	11	11.00
รวม	100	100.00
3. การเดินทางมาทำกิจกรรม		
1) เดินทางคนเดียว	26	26.00
2) เดินทางพร้อมครอบครัว	36	36.00
3) เดินทางมากับเพื่อน	24	24.00

ตาราง 6 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
4) เดินทางมากับบริษัท/หน่วยงาน	8	8.00
5) เดินทางมากับสถาบันการศึกษา	2	2.00
6) เดินทางมากับมูลนิธิ/วัด	4	4.00
รวม	100	100.00
4. พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง		
1) รถยนต์ส่วนบุคคล	80	80.0
2) รถบริษัทท่องเที่ยว	3	3.0
3) มอเตอร์ไซด์	2	2.0
4) จักรยาน	1	1.0
5) รถรับจ้างทั่วไป	14	14.0
รวม	100	100.00

จากตาราง 6 พบว่า นักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวอาสาสมัครส่วนใหญ่ประมาณ 2-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 30 ได้รับข่าวสารกิจกรรมจากเจ้าหน้าที่ของไร่เชิญตะวัน คิดเป็นร้อยละ 46 เดินทางมาทำกิจกรรมพร้อมครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 36 พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง คือ รถยนต์ส่วนบุคคล คิดเป็นร้อยละ 79

ตาราง 7 แสดงจำนวนและร้อยละการเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

การเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร	จำนวน	ร้อยละ
1. กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี สวัสดิ์ความสุข		
1) เข้าร่วม	48	48.00
2) ไม่เข้าร่วม	52	52.00
2. กิจกรรมวันแห่งการให้ (วันเกิดพระอาจารย์ ว.วชิรเมธี)		
1) เข้าร่วม	42	42.00
2) ไม่เข้าร่วม	58	58.00

ตาราง 7 (ต่อ)

การเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร	จำนวน	ร้อยละ
3. โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน หลักสูตร 9 วันที่ฉันทัน		
1) เข้าร่วม	77	77.00
2) ไม่เข้าร่วม	23	23.00
4. กิจกรรมสงฆ์พระ ปีใหม่เมือง		
1) เข้าร่วม	51	51.00
2) ไม่เข้าร่วม	49	49.00
5. กิจกรรมพระธรรมทูตรุ่นใหม่		
1) เข้าร่วม	18	18.00
2) ไม่เข้าร่วม	82	82.00
6. คอรัสภavana วันมาฆบูชา		
1) เข้าร่วม	27	27.00
2) ไม่เข้าร่วม	73	73.00
7. คอรัสภavana ปลุกวันแม่ เก็บเกี่ยววันพ่อ		
1) เข้าร่วม	24	24.00
2) ไม่เข้าร่วม	76	76.00
8. กิจกรรมคอรัสภavana วันเข้าพรรษาถวายเทียนพรรษา		
1) เข้าร่วม	28	28.00
2) ไม่เข้าร่วม	72	72.00
9. คอรัสภavana วันวิสาขบูชา		
1) เข้าร่วม	23	23.00
2) ไม่เข้าร่วม	77	77.00
10. โครงการโรงเรียนชานา		
1) เข้าร่วม	21	21.00
2) ไม่เข้าร่วม	79	79.00
11. ตลาดนัดอินทรีย์ผลผลิต นักเรียนชานาไร่เชิญตะวัน		
1) เข้าร่วม	31	31.00
2) ไม่เข้าร่วม	69	69.00

ตาราง 7 (ต่อ)

การเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร	จำนวน	ร้อยละ
12. งานทอดกฐินสามัคคีเพื่อสร้างห้องพักผู้ปฏิบัติธรรมออกพรรษา มีจัดทุกปี		
1) เข้าร่วม	33	33.00
2) ไม่เข้าร่วม	67	67.00
13. กิจกรรมอื่น ๆ (คอร์สภavanaในลักษณะเป็นกลุ่มจากหน่วยงาน)		
1) เข้าร่วม	11	11.00
2) ไม่เข้าร่วม	89	89.00

จากตาราง 7 พบว่า นักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน
ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครมากที่สุด คือ โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน
หลักสูตร 9 วันที่ฉันทัน คิดเป็นร้อยละ 77 รองลงมา คือ กิจกรรมสงฆ์น้ำพระ ปีใหม่เมือง
คิดเป็นร้อยละ 51 และกิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีสวัสดิ์ดีความสุข คิดเป็นร้อยละ 48 ตามลำดับ

ตาราง 8 แสดงจำนวนและร้อยละลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร	จำนวน	ร้อยละ
1. กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี สวัสดิ์ดีความสุข		
1) ก่อนการจัดกิจกรรม	8	8.00
2) ระหว่างการจัดกิจกรรม	27	27.00
3) หลังการจัดกิจกรรม	1	1.00
4) เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด	8	8.00
5) เข้าร่วมก่อนและระหว่างการจัดกิจกรรม	4	4.00
6) เข้าร่วมระหว่างและหลังการจัดกิจกรรม	0	0.00
7) ไม่เข้าร่วมกิจกรรม	52	52.00
2. กิจกรรมวันแห่งการให้ (วันเกิดพระอาจารย์ ว.วชิรเมธี)		
1) ก่อนการจัดกิจกรรม	9	9.00
2) ระหว่างการจัดกิจกรรม	20	20.00
3) หลังการจัดกิจกรรม	0	0.00

ตาราง 8 (ต่อ)

ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร	จำนวน	ร้อยละ
4) เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด	9	9.00
5) เข้าร่วมก่อนและระหว่างการจัดกิจกรรม	4	4.00
6) เข้าร่วมระหว่างและหลังการจัดกิจกรรม	0	0.00
7) ไม่เข้าร่วมกิจกรรม	58	58.00
3. โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน หลักสูตร 9 วันที่ฉันทัน		
1) ก่อนการจัดกิจกรรม	9	9.00
2) ระหว่างการจัดกิจกรรม	48	48.00
3) หลังการจัดกิจกรรม	2	2.00
4) เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด	13	13.00
5) เข้าร่วมก่อนและระหว่างการจัดกิจกรรม	4	4.00
6) เข้าร่วมระหว่างและหลังการจัดกิจกรรม	1	1.00
7) ไม่เข้าร่วมกิจกรรม	23	23.00
4. กิจกรรมสงฆ์พระ ปีใหม่เมือง		
1) ก่อนการจัดกิจกรรม	7	7.00
2) ระหว่างการจัดกิจกรรม	25	25.00
3) หลังการจัดกิจกรรม	1	1.00
4) เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด	15	15.00
5) เข้าร่วมก่อนและระหว่างการจัดกิจกรรม	2	2.00
6) เข้าร่วมระหว่างและหลังการจัดกิจกรรม	1	1.00
7) ไม่เข้าร่วมกิจกรรม	49	49.00
5. กิจกรรมพระธรรมทูตรุ่นใหม่		
1) ก่อนการจัดกิจกรรม	4	4.00
2) ระหว่างการจัดกิจกรรม	9	9.00
3) หลังการจัดกิจกรรม	0	0.00
4) เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด	5	5.00
5) เข้าร่วมก่อนและระหว่างการจัดกิจกรรม	1	1.00
6) เข้าร่วมระหว่างและหลังการจัดกิจกรรม	0	0.00
7) ไม่เข้าร่วมกิจกรรม	82	82.00

ตาราง 8 (ต่อ)

ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร	จำนวน	ร้อยละ
6. คอร์สสภาวนา วันมาฆบูชา		
1) ก่อนการจัดกิจกรรม	5	5.00
2) ระหว่างการจัดกิจกรรม	15	15.00
3) หลังการจัดกิจกรรม	0	0.00
4) เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด	7	7.00
5) เข้าร่วมก่อนและระหว่างการจัดกิจกรรม	0	0.00
6) เข้าร่วมระหว่างและหลังการจัดกิจกรรม	0	0.00
7) ไม่เข้าร่วมกิจกรรม	73	73.00
7. คอร์สสภาวนา ปฐกวันแม่เก็บเกี่ยววันพอ		
1) ก่อนการจัดกิจกรรม	5	5.00
2) ระหว่างการจัดกิจกรรม	12	12.00
3) หลังการจัดกิจกรรม	1	1.00
4) เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด	5	5.00
5) เข้าร่วมก่อนและระหว่างการจัดกิจกรรม	1	1.00
6) เข้าร่วมระหว่างและหลังการจัดกิจกรรม	0	0.00
7) ไม่เข้าร่วมกิจกรรม	76	76.00
8. กิจกรรมคอร์สสภาวนา วันเข้าพรรษาถวายเทียนพรรษา		
1) ก่อนการจัดกิจกรรม	7	7.00
2) ระหว่างการจัดกิจกรรม	14	14.00
3) หลังการจัดกิจกรรม	0	0.00
4) เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด	6	6.00
5) เข้าร่วมก่อนและระหว่างการจัดกิจกรรม	1	1.00
6) เข้าร่วมระหว่างและหลังการจัดกิจกรรม	0	0.00
7) ไม่เข้าร่วมกิจกรรม	72	72.00
9. คอร์สสภาวนา วันวิสาขบูชา		
1) ก่อนการจัดกิจกรรม	7	7.00
2) ระหว่างการจัดกิจกรรม	10	10.00
3) หลังการจัดกิจกรรม	0	0.00

ตาราง 8 (ต่อ)

ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร	จำนวน	ร้อยละ
4) เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด	6	6.00
5) เข้าร่วมก่อนและระหว่างการจัดกิจกรรม	0	0.00
6) เข้าร่วมระหว่างและหลังการจัดกิจกรรม	0	0.00
7) ไม่เข้าร่วมกิจกรรม	77	77.00
10. โครงการโรงเรียนชานา		
1) ก่อนการจัดกิจกรรม	4	4.00
2) ระหว่างการจัดกิจกรรม	10	10.00
3) หลังการจัดกิจกรรม	0	0.00
4) เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด	5	5.00
5) เข้าร่วมก่อนและระหว่างการจัดกิจกรรม	2	2.00
6) เข้าร่วมระหว่างและหลังการจัดกิจกรรม	0	0.00
7) ไม่เข้าร่วมกิจกรรม	79	79.00
11. ตลาดนัดอินทรีย์ผลผลิต นักเรียนชานาไร่เชิญตะวัน		
1) ก่อนการจัดกิจกรรม	3	3.00
2) ระหว่างการจัดกิจกรรม	20	20.00
3) หลังการจัดกิจกรรม	0	0.00
4) เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด	5	5.00
5) เข้าร่วมก่อนและระหว่างการจัดกิจกรรม	3	3.00
6) เข้าร่วมระหว่างและหลังการจัดกิจกรรม	0	0.00
7) ไม่เข้าร่วมกิจกรรม	69	69.00
12. งานทอดกฐินสามัคคีเพื่อสร้างห้องพักผู้ปฏิบัติธรรมออกพรรษามีจัดทุกปี		
1) ก่อนการจัดกิจกรรม	6	6.00
2) ระหว่างการจัดกิจกรรม	15	15.00
3) หลังการจัดกิจกรรม	0	0.00
4) เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด	9	9.00
5) เข้าร่วมก่อนและระหว่างการจัดกิจกรรม	3	3.00
6) เข้าร่วมระหว่างและหลังการจัดกิจกรรม	0	0.00
7) ไม่เข้าร่วมกิจกรรม	67	67.00

ตาราง 8 (ต่อ)

ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร	จำนวน	ร้อยละ
12. งานทอดกฐินสามัคคีเพื่อสร้างห้องพักผู้ปฏิบัติธรรม		
ออกพรรษามีจัดทุกปี		
1) ก่อนการจัดกิจกรรม	6	6.00
2) ระหว่างการจัดกิจกรรม	15	15.00
3) หลังการจัดกิจกรรม	0	0.00
4) เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด	9	9.00
5) เข้าร่วมก่อนและระหว่างการจัดกิจกรรม	3	3.00
6) เข้าร่วมระหว่างและหลังการจัดกิจกรรม	0	0.00
7) ไม่เข้าร่วมกิจกรรม	67	67.00
13. กิจกรรมอื่น ๆ (คอร์สภavana ในลักษณะเป็นกลุ่มจากหน่วยงาน)		
1) ก่อนการจัดกิจกรรม	2	2.00
2) ระหว่างการจัดกิจกรรม	5	5.00
3) หลังการจัดกิจกรรม	0	0.00
4) เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด	3	3.00
5) เข้าร่วมก่อนและระหว่างการจัดกิจกรรม	1	1.00
6) เข้าร่วมระหว่างและหลังการจัดกิจกรรม	0	0.00
7) ไม่เข้าร่วมกิจกรรม	89	89.00

จากตาราง 8 พบว่า ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครของนักท่องเที่ยวงานอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันส่วนใหญ่ มีดังนี้

กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปี สวัสดิ์ความสุข เข้าร่วมระหว่างการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 27 รองลงมาคือ เข้าร่วมก่อนการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 8 และเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดทั้งก่อน ระหว่าง และหลังกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 8 ตามลำดับ

กิจกรรมวันแห่งการให้ (วันเกิดพระอาจารย์ ว.วชิรเมธี) เข้าร่วมระหว่างการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 20 รองลงมา คือ เข้าร่วมก่อนการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 9 และเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดทั้งก่อน ระหว่าง และหลังกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 9 ตามลำดับ

โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน หลักสูตร 9 วันที่ฉันทันต์ เข้าร่วมระหว่างการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 48 รองลงมา คือ เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดทั้งก่อน ระหว่าง

และหลังกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 13 และเข้าร่วมก่อนการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 9 ตามลำดับ

กิจกรรมสงกรานต์ปีใหม่เมือง เข้าร่วมระหว่างการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 25 รองลงมา คือ เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดทั้งก่อน ระหว่าง และหลังกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 15 และเข้าร่วมก่อนการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 7 ตามลำดับ

กิจกรรมพระธรรมทูตรุ่นใหม่ เข้าร่วมระหว่างการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 9 รองลงมา คือ เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดทั้งก่อน ระหว่าง และหลังกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 5 และเข้าร่วมก่อนการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 4 ตามลำดับ

คอร์สภavana วันมาฆบูชา เข้าร่วมระหว่างการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 15 รองลงมา คือ เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดทั้งก่อน ระหว่าง และหลังกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 7 และเข้าร่วมก่อนการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 5 ตามลำดับ

คอร์สภavana ปลุกวันแม่ เก็บเกี่ยววันพ่อ" เข้าร่วมระหว่างการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 15 รองลงมา คือ เข้าร่วมก่อนการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 5 และเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดทั้งก่อน ระหว่าง และหลังกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 5 ตามลำดับ

กิจกรรมคอร์สภavana วันเข้าพรรษาถวายเทียนพรรษา เข้าร่วมระหว่างการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 12 รองลงมา คือ เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดทั้งก่อน ระหว่าง และหลังกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 7 และเข้าร่วมก่อนการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 6 ตามลำดับ

คอร์สภavana วันวิสาขบูชา เข้าร่วมระหว่างการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 14 รองลงมา คือ เข้าร่วมก่อนการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 7 และเข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดทั้งก่อน ระหว่าง และหลังกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 6 ตามลำดับ

โครงการโรงเรียนชานา เข้าร่วมระหว่างการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 10 รองลงมา คือ เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดทั้งก่อน ระหว่าง และหลังกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 5 และเข้าร่วมก่อนการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 4 ตามลำดับ

ตลาดนัดอินทรีย์ผลผลิต นักเรียนชานาไร่เชิญตะวัน เข้าร่วมระหว่างการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 20 รองลงมา คือ เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดทั้งก่อน ระหว่าง และหลังกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 5 เข้าร่วมก่อนการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 3 และเข้าร่วมก่อนและระหว่างการการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 3 ตามลำดับ

งานทอดกฐินสามัคคีเพื่อสร้างห้องพัก ผู้ปฏิบัติธรรม ออกพรรษามีจัดทุกปี เข้าร่วมระหว่างการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 15 รองลงมา คือ เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดทั้งก่อน

ระหว่าง และหลังกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 9 และเข้าร่วมก่อนการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 6 ตามลำดับ

กิจกรรมอื่น ๆ (คอร์สภาวนาในลักษณะเป็นกลุ่มจากหน่วยงาน) เข้าร่วมระหว่างการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 5 รองลงมาคือ เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดทั้งก่อน ระหว่าง และหลังกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 3 และเข้าร่วมก่อนการจัดกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 2 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวยุโรปเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

การศึกษาค้นคว้าความต้องการของนักท่องเที่ยวยุโรปเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการ ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากรด้านสถานที่และสาธารณูปโภค ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม ด้านประสบการณ์และความรู้ที่ได้รับ และด้านความตั้งใจจะเดินทางกลับไปท่องเที่ยวอีกครั้ง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอ ดังนี้

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการของนักท่องเที่ยวยุโรปเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ในภาพรวม

ความต้องการของนักท่องเที่ยวยุโรปเชิงอาสาสมัคร	(n=100)		ระดับความต้องการ
	\bar{X}	S.D.	
ด้านการจัดการ	3.88	0.74	มาก
ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร	4.04	0.77	มาก
ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค	4.02	0.70	มาก
ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม	3.93	0.64	มาก
ด้านประสบการณ์และความรู้ที่ได้รับ	4.01	0.64	มาก
ด้านความตั้งใจจะเดินทางกลับไปท่องเที่ยวอีกครั้ง	4.23	0.64	มาก
รวมเฉลี่ย	4.02	0.58	มาก

จากตาราง 9 พบว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันในภาพรวม มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความตั้งใจจะเดินทางกลับไปท่องเที่ยวอีกครั้ง ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.64) รองลงมา คือ ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.77) ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.70) ด้านประสบการณ์และความรู้ที่ได้รับ ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.64) ด้านข้อมูลข่าวสาร (Recommendation และ ITU-R BT, 1998; วรภัทร์ ภูเจริญ, 2560) และกิจกรรม ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.64) และด้านการจัดการ ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.74) ตามลำดับ

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้อการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันด้านการจัดการ

ด้านการจัดการ	(n=100)		ระดับความต้องการ
	\bar{X}	S.D.	
1. การวางแผนกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานและกิจกรรม	3.95	0.85	มาก
2. รูปแบบกิจกรรมและการมีส่วนร่วมทำกิจกรรม	3.90	0.87	มาก
3. ขั้นตอนและระยะเวลาการทำกิจกรรม	3.83	0.88	มาก
4. การประสานงานที่มีประสิทธิภาพ	3.81	0.95	มาก
5. สิ่งอำนวยความสะดวก	3.81	0.88	มาก
6. การดำเนินงานตามแผนและการประเมินการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้	3.90	0.89	มาก
7. กระบวนการทำงานของศูนย์วิปัสสนาไร่เชิญตะวันในกิจกรรมอาสาสมัครท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร	3.95	0.89	มาก
8. การวางแผนการทำงานของศูนย์วิปัสสนาไร่เชิญตะวันในกิจกรรมอาสาสมัครท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร	3.89	0.96	มาก

ตาราง 10 (ต่อ)

ด้านการจัดการ	(n=100)		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	ความต้องการ
9. การจัดองค์กร ระเบียบและโครงสร้างของศูนย์ วิปัสสนาไร่เจริญตะวันออกในการทำกิจกรรมก่อให้เกิด เกิดประโยชน์และส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเข้ามา ที่ศูนย์ฯ	3.98	0.91	มาก
10. การบังคับบัญชา สั่งการ การประสานงาน ในการดำเนินกิจกรรมมีความราบรื่น บรรลุ วัตถุประสงค์	3.88	0.74	มาก
11. การควบคุม การชักจูงบุคลากรให้ปฏิบัติหน้าที่ ตามวัตถุประสงค์ได้เป็นผลสำเร็จ	3.95	0.85	มาก
รวมเฉลี่ย	3.90	0.87	มาก

จากตาราง 10 พบว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาไร่เจริญตะวันออก ด้านการจัดการในภาพรวม มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.87) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ทุกรายการมีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ รายการที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดองค์กร ระเบียบ และโครงสร้างของศูนย์วิปัสสนาไร่เจริญตะวันออกในการทำกิจกรรมก่อให้เกิดประโยชน์และส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาที่ศูนย์ฯ ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.91) รองลงมาคือ การวางแผนกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานและกิจกรรม ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.85) กระบวนการทำงานของศูนย์วิปัสสนาไร่เจริญตะวันออกในกิจกรรมอาสาสมัครท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.89) ตามลำดับ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การดำเนินงานตามแผนและการประเมินการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.89)

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการของนักท่องเที่ยวงานอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร

ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร	(n=100)		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	ความต้องการ
1. การจัดบุคลากรให้คำแนะนำและช่วยเหลือนักท่องเที่ยว	3.96	0.94	มาก
2. บุคลากรมีความรู้ความสามารถ เข้าใจในกิจกรรมอย่างชัดเจน	4.02	0.88	มาก
3. ความสุภาพ ให้เกียรติ และความเป็นกันเอง	4.12	0.83	มาก
4. การดูแล เอาใจใส่และให้ความปลอดภัยของบุคลากร	4.06	0.83	มาก
5. การสื่อสารของบุคลากรในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรม	4.02	0.83	มาก
รวมเฉลี่ย	4.04	0.77	มาก

จากตาราง 11 พบว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวงานอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากรในภาพรวม มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.77) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าทุกรายการมีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ รายการที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสุภาพ ให้เกียรติ และความเป็นกันเอง ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.83) รองลงมาคือ การดูแล เอาใจใส่และให้ความปลอดภัยของบุคลากร ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.83) บุคลากรมีความรู้ความสามารถ เข้าใจในกิจกรรมอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.88) และการสื่อสารของบุคลากรในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรม ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.83) ตามลำดับ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดบุคลากรให้คำแนะนำและช่วยเหลือนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.94)

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการของนักท่องเที่ยว
เชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค

ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค	(n=100)		ระดับ ความต้องการ
	\bar{X}	S.D.	
1. พื้นที่ในการจัดกิจกรรม	4.07	0.87	มาก
2. ระยะทางและการเดินทางเข้าถึงมีความสะดวก	3.93	0.86	มาก
3. การจัดทำแผนที่และป้ายบอกทาง	3.97	0.85	มาก
4. พื้นที่จอดรถยนต์สำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ	4.08	0.88	มาก
5. การจัดแยกขยะ ถึงขยะเหมาะสมกับการใช้งาน	3.94	0.87	มาก
6. การบริการน้ำดื่ม แก้วน้ำมีเพียงพอ สะอาด	4.06	0.90	มาก
7. การจัดเตรียมอาคารสถานที่ที่มีความสวยงาม	4.08	0.87	มาก
8. ด้านระบบสาธารณูปโภคและระบบรักษา ความปลอดภัย	4.02	0.88	มาก
9. ด้านการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น	4.03	0.83	มาก
10. ด้านระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ต wi-fi มีเพียงพอ	4.01	0.83	มาก
รวมเฉลี่ย	4.02	0.70	มาก

จากตาราง 12 พบว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านสถานที่และสาธารณูปโภคในภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าทุกรายการมีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ รายการที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พื้นที่จอดรถยนต์สำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.88) และการจัดเตรียมอาคารสถานที่ที่มีความสวยงาม ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.87) รองลงมาคือ พื้นที่ในการจัดกิจกรรม ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.87) และการบริการน้ำดื่ม แก้วน้ำมีเพียงพอ สะอาด ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.90) ตามลำดับ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ระยะทางและการเดินทางเข้าถึงมีความสะดวก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.86)

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการของนักท่องเที่ยวงเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม

ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม	(n=100)		ระดับ
	\bar{X}	S.D.	ความต้องการ
1. ประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ให้ทราบอย่างทั่วถึง	3.89	0.86	มาก
2. ระยะเวลาการทำกิจกรรม	3.91	0.79	มาก
3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร			
3.1. การทำความสะอาดอาคารสถานที่	4.00	0.77	มาก
3.2. การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม	4.02	0.84	มาก
3.3. การต้อนรับและให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว	3.89	0.76	มาก
3.4. การทำกิจกรรมในโรงงาน	3.90	0.83	มาก
3.5. การเป็นผู้ดำเนินรายการ (พิธีกร)	3.84	0.86	มาก
3.6. กิจกรรมกลุ่มการสอน	3.88	0.78	มาก
3.7. กิจกรรมการประชาสัมพันธ์	3.88	0.79	มาก
3.8. การอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว	3.96	0.84	มาก
3.9. การอำนวยความสะดวกแก่พระภิกษุสงฆ์สามเณร	4.02	0.88	มาก
รวมเฉลี่ย	3.93	0.64	มาก

จากตาราง 13 พบว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวงเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมในภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าทุกรายการมีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.84) และการอำนวยความสะดวกแก่พระภิกษุสงฆ์ สามเณร ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.88) รองลงมาคือ การทำความสะอาดอาคารสถานที่ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.87) และการอำนวยความสะดวกแก่

นักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.84) ตามลำดับ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการเป็นผู้ดำเนินรายการ (พิธีกร) ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.86)

ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญตะวัน ด้านประสบการณ์และความรู้ที่ได้รับ

ด้านประสบการณ์และความรู้ที่ได้รับ	(n=100)		ระดับความต้องการ
	\bar{X}	S.D.	
1. การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและได้รับประสบการณ์จากการท่องเที่ยว	3.97	0.81	มาก
2. การมีส่วนช่วยเหลือพัฒนาสถานที่	4.00	0.74	มาก
3. การร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่	3.93	0.83	มาก
4. การมีส่วนร่วมกับชุมชนหรือเจ้าหน้าที่	3.84	0.83	มาก
5. การได้รับความรู้จากการทำกิจกรรม	3.98	0.72	มาก
6. การได้เปลี่ยนทัศนคติจากผู้รับมาเป็นผู้ให้	4.07	0.76	มาก
7. การรู้จักเพื่อนใหม่	4.05	0.77	มาก
8. การเกิดความรู้สึกภูมิใจ อิ่มเอมในการทำอะไรดี ๆ ในระหว่างการท่องเที่ยวสู่สังคม	4.10	0.72	มาก
9. การได้ทำกิจกรรมมากกว่าการท่องเที่ยว	4.07	0.83	มาก
10. การได้ท่องเที่ยวพร้อมกับการทำโยชน์ให้กับพื้นที่	4.08	0.75	มาก
รวมเฉลี่ย	4.01	0.64	มาก

จากตาราง 14 พบว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญตะวัน ด้านประสบการณ์และความรู้ที่ได้รับในภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าทุกรายการมีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเกิดความรู้สึกภูมิใจ อิ่มเอมในการทำอะไรดี ๆ ในระหว่างการท่องเที่ยวสู่สังคม ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.72) รองลงมา คือ การได้ท่องเที่ยวพร้อมกับการทำโยชน์ให้กับพื้นที่ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.75) และการได้เปลี่ยนทัศนคติจากผู้รับมาเป็นผู้ให้

($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.76) ตามลำดับ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมกับชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.83)

ตาราง 15 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการของนักท่องเที่ยวงานอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันด้านความตั้งใจจะเดินทางกลับไปท่องเที่ยวอีกครั้ง

ด้านความตั้งใจจะเดินทางกลับไปท่องเที่ยวอีกครั้ง	(n=100)		ระดับความต้องการ
	\bar{X}	S.D.	
1. มีความตั้งใจจะเดินทางกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง	4.30	0.69	มาก
2. มีการบอกต่อถึงเพื่อนเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับและแนะนำให้เข้าร่วมกิจกรรม	4.19	0.75	มาก
3. มีการนำความรู้จากการท่องเที่ยวไปใช้ในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติงานและจะกลับมาเพื่อพัฒนาความรู้	4.24	0.73	มาก
อีก			
4. มีความประทับใจในการท่องเที่ยวและคาดว่าจะชวนเพื่อน ญาติในครอบครัวมาเที่ยวอีกครั้ง	4.19	0.73	มาก
5. มีความประทับใจในการท่องเที่ยวและคาดว่าจะชวนเพื่อนร่วมงาน	4.21	0.73	มาก
รวมเฉลี่ย	4.23	0.64	มาก

จากตาราง 15 พบว่า ความต้องการของนักท่องเที่ยวงานอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านความตั้งใจจะเดินทางกลับไปท่องเที่ยวอีกครั้งในภาพรวม มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่า ทุกรายการมีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความตั้งใจจะเดินทางกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.69) รองลงมาคือ มีการนำความรู้จากการท่องเที่ยวไปใช้ในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติงานและจะกลับมาเพื่อพัฒนาความรู้ (อีก) ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.73) และมีความประทับใจในการท่องเที่ยวและคาดว่าจะชวนเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.73) ตามลำดับ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีความประทับใจในการท่องเที่ยวและคาดว่าจะชวนเพื่อน

ญาติในครอบครัวมาเที่ยวอีกครั้ง ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.73) และมีการบอกต่อถึงเพื่อนเกี่ยวกับ ประสบการณ์ที่ได้รับและแนะนำให้เข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.75)

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

การศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลมี ดังนี้

1. การสังเคราะห์แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

จากการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 และวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ดังนั้นจึงได้ประเมินความสอดคล้อง (IOC) ของเนื้อหา ได้ค่าเกิน 0.70 ทุกข้อ ดังนั้นจึงแสดงตารางการสังเคราะห์ขั้นตอนการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มีดังนี้

ตาราง 16 แสดงการสังเคราะห์รวมแนวทางการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

การสังเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์	การสังเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถาม	การสังเคราะห์แนวทาง การพัฒนาาร่วม
ด้านการจัดการ		
1. นโยบายและเป้าหมายองค์กร ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่ เชิญตะวันคือ การเป็นศูนย์ การเรียนรู้ใน 3 ขั้นตอน คือ รองรับการเรียนรู้ ดูงาน บ้านพักได้	1. ควรมีการวางแผนขั้นตอน และกำหนดหน้าที่ของ บุคลากรหรืออาสาสมัคร ให้ชัดเจนและเป็นระบบ เพื่อการประสานงานที่ดี	1. นโยบายและเป้าหมายองค์กร ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่ เชิญตะวัน คือ การเป็นศูนย์ การเรียนรู้ใน 3 ขั้นตอน คือ รองรับการเรียนรู้ ดูงาน บ้านพักได้
2. ควรมีการวางแผนกิจกรรม การท่องเที่ยวโดยระบุให้ชัดเจน ว่าแต่ละจุดมีกิจกรรมอะไรบ้าง	2. ควรพัฒนา กิจกรรมด้าน การบริหารจัดการ และการประชาสัมพันธ์ ให้มากกว่านี้	2. ควรมีการวางแผนกิจกรรม การท่องเที่ยวโดยระบุ ให้ชัดเจนว่าแต่ละจุด มีกิจกรรมอะไรบ้าง
	3. ควรจัดหาเครื่องมือ	3. ควรมีการวางแผนขั้นตอน

การสังเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์	การสังเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถาม และอุปกรณ์เพื่อ การติดต่อสื่อสาร	การสังเคราะห์แนวทาง การพัฒนาร่วม และกำหนดหน้าที่ของ บุคลากรหรืออาสาสมัคร
---------------------------------------	--	---

ตาราง 16 (ต่อ)

การสังเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์	การสังเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถาม	การสังเคราะห์แนวทาง การพัฒนาร่วม
	4. ควรจัดทำองค์ความรู้ เกี่ยวกับศูนย์วิปัสสนา สากลไร่เชิญตะวัน	4. ควรพัฒนากิจกรรมด้าน การบริหารจัดการ และการประชาสัมพันธ์ ให้มากกว่านี้ 5. ควรจัดหาเครื่องมือ และอุปกรณ์ เพื่อการติดต่อสื่อสาร ในกรณีที่มีการจัดกิจกรรม 6. ควรจัดทำองค์ความรู้ เกี่ยวกับศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิญตะวัน
ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร		
1. ควรเพิ่มจำนวนบุคลากรของศูนย์ วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เช่น การเพิ่มเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสาร เจ้าหน้าที่ประสานงาน เจ้าหน้าที่ต้อนรับ พนักงานขับรถ หรือพนักงานท่องเที่ยวอาสาสมัครนำเที่ยว	1. ควรเพิ่มบุคลากร ในช่วงเวลาที่จัดกิจกรรม	1. ควรเพิ่มจำนวนบุคลากร สนับสนุนการท่องเที่ยว อาสาสมัครของศูนย์วิปัสสนา สากลไร่เชิญตะวัน
2. พัฒนาบุคลากรให้มีทักษะการพูด เพื่อทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ข้อมูล และเป็นมัคคุเทศก์สำหรับนำชม การท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากล ไร่เชิญตะวัน	2. ควรจัดหาเจ้าหน้าที่ และบุคลากรที่มีความรู้ เกี่ยวกับศูนย์วิปัสสนา สากลไร่เชิญตะวัน และการจัดกิจกรรม	2. พัฒนาบุคลากรให้มีทักษะ การพูด เพื่อทำหน้าที่ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลและเป็น มัคคุเทศก์สำหรับนำชม การท่องเที่ยว
3. ควรรับนักท่องเที่ยวอาสาสมัคร เพื่อมาช่วยงาน	3. ในช่วงเวลาการจัด กิจกรรม ควรกำหนด หน้าที่ความรับผิดชอบ	3. ในช่วงเวลาการจัดกิจกรรม ควรกำหนดหน้าที่ความ รับผิดชอบของบุคลากรอย่าง

การสังเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์	การสังเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถาม	การสังเคราะห์แนวทาง การพัฒนาพร้อม
	ของบุคลากรอย่างชัดเจน และมีสัญลักษณ์ที่เป็น การบ่งชี้หรือการบ่งบอก ถึงความเป็นบุคลากร ของคุณยวิปัสสนาสากล	ชัดเจนและมีสัญลักษณ์ที่เป็น การบ่งชี้หรือการบ่งบอกถึง ความเป็นบุคลากรของคุณย วิปัสสนาสากลไร้เชิญตะวัน เพื่อทำหน้าที่ให้ข้อมูล

ตาราง 16 (ต่อ)

การสังเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์	การสังเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถาม	การสังเคราะห์แนวทาง การพัฒนาพร้อม
4. ควรพัฒนาเพิ่มทักษะการบริหาร จัดการและการบริการของบุคลากร	4. ควรจัดหาจิตอาสา หรือนักท่องเที่ยว เชิงอาสาสมัครร่วมทำงาน ในกิจกรรมต่าง ๆ 5. ควรมีการฝึกอบรม พัฒนา ปรับปรุง การทำงานของเจ้าหน้าที่ ให้ดีขึ้น	4. ควรจัดหาจิตอาสา หรือนักท่องเที่ยว เชิงอาสาสมัครร่วมทำงาน ในกิจกรรมต่าง ๆ 5. ควรพัฒนาทักษะการบริหาร จัดการและการบริการ ของบุคลากร

ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค

1. ควรมีบ้านพักเพิ่มเพื่อรองรับ นักท่องเที่ยว	1. สถานที่ที่มีความสะอาด ร่มรื่น กว้างขวาง แต่ด้าน สาธารณูปโภคมีน้อย เช่น ห้องน้ำ ที่พัก	1. ควรมีบ้านพักเพิ่มเพื่อรองรับ นักท่องเที่ยว
2. ควรพัฒนาข้อมูลจุดท่องเที่ยว เช่น แผนที่ไร้เชิญตะวัน โบรชัวร์ (Brochure) เส้นทางการเดินทาง ท่องเที่ยว (Route) ด้วยตนเอง ป้ายเล่าเรื่องราวแต่ละจุดท่องเที่ยว เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว	2. ควรจัดเตรียมความ พร้อมในการนำเสนอ สถานที่ จุดท่องเที่ยว ให้ชัดเจน เช่น แผนที่ และเส้นทางท่องเที่ยว ของคุณยวิปัสสนาสากล ไร้เชิญตะวัน ป้ายบอก ความสำคัญ เสี่ยง	2. ควรพัฒนาข้อมูลจุด ท่องเที่ยว เช่น แผนที่ไร้ เชิญตะวัน โบรชัวร์ (Brochure) เส้นทางเดินทาง ท่องเที่ยว (Route) ด้วยตนเอง ป้ายเล่าเรื่องราว แต่ละจุดท่องเที่ยวเพื่อให้ ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
3. ในช่วงการจัดกิจกรรมควรจัด เตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์ ด้านอาคารสถานที่ ที่พัก ห้องน้ำ	3. ในช่วงเวลาการจัด กิจกรรม ควรจัดเตรียม ห้องน้ำ เตรียมน้ำดื่ม ถึง	3. ในช่วงการจัดกิจกรรม ควรจัดเตรียมความพร้อม ด้านสถานที่ เช่น ที่พัก

การสังเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์	การสังเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถาม	การสังเคราะห์แนวทาง การพัฒนาร่วม
ให้เพียงพอเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวมากที่สุด	ขยะ ให้เพียงพอ และควรจัดรถพยาบาล ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน	ห้องน้ำ ระบบน้ำประปา น้ำดื่ม ถึงขยะให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว และควรจัดรถพยาบาล ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน

ตาราง 16 (ต่อ)

การสังเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์	การสังเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถาม	การสังเคราะห์แนวทาง การพัฒนาร่วม
4. ควรสร้างห้องน้ำและปรับปรุงเรื่องความสะอาด บ่อซีม ระบบน้ำประปา ให้เพียงพอกับนักท่องเที่ยว		4. ควรมีสร้างห้องน้ำ และปรับปรุงเรื่องความสะอาด บ่อซีม ระบบน้ำประปาให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว
5. ควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีความสวยงามอยู่เสมอ		5. ควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีความสวยงามอยู่เสมอ

ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม

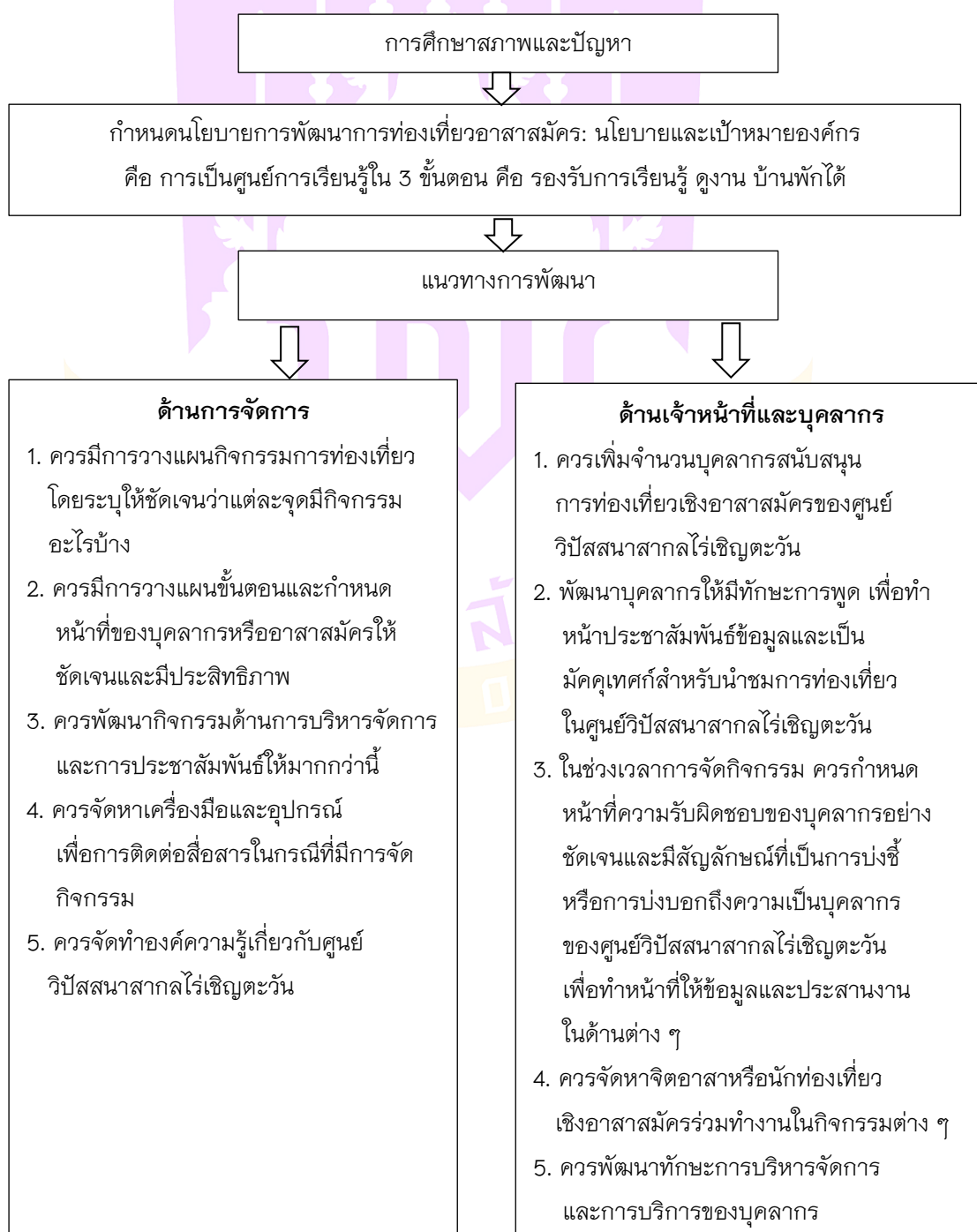
1. ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหลากหลายช่องทาง โดยปรับปรุงการรับรู้และการเข้าถึงด้วยการพัฒนาเว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย ระบบคิดอาร์ไคด์ เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวให้เข้าถึงไร้เชิญตะวันให้่ง่ายที่สุด รวมทั้งจัดทำคลิปเป็นภาพยนตร์สั้นเพื่อเผยแพร่กิจกรรมของศูนย์วิปัสสนาสากลไร้เชิญตะวันให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในสื่อสังคม จัดพิมพ์องค์ความรู้ที่เราสั่งสมจากประสบการณ์ตรงของเราทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ทั้งในเชิงวิชาการและนักท่องเที่ยว	1. ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมหลากหลายช่องทาง และควรมีการให้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและชัดเจนบนเว็บไซต์	1. ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหลากหลายช่องทาง โดยการปรับปรุงการรับรู้และการเข้าถึงด้วยการพัฒนาเว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย ระบบคิดอาร์ไคด์ คลิปภาพยนตร์ ลิงพิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ทั้งในเชิงวิชาการและสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป
--	---	---

การสังเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์	การสังเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถาม	การสังเคราะห์แนวทาง การพัฒนาร่วม
2. ควรมีการพัฒนาคอร์สภูวนาที่เป็น แบบผสมผสานระหว่างจิตวิญญาณ กับเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ ให้เป็น คอร์สภูวนาแบบใหม่ที่เอาเกษตร มาบวกกับสมาธิภูวนา	2. ในช่วงเวลาการจัด กิจกรรม ควรมีป้ายบอก ข้อมูลและกำหนดการจัด กิจกรรมต่าง ๆ อย่าง ชัดเจน แก่นักท่องเที่ยว	2. ในช่วงเวลาการจัดกิจกรรม ควรมีป้ายบอกข้อมูล และกำหนดการจัดกิจกรรม ต่าง ๆ อย่างชัดเจน แก่นักท่องเที่ยว

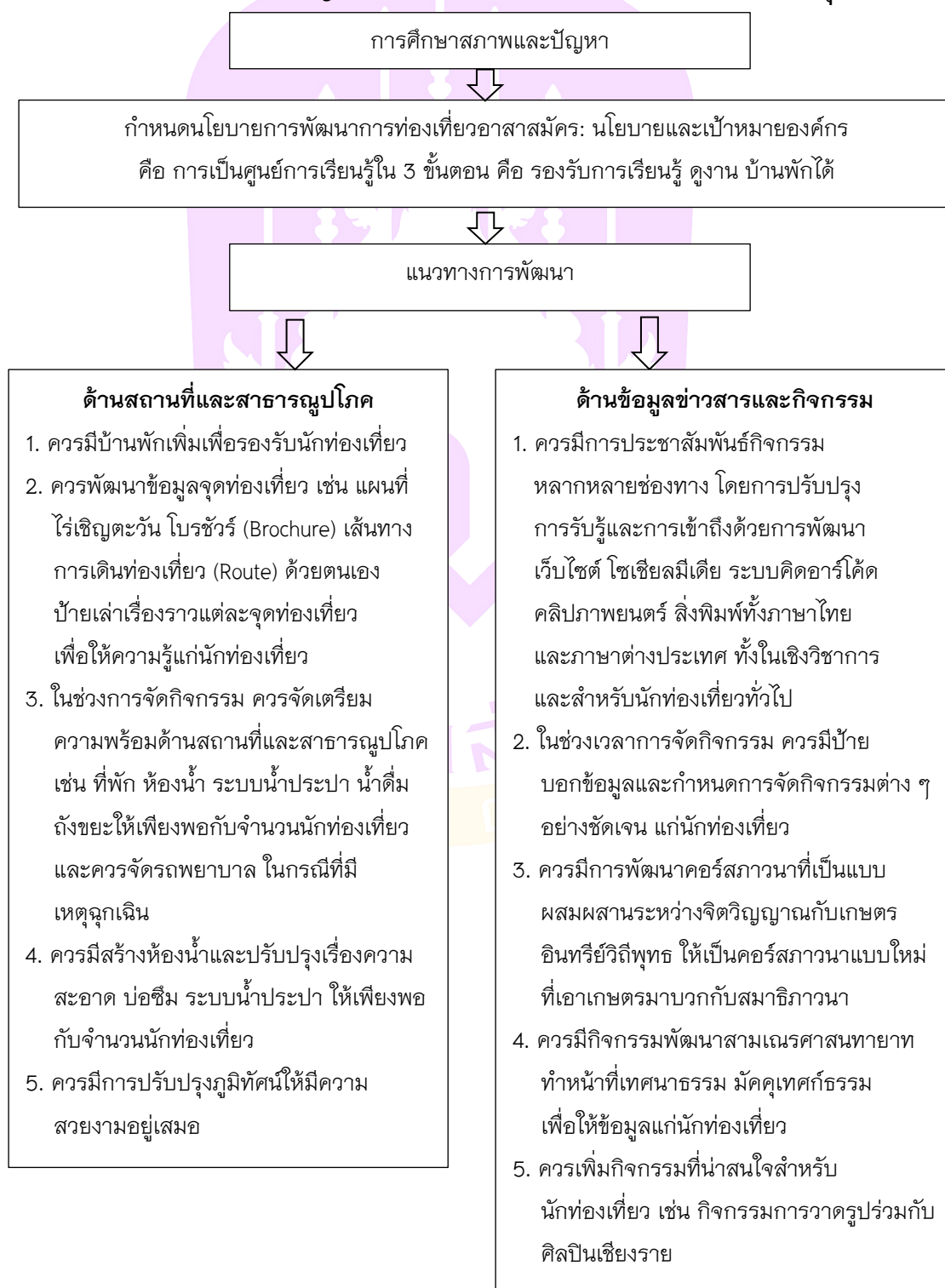
ตาราง 16 (ต่อ)

การสังเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์	การสังเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถาม	การสังเคราะห์แนวทาง การพัฒนาร่วม
3. ควรมีกิจกรรมพัฒนาสามเณรศาสน ทายาท ทำหน้าที่เทศนาธรรม มัคคุเทศก์ธรรมเพื่อให้ข้อมูล แก่นักท่องเที่ยว		3. ควรมีการพัฒนาคอร์ส ภูวนาที่เป็นแบบผสมผสาน ระหว่างจิตวิญญาณกับ เกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ ให้เป็นคอร์สภูวนาแบบใหม่ ที่เอาเกษตรมาบวกกับ สมาธิภูวนา
4. ควรเพิ่มกิจกรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยว ได้ทำกิจกรรมตามความสนใจ เช่น กิจกรรมการวาดรูป		4. ควรมีกิจกรรมพัฒนา สามเณรศาสนทายาท ทำหน้าที่เทศนาธรรม มัคคุเทศก์ธรรม เพื่อให้ข้อมูล แก่นักท่องเที่ยว
		5. ควรเพิ่มกิจกรรมที่น่าสนใจ สำหรับนักท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมการวาดรูปร่วมกับ ศิลปินเชียงราย

2. ร่างขั้นตอนแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์ วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ภาพ 2 ขั้นตอนแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์
วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านการจัดการและด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร

ภาพ 3 ขั้นตอนแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์
วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ด้านสถานที่และสาธารณูปโภคและด้านข้อมูล
ข่าวสารและกิจกรรม

3. การประเมินขั้นตอนแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์
วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ตาราง 17 แสดงผลการประเมินขั้นตอนแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว
เชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

ขั้นตอนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงอาสาสมัคร	พระภิกษุสงฆ์และเจ้าหน้าที่ ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน (รูป/คนที่)						รวม	ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5	6			
	1. การศึกษาสภาพและปัญหา	+1	+1	+1	+1	+1			
2. กำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยว อาสาสมัคร: นโยบายและเป้าหมายองค์กร คือ การเป็นศูนย์การเรียนรู้ใน 3 ขั้นตอน คือ รองรับการเรียนรู้ ดูงาน บ้านพักได้	+1	+1	+1	+1	+1	+1	6	1	ใช้ได้
3. แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงอาสาสมัคร									
ด้านการจัดการ									
1. ควรมีการวางแผนกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยระบุให้ชัดเจนว่าแต่ละจุดมีกิจกรรม อะไรบ้าง	+1	+1	+1	+1	+1	+1	6	1	ใช้ได้
2. ควรมีการวางแผนขั้นตอนและกำหนดหน้าที่ ของบุคลากรหรืออาสาสมัครให้ชัดเจน และมีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	+1	+1	+1	6	1	ใช้ได้
3. ควรพัฒนากิจกรรมด้านการบริหารจัดการ และการประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้	+1	+1	+1	+1	+1	+1	6	1	ใช้ได้

ขั้นตอนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงอาสาสมัคร	พระภิกษุสงฆ์และเจ้าหน้าที่ ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน						รวม	ค่า IOC	แปลผล
	(รูป/คน/ที่)								
	1	2	3	4	5	6			
4. ควบคุมจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ เพื่อการติดต่อสื่อสารในกรณีที่มีการจัด กิจกรรม	+1	+1	+1	+1	+1	+1	6	1	ใช้ได้
ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร									
1. ควบคุมเพิ่มจำนวนบุคลากรของศูนย์วิปัสสนา สากลไร่เชิญตะวัน	+1	+1	+1	+1	+1	+1	6	1	ใช้ได้
2. พัฒนาบุคลากรให้มีทักษะการพูด เพื่อทำหน้าที่ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลและเป็นมัคคุเทศก์ สำหรับนำชมการท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนา สากลไร่เชิญตะวัน	+1	+1	+1	+1	+1	+1	6	1	ใช้ได้

ตาราง 17 (ต่อ)

ขั้นตอนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงอาสาสมัคร	พระภิกษุสงฆ์และเจ้าหน้าที่ ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน						รวม	ค่า IOC	แปลผล
	(รูป/คน/ที่)								
	1	2	3	4	5	6			
3. ในช่วงเวลาการจัดกิจกรรม ควบคุมกำหนด หน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรอย่าง ชัดเจนและมีสัญลักษณ์เป็นการบ่งชี้หรือ การบ่งบอกถึงความเป็นบุคลากรของศูนย์ วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เพื่อทำหน้าที่ ให้ข้อมูลและประสานงานในด้านต่าง ๆ	+1	+1	+1	+1	+1	+1	6	1	ใช้ได้
4. ควบคุมจัดหาจิตอาสาหรือนักท่องเที่ยวเชิง อาสาสมัครร่วมทำงานในกิจกรรมต่าง ๆ	+1	+1	+1	+1	+1	+1	6	1	ใช้ได้
5. ควบคุมพัฒนาทักษะการบริหารจัดการและการ บริการของบุคลากร	+1	+1	+1	+1	+1	+1	6	1	ใช้ได้
ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค									
1. ควบคุมมีบ้านพักเพิ่มเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว	+1	+1	+1	+1	+1	+1	6	1	ใช้ได้
2. ควบคุมพัฒนาข้อมูลจุดท่องเที่ยว เช่น แผนที่ ไร่เชิญตะวัน โบรชัวร์ (Brochure) เส้นทาง การเดินทางท่องเที่ยว (Route) ด้วยตนเอง ป้ายเล่าเรื่องราวแต่ละจุดท่องเที่ยวเพื่อให้ ความรู้นักท่องเที่ยว	+1	+1	+1	+1	+1	+1	6	1	ใช้ได้

ขั้นตอนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงอาสาสมัคร	พระภิกษุสงฆ์และเจ้าหน้าที่ ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน (รูป/คนที่)						รวม	ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5	6			
	3. ในช่วงการจัดกิจกรรม ควรจัดเตรียมความพร้อมด้านสถานที่และสาธารณูปโภค เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ระบบน้ำประปา น้ำดื่ม ถังขยะ ให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว และควรจัดรถพยาบาล ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน	+1	+1	+1	+1	+1			
4. ควรมีสร้างห้องน้ำและปรับปรุงเรื่องความสะดวก ป่อซึม ระบบน้ำประปา ให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว	+1	+1	+1	+1	+1	+1	6	1	ใช้ได้
5. ควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีความสวยงามอยู่เสมอ	+1	+1	+1	+1	+1	+1	6	1	ใช้ได้

ตาราง 17 (ต่อ)

ขั้นตอนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงอาสาสมัคร	พระภิกษุสงฆ์และเจ้าหน้าที่ ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน (รูป/คนที่)						รวม	ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5	6			
	ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม								
1. ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหลากหลายช่องทาง โดยการปรับปรุงการรับรู้ และการเข้าถึงด้วยการพัฒนาเว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย ระบบคิดอาร์โค้ด คลิปภาพยนตร์ สิ่งพิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ทั้งในเชิงวิชาการและสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป	+1	+1	+1	+1	+1	+1	6	1	ใช้ได้
2. ในช่วงเวลาการจัดกิจกรรม ควรมีป้ายบอกข้อมูลและกำหนดการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างชัดเจน แก่นักท่องเที่ยว	+1	+1	+1	+1	+1	+1	6	1	ใช้ได้
3. ควรมีการพัฒนาคอร์สภาวานาที่เป็นแบบผสมผสานระหว่างจิตวิญญาณกับเกษตร	+1	+1	+1	+1	+1	+1	6	1	ใช้ได้

ขั้นตอนการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงอาสาสมัคร	พระภิกษุสงฆ์และเจ้าหน้าที่ ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน (รูป/คนที่)						รวม	ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3	4	5	6			
	อินทรีย์วิถีสุทธิ ให้เป็นคอร์สภาวนาแบบใหม่ ที่เอากะตุมมาบวกกับสมาธิภาวนา								
4. ควรมิกิจกรรมพัฒนาสามเณรศาสนทายาท ทำหน้าที่เทศนาธรรม มัคคุเทศก์ธรรม เพื่อให้ ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว	+1	+1	+1	+1	+1	+1	6	1	ใช้ได้
5. ควรเพิ่มกิจกรรมที่น่าสนใจสำหรับ นักท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมการวาดรูปร่วมกับ ศิลปินเชียงราย	+1	+1	+1	+1	+1	+1	6	1	ใช้ได้

จากตาราง 17 พบว่า ผลการประเมินความสอดคล้อง (IOC) ของขั้นตอนแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มีค่าเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันได้

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน 2) ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ พระภิกษุสงฆ์ ผู้จัดการหรือหัวหน้างานฝ่าย และเจ้าหน้าที่ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน รวมจำนวน 6 รูป/คน และนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน จำนวน 100 คน รวมจำนวน 106 รูป/คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน และแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน และตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์และสรุปเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน สามารถผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

การท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีหลายอย่าง ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงศาสนา การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ โดยความต้องการของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมายังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน คือ ต้องการเรียนรู้ว่าเกษตรอินทรีย์ของไร่เชิญตะวัน ศึกษาองค์ความรู้เพื่อนำไปพัฒนา เข้าร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการทั้งระยะสั้นและระยะยาว

มาท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และการเรียนรู้ดูงานทั่วไป สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ มีความสนใจนำเอาแนวทางไปพัฒนาหรือไปต่อยอดในประเทศตนเอง และกลุ่มพระสงฆ์ ซึ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวพัฒนาสังคมเพื่อการศึกษา เดินทางเข้ามาเรียนรู้ดูงานและทำวิจัยตลอดปี และมีพระสงฆ์หลายรูปที่นำเอาความรู้ไปประยุกต์ใช้ เช่น การทำเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นการนำเอาหลักคำสอนของพระพุทธเจ้าลงสู่การปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาจริง ๆ สำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่มหรือคณะจะทำหนังสือแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมาในช่วงเทศกาลจำนวนมาก หากไม่ใช่ช่วงเทศกาลจะมีจำนวนน้อย

กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มีกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ กิจกรรมสวดมนต์ข้ามปีสวัสดีความสุข กิจกรรมวันแห่งการให้ (วันเกิดพระอาจารย์ ว.วชิรเมธี) โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน หลักสูตร 9 วันที่ฉันทัน กิจกรรมสร้างน้ำพระปีใหม่เมือง กิจกรรมพระธรรมทูตรุ่นใหม่ คอร์สสภาวนา วันมาฆบูชา คอร์สสภาวนา ปลุกวันแม่ เก็บเกี่ยววันพ่อ คอร์สสภาวนา วันเข้าพรรษาถวายเทียนพรรษา คอร์สสภาวนา วันวิสาขบูชา โครงการโรงเรียนชาวนา ตลาดนัดอินทรีย์ผลผลิตนักเรียนชาวนาไร่เชิญตะวัน และงานทอดกฐินสามัคคีเพื่อสร้างห้องพักผู้ปฏิบัติธรรม ออกพรรษามีจัดทุกปี โดยจุดประสงค์การเข้าร่วมกิจกรรม คือ มาศึกษาเรียนรู้ ดูงาน อบรมคอร์สสภาวนา ต้องการสัมผัสวิถีชีวิต สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวอาสาสมัครที่จะมาช่วยงานคือกลุ่มที่ทำงานร่วมกัน ได้แก่ กลุ่ม Mind Coach ช่วยดูแลการจัดงาน งานพิธีการ งานพิธีกร กลุ่มศิลปินเชียงรายจากขั้วศิลปะเชียงราย นำภาพศิลปะมาจัดนิทรรศการในพื้นที่ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน นักเรียนชาวนา ซึ่งจะมาช่วยระยะสั้น กิจกรรมอาสาสมัคร ได้แก่ การจัดเตรียมของที่ระลึก การแจกผ้าห่มกันหนาว การช่วยขายของ ช่วยงานในโรงครัว ช่วยขนย้ายสิ่งของ การเตรียมของตักบาตร และการช่วยงานทั่วไป

กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัครพบว่า ยังไม่ได้ออกแบบกิจกรรมอาสาสมัครอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยส่วนใหญ่ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีกิจกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมการอบรมคอร์สสภาวนาทั้งระยะสั้นและระยะยาว เมื่อมีการจัดกิจกรรมจะเปิดให้นักท่องเที่ยวอาสาสมัครมีส่วนร่วมในกิจกรรมในโรงครัว การแจกน้ำปานะ การดูแลพระสงฆ์ การล้างห้องน้ำ การเก็บขยะ การลงทะเบียน การจัดสถานที่ การแจกของที่ระลึก ช่วยขายของ ขนย้ายสิ่งของ การเตรียมของตักบาตร การช่วยดูแลการจัดงาน งานพิธีการ งานพิธีกร และช่วยงานทั่วไป

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มีดังนี้

- 1) ด้านการจัดการพบว่า นโยบายการบริหารงานการท่องเที่ยวของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มุ่งให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเกษตรอินทรีย์พุทธ คือ การเรียนจริง สอนจริง และปฏิบัติจริง และมีกิจกรรมท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ อย่างหลากหลาย เป็นรูปธรรม และชัดเจน ในด้านการจัดกิจกรรมตามแผนงานประจำปีที่กำหนดไว้ จะมีการประชุมบุคลากร เพื่อชี้แจงหน้าที่ความรับผิดชอบก่อนการจัดกิจกรรม ทั้งนี้ไม่ได้ทำเป็นคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน อย่างชัดเจน แต่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรชี้แจงในที่ประชุม
- 2) ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร พบว่า ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีพนักงานแบบ Full Time หรือพนักงานประจำ และบุคลากรที่เป็นอาสาสมัคร หรือ Volunteer อย่างไรก็ตามบุคลากรและเจ้าหน้าที่ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันยังมีน้อย จึงมีความต้องการเพิ่มคนอย่างน้อย 10 คน และมีความต้องการพัฒนาบุคลากรให้เป็นภาคีเครือข่ายสำหรับนำชมการท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
- 3) ด้านสถานที่และสาธารณูปโภคพบว่า เนื่องจากศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันเป็นศูนย์การเรียนรู้และมีการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และมีกิจกรรมตลอดทั้งปี จากที่ผ่านมาประสบปัญหา คือ จำนวนห้องน้ำไม่เพียงพอ ที่พักมี จำนวน 1 หลัง นักท่องเที่ยวที่มาจึงต้องกางเต็นท์นอนในบริเวณศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ดังนั้นจึงต้องการให้มีการปรับปรุงและพัฒนา คือ สร้างบ้านพักนักท่องเที่ยวรองรับนักท่องเที่ยวเพิ่มจำนวน 10 หลัง สร้างห้องน้ำ และปรับปรุงเรื่องความสะดวก ป่อซึม ระบบน้ำประปา ให้เพียงพอแก่นักท่องเที่ยว
- 4) ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมพบว่า ที่ผ่านมามีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมผ่านช่องทาง Facebook ของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) เพียงแห่งเดียว และมีความต้องการปรับปรุงการรับรู้และการเข้าถึงด้วยการพัฒนาเว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย ระบบคิดอาร์โค้ด เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวให้เข้าถึงไร่เชิญตะวันให้ง่ายที่สุด รวมทั้งจัดทำคลิปเป็นภาพยนตร์สั้นเพื่อเผยแพร่กิจกรรมของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในสื่อสังคม จัดพิมพ์องค์ความรู้ที่เราสั่งสมจากประสบการณ์ตรงของเราทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ทั้งในเชิงวิชาการและสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป

การสร้างประโยชน์และช่วยเหลือสังคมหรือชุมชนที่ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันพบว่า ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มีการก่อตั้งโรงเรียนสอนสมาธิแก่ชาวไร่ชาวนา ชาวสวนเกษตรกรรมถึงประชาชนคนทั่วไปในชื่อของ มหาวิทยาลัยพุทธเศรษฐศาสตร์คือ การเอาความรู้ในเรื่องเศรษฐศาสตร์ของพระพุทธเจ้ามาใช้ในชีวิตจริง เพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน เรียกว่า โรงเรียนชาวนาพุทธเศรษฐศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2555 โดยผู้ที่เข้ามาเรียนเกี่ยวกับเกษตรเพื่อเอาไปพัฒนาทำเป็นอาชีพเพื่อหารายได้ให้กับ

ครอบครัว นอกจากนี้ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวันได้สร้างประโยชน์และช่วยเหลือสังคมหรือชุมชนที่ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การช่วยผู้ลี้ภัย UNHCR การบริจาคสิ่งของเสื้อผ้ากันหนาว การมอบทุนการศึกษา การมอบอุปกรณ์ครัว การสร้างโรงเรียนผู้ประสบภัยแผ่นดินไหวทั้งในต่างประเทศและในเชียงราย ซึ่งการช่วยเหลือเหล่านี้เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านกับวัด

2. ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

นักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวันส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 44 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 60 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 35 ระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 46 มีอาชีพอิสระ คิดเป็นร้อยละ 29 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 50,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 22 และมีภูมิลำเนาอยู่ในเชียงราย คิดเป็นร้อยละ 46 ส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวอาสาสมัครส่วนใหญ่ประมาณ 2-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 30 ได้รับข่าวสารกิจกรรมจากเจ้าหน้าที่ของไร่เชิงตะวัน คิดเป็นร้อยละ 46 เดินทางมาทำกิจกรรมพร้อมครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 36 พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง คือ รถยนต์ส่วนบุคคล คิดเป็นร้อยละ 79 กิจกรรมอาสาสมัครที่เข้าร่วมมากที่สุดคือ โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน หลักสูตร 9 วันที่ฉันทัน คิดเป็นร้อยละ 77 ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่คือ เข้าร่วมระหว่างการจัดกิจกรรม

2.2 ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวัน

ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงตะวันในภาพรวมและรายด้านมีระดับความต้องการอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความตั้งใจจะเดินทางกลับไปท่องเที่ยวอีกครั้ง ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค ด้านประสบการณ์และความรู้ที่ได้รับ ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม และด้านการจัดการ ตามลำดับเมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า

ด้านการจัดการ ในภาพรวมและแต่ละรายการมีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดองค์กร ระเบียบและโครงสร้างของศูนย์วิปัสสนาไร่เชิงตะวันในการทำกิจกรรมก่อให้เกิดประโยชน์และส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาที่

ศูนย์ฯ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การดำเนินงานตามแผนและการประเมินการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร ในภาพรวมและแต่ละรายการ มีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความสุภาพ ให้เกียรติ และความเป็นกันเอง และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดบุคลากรให้คำแนะนำและช่วยเหลือพนักงานที่เกี่ยวข้อง

ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค ในภาพรวมและแต่ละรายการมีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ พื้นที่จอดรถยนต์สำหรับพนักงานที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอ และการจัดเตรียมอาคารสถานที่ที่มีความสวยงาม และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ระยะเวลาและการเดินทางเข้าถึงมีความสะดวก

ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม ในภาพรวมและแต่ละรายการมีระดับความต้องการอยู่ในระดับ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และการอำนวยความสะดวกแก่พระภิกษุสงฆ์ สามเณร และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการเป็นผู้ดำเนินรายการ (พิธีกร)

ด้านประสบการณ์และความรู้ที่ได้รับ ในภาพรวมและแต่ละรายการมีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การเกิดความรู้สึกรักมีใจอิมเมมในการทำอะไรดี ๆ ในระหว่างการท่องเที่ยวสู่สังคม และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือการมีส่วนร่วมกับชุมชนหรือเจ้าหน้าที่

ด้านความตั้งใจจะเดินทางกลับไปท่องเที่ยวอีกครั้ง ในภาพรวมและแต่ละรายการ มีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีความตั้งใจจะเดินทางกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีความประทับใจในการท่องเที่ยวและคาดว่าจะชวนเพื่อน ญาติในครอบครัวมาเที่ยวอีกครั้ง และมีการบอกต่อถึงเพื่อนเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับและแนะนำให้เข้าร่วมกิจกรรม

3. แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมี ดังนี้

3.1 ด้านการจัดการ ได้แก่ 1) ควรมีการวางแผนกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยระบุให้ชัดเจนว่าแต่ละจุดมีกิจกรรมอะไรบ้าง 2) ควรมีการวางแผนขั้นตอนและกำหนดหน้าที่ของบุคลากรหรืออาสาสมัครให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ 3) ควรพัฒนากิจกรรมด้านการบริหารจัดการและการประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้ 4) ควรจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์

เพื่อการติดต่อสื่อสารในกรณีที่มีการจัดกิจกรรม และ 5) ควรจัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

3.2 ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร ได้แก่ 1) ควรเพิ่มจำนวนบุคลากรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน 2) พัฒนาบุคลากรสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวอาสาสมัครให้มีทักษะการพูด เพื่อทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลและเป็นมัคคุเทศก์สำหรับนำชมการท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน 3) ในช่วงเวลาการจัดกิจกรรม ควรกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรอย่างชัดเจนและมีสัญลักษณ์ที่เป็นการบ่งชี้หรือการบ่งบอกถึงความเป็นบุคลากรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เพื่อทำหน้าที่ให้ข้อมูลและประสานงานในด้านต่างๆ 4) ควรจัดหาจิตอาสาหรือนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครร่วมทำงานในกิจกรรมต่าง ๆ 5) ควรพัฒนาทักษะการบริหารจัดการและการบริการของบุคลากร

3.3 ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค ได้แก่ 1) ควรมีบ้านพักเพิ่มเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว 2) ควรพัฒนาข้อมูลจุดท่องเที่ยว เช่น แผนที่ไร่เชิญตะวัน โบรชัวร์ (Brochure) เส้นทางการเดินทางท่องเที่ยว (Route) ด้วยตนเอง บ้ายเล้าเรื่องราวแต่ละจุดท่องเที่ยวเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว 3) ในช่วงการจัดกิจกรรม ควรจัดเตรียมความพร้อมด้านสถานที่และสาธารณูปโภค เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ระบบน้ำประปา น้ำดื่ม ถังขยะให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว และควรจัดรถพยาบาล ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน 4) ควรมีส้วมห้องน้ำและปรับปรุงเรื่องความสะอาด บ่อซึม ระบบน้ำประปา ให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว 5) ควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีความสวยงามอยู่เสมอ

3.4 ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม ได้แก่ 1) ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหลากหลายช่องทาง โดยการปรับปรุงการรับรู้และการเข้าถึงด้วยการพัฒนาเว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย ระบบคิดอาร์ไคด์ คลิปภาพยนตร์ สิ่งพิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ทั้งในเชิงวิชาการและสำหรับนักท่องเที่ยวทั่วไป 2) ในช่วงเวลาการจัดกิจกรรม ควรมีป้ายบอกข้อมูลและกำหนดการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างชัดเจน แก่นักท่องเที่ยว 3) ควรมีการพัฒนาคอร์สภาวนาที่เป็นแบบผสมผสานระหว่างจิตวิญญาณกับเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ ให้เป็นคอร์สภาวนาแบบใหม่ที่เอาเกษตรมาบวกกับสมาธิภาวนา 4) ควรมีกิจกรรมพัฒนาสามเณรศาสนทายาททำหน้าที่เทศนาธรรม มัคคุเทศก์ธรรม เพื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว 5) ควรเพิ่มกิจกรรมที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมการวาดรูปร่วมกับศิลปินเชียงราย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันพบว่า การท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีหลายอย่าง ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงศาสนา การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ นักท่องเที่ยวที่มาส่วนใหญ่มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาดูงานและเรียนรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ เข้าร่วมกิจกรรมประจำปีของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน และท่องเที่ยวทั่วไป กิจกรรมที่เปิดให้นักท่องเที่ยวอาสาสมัครมีส่วนร่วม ได้แก่ กิจกรรมในโรงครัว การแจกน้ำปานะ การดูแลพระสงฆ์ การล้างห้องน้ำ การเก็บขยะ การลงทะเบียน การจัดสถานที่ การแจกของที่ระลึก ช่วยขายของ ขนย้ายสิ่งของ การเตรียมของตักบาตร การช่วยดูแลการจัดงานงานพิธีการ งานพิธีกร และช่วยงานทั่วไป การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

1) ด้านการจัดการ พบว่า นโยบายการบริหารงานการท่องเที่ยวของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน มุ่งให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเกษตรอินทรีย์พุทธคือ การเรียนจริง สอนจริง และปฏิบัติจริง 2) ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร พบว่า มีทั้งพนักงานประจำ และนักท่องเที่ยวอาสาสมัคร 3) ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค ประสบปัญหาคือ จำนวนห้องน้ำไม่เพียงพอ ที่พักมีจำนวน 1 หลัง นักท่องเที่ยวที่มาจึงต้องกางเต็นท์นอนในบริเวณศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน 4) ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม พบว่า ที่ผ่านมามีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารและกิจกรรมผ่านช่องทาง Facebook ของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี) เพียงแห่งเดียว ด้านการสร้างประโยชน์และช่วยเหลือสังคมหรือชุมชนที่ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ได้แก่ โรงเรียนชานาพุทธศาสตร์ การช่วยผู้ลี้ภัย UNHCR การบริจาคสิ่งของเสื้อกันหนาว การมอบทุนการศึกษา การมอบอุปกรณ์ครัว การสร้างโรงเรียนผู้ประสบภัยแผ่นดินไหวทั้งในต่างประเทศและในเชียงราย ซึ่งการช่วยเหลือเหล่านี้เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านกับวัด การที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมและร่วมกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน อาจจะเป็นเพราะว่าศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีจุดแข็งคือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงทั้งในและต่างประเทศ อยู่ใกล้ตัวเมืองเชียงราย และมีกิจกรรมที่หลากหลาย และมีธรรมชาติที่สวยงาม ผลการศึกษาดังกล่าวนี้นี้เป็นไปตามแนวคิดของปัจจัยหลักและปัจจัยย่อยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวของ (รวีวรรณ โปรรุ่งโรจน์, 2557) ที่ได้สรุปปัจจัยหลักและปัจจัยย่อยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ปัจจัยหลัก ได้แก่ สิ่งเร้าทาง

การท่องเที่ยว ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสังคม ลักษณะเด่นและการให้บริการทางการท่องเที่ยว ณ สถานที่ที่เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว ปัจจัยภายนอกอื่น ๆ และปัจจัยย่อยที่มีอิทธิพล เช่น ความน่าสนใจและดึงดูดใจของสินค้าทางการท่องเที่ยว การให้ความสำคัญกับคนซึ่งเป็นผู้ให้บริการ การนำเสนอลักษณะทางกายภาพเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าทางการท่องเที่ยว สถานที่ตั้งของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว ความง่ายในการเข้าถึงด้วยยานพาหนะประเภทต่างๆ ความแตกต่างทางด้านลักษณะทางภูมิศาสตร์/วัฒนธรรม การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่ทั่วถึง สมบูรณ์ และสามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้ การมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ทางการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีความหลากหลายและเพียงพอ มีแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีภาพลักษณ์ที่ดีและสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับผลกระทบเชิงบวกของการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครของ McGehee and Andereck (2008) ที่เสนอว่า การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครก่อให้เกิดความเข้าใจ วัฒนธรรมของกันและกันระหว่างนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครและประชาชนในท้องถิ่นที่เข้าไปบำเพ็ญประโยชน์นั้น และนักท่องเที่ยวอาจได้แรงบันดาลใจเข้าร่วมกับองค์กรต่าง ๆ และทำกิจกรรมอย่างจริงจัง และนักท่องเที่ยวสามารถเชื่อมโยงกิจกรรมที่ทำให้ท้องถิ่นมีผลในระดับโลกได้ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2559) ที่ได้นำเสนอองค์ประกอบสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ หรือ 3As ของแหล่งท่องเที่ยว จะต้องประกอบด้วย 1) สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้อยากเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวแล้วเกิดความประทับใจ อาจเป็นสิ่งที่ให้ความรู้หรือความเพลิดเพลินแก่นักท่องเที่ยว เช่น ทิวทัศน์ตามธรรมชาติ ความประทับใจจากลมฟ้าอากาศคุณค่าทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของชุมชน สถานที่พักผ่อนหย่อนใจและกิจกรรมการท่องเที่ยว 2) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยมีเส้นทางหรือเครือข่ายคมนาคมที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและประหยัดและ 3) สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenity) เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างประทับใจเพื่อให้นักท่องเที่ยวอยากจะทำท่องเที่ยววันขึ้นหรือกลับมาเที่ยวซ้ำในโอกาสหน้า สิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านอาคารและสิ่งก่อสร้างในแหล่งท่องเที่ยว ด้านบริการในแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว และด้านป้ายในแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กาญจนา สมมิตร และคณะ (2556) ที่พบว่าภาคเหนือตอนบนนั้นมีศักยภาพด้านอรรถยาศัยของผู้คน ลักษณะทางกายภาพ ความมีเอกลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรม ความหลากหลายของ

กิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์และการท่องเที่ยว แต่อาจยังขาดในเรื่องของการบริหารจัดการ ความเป็นมืออาชีพทางการให้บริการ และด้านภาษา และได้นำเสนอโนบายและกลยุทธ์ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในเขตภาคเหนือตอนบน คือ มุ่งเน้นกิจกรรม เชิงบำเพ็ญประโยชน์และแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย มีคุณค่า และมีคุณภาพ การเพิ่ม มูลค่าทางจิตใจแก่นักท่องเที่ยวผ่านประสบการณ์ที่ได้รับ รวมทั้งการสร้างเครือข่าย (Networking) ความร่วมมือสร้างขวัญกำลังใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ ให้มีคุณภาพ ประชาสัมพันธ์กิจกรรมผ่านช่องทางแหล่งข้อมูลข่าวสารที่นักท่องเที่ยวสามารถ เข้าถึง

2. ความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์ วิจัยสนาสากรไร่เชิงญตะวันในภาพรวมและรายด้านมีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความตั้งใจจะเดินทางกลับไปท่องเที่ยว อีกครั้ง ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค ด้านประสบการณ์ และความรู้ที่ได้รับ ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม และด้านการจัดการ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า

ด้านการจัดการ ในภาพรวมและแต่ละรายการมีระดับความต้องการอยู่ในระดับ มาก โดยรายการที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการ ระเบียบและโครงสร้างของศูนย์วิจัยสนา สากรไร่เชิงญตะวันในการทำกิจกรรมก่อให้เกิดประโยชน์และส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาที่ศูนย์ฯ ทั้งนี้เพราะการบริหารจัดการภายในศูนย์วิจัยสนาสากรไร่เชิงญตะวันได้กำหนดโครงสร้าง องค์กรและระเบียบการบริหารงานไว้อยู่แล้วอย่างชัดเจน และได้กำหนดกิจกรรมเป็นรายปีที่ สอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นภาคเหนือและประเพณีของไทยที่เกี่ยวกับ พระพุทธศาสนาและการนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาปฏิบัติ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ ก่อให้เกิดประโยชน์และส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในศูนย์วิจัยสนาสากรไร่เชิงญตะวัน และในช่วงเวลาการจัดกิจกรรมได้มีการประชุมและมอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ ของบุคลากร และได้เปิดรับนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นลูกศิษย์พระอาจารย์ มหาวุฒิชัย วชิรเมธี นักเรียนและนักศึกษาจากมหาวิทยาลัย เช่น มหาวิทยาลัยพะเยา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงราย เป็นต้น บุคลากรจากหน่วยงานราชการและเอกชน และญาติโยม บุคคลทั่วไปที่มีจิตอาสาเข้าร่วม กิจกรรม อย่างไรก็ตามผลการศึกษาของ พงษ์จันทร์ คล้ายอุดม และคณะ (2554) ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างการเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่ม บำเพ็ญประโยชน์ กล่าวคือ ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเรื่องท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์

อย่างจริงจัง สร้างความมั่นใจด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์
วางหลักเกณฑ์ และระบบติดตามกำกับเพื่อให้มั่นใจว่าจะมีมาตรฐานความปลอดภัยสำหรับ
นักท่องเที่ยวต่างประเทศ พัฒนารูปแบบการให้ข้อมูลและส่งเสริมกิจกรรมประชาสัมพันธ์
ด้านการท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ และสร้างและสื่อสารตราสินค้าท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญ
ประโยชน์ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กาญจนา สมมิตร และคณะ (2556) ที่สรุปว่า
การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ควรกำหนดพันธกิจ และยุทธศาสตร์ไว้
5 ประเด็น ได้แก่ (1) พัฒนาโปรแกรมกิจกรรมให้มีความหลากหลายมากขึ้น (2) สร้างเครือข่าย
ความร่วมมือทั้งภายในประเทศและ ต่างประเทศ (3) ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยว
เชิงบำเพ็ญประโยชน์ให้เป็นที่รู้จักของตัวแทนการท่องเที่ยวและประชาสัมพันธ์ไปยัง
กลุ่มเป้าหมายผ่านสื่อต่างๆ (4) พัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการให้บริการให้
สามารถให้บริการได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (5) พัฒนาทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อมทาง
การท่องเที่ยวในแหล่งกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม

ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร ในภาพรวมและแต่ละรายการ มีระดับความต้องการอยู่ใน
ในระดับมาก โดยรายการที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความสุภาพ ให้เกียรติ และความเป็นกันเอง ทั้งนี้
เพราะการท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีหลายอย่างได้แก่ การท่องเที่ยว
เชิงศาสนา การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
และการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ทั้งหมดผลรวมอยู่ในไร่เชิญตะวัน ดังนั้น เจ้าหน้าที่และบุคลากร
ซึ่งทำหน้าที่ให้ข้อมูล ประสานงาน ประชาสัมพันธ์ อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว
ทั้งนักท่องเที่ยวทั่วไปและนักท่องเที่ยวอาสาสมัคร จำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับวิปัสสนา
สากลไร่เชิญตะวันและมีบุคลิกภาพที่ดี มีความสุภาพ ให้เกียรติและมีความเป็นกันเอง
แก่นักท่องเที่ยวทุกระดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กาญจนา สมมิตร และคณะ
(2556) ที่ได้สรุปว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในภาคเหนือตอนบน
ในระดับต้น ๆ คือ บุคลากรในการให้บริการ (People) โดยบุคลากรที่ให้บริการเป็นผู้คน
ในท้องถิ่นที่มีอัธยาศัยเป็นกันเอง มีน้ำใจ สร้างความผูกพัน และ การดูแลดูจตุรรอบคร้ว ความมี
ประสบการณ์ในการทำงานที่ยาวนาน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เมธาวิ ว่องกิจ และ
เกศรินทร์ แก้วสุวรรณ (2559) ที่พบว่า ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ความเป็นไทย
อัธยาศัยไมตรีของคนในชุมชนท้องถิ่น วิถีชีวิตที่เรียบง่ายธรรมชาติที่สวยงาม ความพร้อมด้าน
สถานที่ท่องเที่ยวและบริการทางการท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว
นอกจากนี้ผลการศึกษาของ รวีวรรณ โปรยรุ่งโรจน์ (2557) ได้สรุปว่า การที่นักท่องเที่ยว
อาสาสมัครมีบุคลิกลักษณะเป็นผู้มีอัธยาศัยไมตรีที่ดี สามารถปรับตัวให้เข้ากับเจ้าหน้าที่

และสิ่งแวดลอม ต่าง ๆ ได้ง่าย เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้มีจิตอาสา เป็นผู้ที่ทำงานด้วยความจริงจังและมุ่งมั่น และให้เกียรติสถานที่และบุคลากร ทำให้เกิดอิทธิพลต่อเจตคติทางบวกของเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ฯ ที่มีต่อนักท่องเที่ยวอาสาสมัครอีกด้วย

ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค ในภาพรวมและแต่ละรายการมีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ พื้นที่จอดรถยนต์สำหรับนักท่องเที่ยวเพียงพอ และการจัดเตรียมอาคารสถานที่ที่มีความสวยงาม ทั้งนี้เพราะจุดแข็งของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงเทียนคือ ใกล้เคียง เพราะตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองเชียงราย สามารถเดินทางจากสนามบิน สถานีขนส่ง เข้ามาถึงศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงเทียนได้สะดวก และมีธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ด้านหน้าเป็นอ่างเก็บน้ำห้วยสัก ด้านหลังเป็นขุนเขาซึ่งเป็นป่าต้นน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ทำให้อากาศดีตลอดปี จึงทำให้นักท่องเที่ยวได้มาสัมผัสทัศนียภาพที่สวยงามและเกิดความประทับใจ อย่างไรก็ตามศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงเทียนต้องดูแล ปรับปรุงจุดท่องเที่ยวให้มีความสวยงามอยู่เสมอ พร้อมทั้งได้ปรับปรุงให้มีปริศนาธรรมของพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี อยู่เสมอ และปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค ได้แก่ ห้องน้ำ ระบบน้ำประปา โรงครัวที่พัก ให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของกาญจนา สมมิตร และคณะ (2556) ที่สรุปว่า ด้านลักษณะทางกายภาพของชุมชนในภาคเหนือตอนบนมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ บรรยากาศดี และธรรมชาติสวยงาม มีความพร้อมด้านสถานที่ท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยว และสอดคล้องกับผลการศึกษาของวรารัตน์ บุญแฝง และคณะ (2558) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวบำเพ็ญประโยชน์คือ กิจกรรมการท่องเที่ยว ที่พัก สิ่งดึงดูดใจสิ่งอำนวยความสะดวก และการเข้าถึง

ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม ในภาพรวมและแต่ละรายการมีระดับความต้องการอยู่ในระดับ โดยรายการที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และการอำนวยความสะดวกแก่พระภิกษุสงฆ์ สามเณร ทั้งนี้เพราะศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงเทียนมีสถานที่ที่มีชื่อเสียงในระดับชาติและระดับโลก เป็นที่รู้จักอยู่แล้ว นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงต้องการพบปะกับพระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี รวมทั้งชมสถานที่รวมถึงปริศนาธรรมตามจุดท่องเที่ยวภายในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงเทียน ดังนั้น จึงต้องมีการปรับปรุงข้อมูลข่าวสาร การรับรู้ การเข้าถึง กิจกรรม และองค์ความรู้ต่าง ๆ ด้วยการพัฒนาเว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย รวมทั้งการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม การจัดป้ายบอกข้อมูล การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวให้เข้าถึงไร่เชิงเทียนได้ง่ายที่สุด และพัฒนากิจกรรมที่เป็นองค์ความรู้และศูนย์การเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครที่เข้าร่วมกิจกรรมให้ได้รับความรู้และนำไปพัฒนาต่อยอดได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กาญจนา สมมิตร และคณะ

(2556) ที่ได้สรุปว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ในภาคเหนือตอนบน ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ต้องมีความหลากหลายและน่าสนใจ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พงษ์จันทร์ คล้ายอุดม และคณะ (2554) ที่พบว่ากิจกรรมที่เรียนรู้จากการบำเพ็ญประโยชน์ส่วนใหญ่ นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม ประเพณีไทย ด้านกระบวนการเรียนรู้ที่นักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ได้รับคือ การได้รับความรู้จากการฟังคำบอกเล่าของนักท่องเที่ยวที่อยู่เดิม (พี่เลี้ยง) จากการฟังบรรยายของเจ้าหน้าที่และศึกษาเพิ่มเติมจากบอร์ด/ป้าย และเว็บไซต์ การซักถาม เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ การได้ฝึกประสบการณ์ด้วยตนเอง เป็นการปฏิบัติงานจริง จากกิจกรรมต่าง ๆ การพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้/กระบวนการทำงาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน และการนำไปใช้ โดยนำเอาประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับไปแบ่งปันให้เพื่อนทราบทางอินเทอร์เน็ต

ด้านประสบการณ์และความรู้ที่ได้รับ ในภาพรวมและแต่ละรายการมีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การเกิดความรู้ลึกซึ้งใจ อิ่มเอม ในการทำอะไรดี ๆ ในระหว่างการท่องเที่ยวสู่สังคม ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พงศ์วัช ศรีจันทอง (2553) ที่ได้สรุปว่าการท่องเที่ยวที่ได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยวต่อชุมชนหรือสังคมโดยความสมัครใจ ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกรับผิดชอบ ต่อส่วนรวม เป็นการท่องเที่ยวในรูปแบบการพัฒนา มีการเรียนรู้ไปพร้อมกับการปฏิบัติและยังได้ท่องเที่ยวไปพร้อมกับการรักษาธรรมชาติ การช่วยเหลือสังคม รวมถึงการมีบริการที่ดี ได้รับการเอาใจใส่ มีความเป็นกันเองและอัธยาศัยอันดีของบุคลากรที่จัดกิจกรรม และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปสุตา โพธิ์งาม (2555) พบว่า นักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร สนใจในกิจกรรมและได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์โดยเฉพาะการพัฒนาตนเองและก่อเกิดสำนึก และความรับผิดชอบต่อสังคม และผลการศึกษาของ รวีวรรณ ไพรรุ่งโรจน์ (2557) ได้สรุปว่า แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเข้าร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในเขต กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย แรงจูงใจ 4 ประการด้วยกันได้แก่ ความต้องการความสุข ภายใน ความต้องการประสบการณ์ที่แปลกใหม่ ความต้องการในการพัฒนาตนเอง และการได้ ทำกิจกรรมอาสาสมัครที่ตนเองสนใจเป็นการส่วนตัว

ด้านความตั้งใจจะเดินทางกลับไปท่องเที่ยวอีกครั้ง ในภาพรวมและแต่ละรายการ มีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความตั้งใจจะเดินทางกลับมาท่องเที่ยวอีก และมีการบอกต่อถึงเพื่อนเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับและแนะนำให้เข้าร่วมกิจกรรม ทั้งนี้เพราะนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครมีความแตกต่างจากนักท่องเที่ยวทั่วไป

คือ เป็นผู้ที่มีจิตอาสาอย่างแท้จริงและเป็นผู้มีความต้องการในการเรียนรู้วัฒนธรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ ความต้องการของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมายังศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวันส่วนใหญ่คือ 1) ต้องการเรียนรู้ว่าเกษตรอินทรีย์ของไร่เชิงญะวันเป็นอย่างไร 2) ต้องการมาศึกษาองค์ความรู้เพื่อนำไปพัฒนา 3) ต้องการมาสัมผัสนาเชิงปฏิบัติการระยะสั้นระยะยาว 4) ต้องการมาท่องเที่ยวเพื่อมาพัฒนาคุณภาพชีวิต 5) กลุ่มเรียนรู้ดูงานทั่วไปเพื่อเรียนรู้ดูงานไปต่อยอดหรือยกระดับโครงการต่าง ๆ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 6) กลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ เป็นกลุ่มที่สนใจนำเอาแนวทางไปพัฒนาหรือไปต่อยอดในประเทศตนเอง 7) กลุ่มพระสงฆ์ เป็นกลุ่มนักพัฒนาสังคมเพื่อการศึกษา เดินทางเข้ามาเรียนรู้ดูงานและทำวิจัยตลอดปี และได้นำเอารูปแบบและองค์ประกอบยุคใหม่ ดังนั้นเมื่อนักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้เข้าร่วมกิจกรรม ได้มีการแบ่งปันข้อมูลกับครอบครัว เพื่อน ญาติหรือคนรู้จัก จึงมีความตั้งใจจะเดินทางกลับไปท่องเที่ยวอีกครั้ง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ รวีวรรณ โปรยรุ่งโรจน์ (2557) ที่มองว่านักท่องเที่ยวอาสาสมัครมีความแตกต่างจากนักท่องเที่ยวมวลชนใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) เป็นผู้ที่มีจิตอาสา 2) เป็นผู้ที่ต้องการความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการดูแลเด็กพิเศษ 3) เป็นผู้ที่ต้องการได้รับโอกาสในการเรียนรู้วัฒนธรรมอย่างลึกซึ้ง และ 4) เป็นผู้ที่มีภาระหน้าที่ในการทำงานอาสาสมัคร ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติทางบวกของเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ ที่มีต่อนักท่องเที่ยวอาสาสมัคร

3. แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวันพบว่า ขั้นตอนแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน ประกอบด้วย ด้านการจัดการ ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม เช่น ควรมีการวางแผนกิจกรรมการท่องเที่ยว กำหนดหน้าที่ของบุคลากรหรืออาสาสมัคร ควรพัฒนาทักษะการบริหารจัดการและการบริการของบุคลากรควรพัฒนาข้อมูลจุดท่องเที่ยว เช่น แผนที่ไร่เชิงญะวัน โบรชัวร์ (Brochure) เส้นทางเดินท่องเที่ยว (Route) ด้วยตนเอง บ้ายเล่าเรื่องราวแต่ละจุดท่องเที่ยวเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ควรจัดเตรียมความพร้อมด้านสถานที่และสาธารณูปโภค เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ระบบน้ำประปา น้ำดื่ม ถึงขยะให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหลากหลายช่องทาง เพิ่มกิจกรรมที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว และควรจัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิงญะวัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กาญจนา สมมิตร และคณะ (2556) ที่ได้สรุปว่า ภาคเหนือตอนบนนั้นมีศักยภาพด้านอรรถศาสตร์ของผู้คน ลักษณะทางกายภาพ ความมีเอกลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรม ความหลากหลายของกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์และการท่องเที่ยว

แต่อาจยังขาดในเรื่องของการบริหารจัดการ ความเป็นมืออาชีพทางการให้บริการ และด้านภาษา โดยได้สรุปแนวทางการดำเนินงานดังนี้ 1) พัฒนากิจกรรมโดยเน้นการสร้างนวัตกรรม โปรแกรมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ 2) พัฒนาเว็บไซต์และฐานข้อมูล กิจกรรมเชิงบำเพ็ญประโยชน์ 3) จัดฝึกอบรมสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกันถึงรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้อง 4) จัดฝึกอบรมการให้บริการและความรู้ทางด้านภาษาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง 5) จัดทำคู่มือการปฐมนิเทศ ฎาระเบียบต่าง ๆ และกำหนดการ โปรแกรมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงบำเพ็ญประโยชน์ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ รวีวรรณ โปรรุ่งโรจน์ (2557) ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะมี ดังนี้ 1) ผู้ที่ต้องทำงานร่วมกับนักท่องเที่ยวอาสาสมัครจะต้องได้รับการอบรมให้สามารถสื่อสารและให้คำแนะนำ และมีปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ควรมีการวางแผนเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของนักท่องเที่ยวอาสาสมัครอย่างชัดเจนและล่วงหน้า 3) ควรมีการจัดเตรียมเอกสารที่จำเป็นเพื่อเป็นคู่มือให้กับนักท่องเที่ยว และให้การจัดปฐมนิเทศให้กับนักท่องเที่ยวอาสาสมัครเพื่อทำให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลเบื้องต้น 4) ควรมีการจัดพี่เลี้ยงให้กับนักท่องเที่ยวอาสาสมัครในระหว่างที่เขาเข้าร่วมกิจกรรม 5) ควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น 6) ควรมีการประเมินผลความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อนำมาปรับปรุงและหรือพัฒนา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ศูนย์วิจัยพัฒนาสาขาสารไร่เชิงรุกตะวันตกควรตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครโดยเฉพาะ เพื่อทำหน้าที่

1. ด้านการจัดการ

1.1 มีการวางแผนและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครและดำเนินงานตามแผนและการประเมินการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.2 วางแผนขั้นตอนการทำงานและกำหนดหน้าที่ของนักท่องเที่ยวอาสาสมัครให้ชัดเจนและมีสัญลักษณ์ที่เป็นการบ่งชี้หรือการบ่งบอกถึงการเป็นนักท่องเที่ยวอาสาสมัคร และบุคลากรของศูนย์วิจัยพัฒนาสาขาสารไร่เชิงรุกตะวันตก เพื่อทำหน้าที่ให้ข้อมูลและประสานงานในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

1.3 ประเมินผลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวอาสาสมัครเพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

2. ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร

2.1 พัฒนาบุคลากรให้มีทักษะการพูด เพื่อทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลให้คำแนะนำและช่วยเหลือนักท่องเที่ยว และเป็นมัคคุเทศก์สำหรับนำชมการท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

2.2 พัฒนาบุคลิกภาพและการให้บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร

3. ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค

3.1 ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีความสวยงามอยู่เสมอ

3.2 จัดเตรียมความพร้อมด้านสถานที่และสาธารณูปโภค เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ระบบน้ำประปา น้ำดื่ม ถึงขยะให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว และควรจัดรถพยาบาลในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินในช่วงเวลาที่จัดกิจกรรม

3.3 พัฒนาข้อมูลจุดท่องเที่ยว เช่น แผนที่ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน โบรชัวร์ (Brochure) เส้นทางเดินท่องเที่ยว (Route) ด้วยตนเอง ป้ายเล่าเรื่องราวแต่ละจุดท่องเที่ยวเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว

4. ด้านข้อมูลและกิจกรรม

4.1 จัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

4.2 ประชาสัมพันธ์ข้อมูลและกิจกรรมหลากหลายช่องทาง ได้แก่ เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย ระบบคิดอาร์ไคด์ คลิปภาพยนตร์ และอื่น ๆ

4.3 ในช่วงเวลาการจัดกิจกรรม ควรมีป้ายบอกข้อมูลและกำหนดการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างชัดเจนแก่นักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการบริหารจัดการและกลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

2. ควรศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ซึ่งมีการท่องเที่ยวหลายรูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงศาสนา การท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ

3. ควรศึกษาการรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบการท่องเที่ยวของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

4. ควรศึกษาแนวคิดเกษตรอินทรีย์กับวิถีพุทธของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

บรรณานุกรม

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). สถานการณ์การท่องเที่ยวในประเทศไทยรายจังหวัด.

เทคโนโลยีการท่องเที่ยวในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2561, จาก

http://www.mots.go.th/more_news.php?cid=422&filename=index

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2556).. **การวิเคราะห์สถิติ: สถิติสำหรับการบริหารและวิจัย**

(พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กาญจนา สมมิตร และคณะ. (2556). **การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบ่าเพ็ญประโยชน์ในเขต**

จังหวัดภาคเหนือตอนบน: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์

คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานเชียงราย. (2560). **ท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย.**

ข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย. สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2561, จาก

<https://www.tourismthailand.org/Chiang-Rai>

เครือข่ายจิตอาสา. (2555). **คู่มืออาสาสมัครในสถานการณ์ภัยพิบัติ.** กรุงเทพฯ:

เครือข่ายจิตอาสา.

ชวัลนุช อุทยาน. (2552). พฤติกรรมนักท่องเที่ยว. **เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว.**

สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2561, จาก <https://touristbehaviour.wordpress.com/>

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2559). **พฤติกรรมนักท่องเที่ยว** (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: เพ็ญฟ้าหลวง

พรินดี้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ปสุตา โพธิ์งาม. (2555). **การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร: กรณีศึกษามูลนิธิอิสระ**

จังหวัดหนองคาย ประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ กจ.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.

พรรณี สอนเพลง. (2559). **การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบ่าเพ็ญประโยชน์ในกลุ่มจังหวัดสนุก**

(สกลนคร-นครพนม-มุกดาหาร): รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพฯ: สำนักงาน

คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

พงศ์วัช ศรีจ่านอง. (2553). **ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อ**

กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

- พงษ์จันทร์ คล้ายอุดม และคณะ. (2554). **ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสร้างการเรียนรู้สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มบำเพ็ญประโยชน์: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เมธาวิ ว่องกิจ และเกศิรินทร์ แก้วสุวรรณ. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในประเทศไทย: กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา. **วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย**, 11(2), 13–22.
- รวีวรรณ ไพรยรุ่งโรจน์. (2557). **เจตคติของคนในชุมชนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดระนองที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- รวีวรรณ ไพรยรุ่งโรจน์. (2558). **พฤติกรรมนักท่องเที่ยว.** กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วรรัตน์ บุญแฝง และคณะ. (2558). **ศักยภาพการท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ในจังหวัดอุบลราชธานี: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วรภัทร์ ภูเจริญ. (2560). **การบริหารการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- ศรัญญา วรากุลวิทย์. (2558). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: แวดวงพรินติ้ง.
- ศุภรัตน์ รัตนमुखย์. (2552). **อาสาสมัคร. การพัฒนาตนเองและสังคม.** สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2561, จาก <http://www.volunteerspirit.org/files/volunteer%20and%20human.pdf>
- ศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน. (2560). **ข้อมูลศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน. Cherntawan International Meditation Center.** สืบค้นเมื่อ 6 มกราคม 2561, จาก <http://raicherntawan.com/>
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2557). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ** (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อังคาร กัลยาณพงศ์. (2558). **บทกลอน** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิก.
- Brown and Morrison. (2003). Expanding volunteer vacation participation: an exploratory study on the Mini–Mission concept. **Tourism Recreation Research**, 28(3), pp. 73–82.

- Callanan and Thomas. (2005). **Volunteer tourism: deconstructing volunteer activities within a dynamic environment**, in *Niche Tourism Contemporary issues trends and cases*. Wallington: Elsevier Butterworth–Heinemann.
- Cheung, M. a. M. (2010). Voluntourism: Give a little, gain a lot. **Georgian College Research Analyst Program**. สืบค้นเมื่อ January 6, 2018, จาก <http://voluntourismgal.files.wordpress.com/2011/08/voluntourismgive-a-little-gain-a-lot.pdf>
- Cohen. (2002). **The sociology of tourism: theoretical and empirical investigations**. New York: Routledge.
- Cole and Scott. (2004). Examining the mediating role of experience quality in a model of tourist experiences. **Journal of Travel & Tourism Marketing**, 16(1), pp. 77–88.
- Decrop. (2006). **Vacation decision making**. England: CABI.
- Francken and Van. (1981). Satisfaction with leisure time activities Satisfaction with leisure time activities. **Journal of Leisure Research**, 13, pp. 337–352.
- Goeldner and Ritchie. (2012). **Tourism: principles, practices, philosophies**. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Mazursky. (1989). Past experience and future tourism decisions. **Annals of Tourism Research**, 16, pp.333–334.
- McGehee and Andereck. (2008). 'Pettin' the critters': Exploring the complex relationship between volunteers and the voluntoured in McDowell County, West Virginia, USA, and Tijuana, Mexico. **Journeys of Discovery in Volunteer Tourism : International Case Study Perspectives**, 1, pp. 12–24.
- McGehee and Santos. (2005). Social change, discourse and volunteer tourism. **Annals of Tourism Research**, 32(3), pp. 760–779.
- Mill. (1990). **Tourism: the international business**. New Jersey: Prentice–Hall.
- Page. (2001). **Tourism: a modern synthesis**. England: Thomson Learning.
- Quan and Wang. (2004). Towards a structural of the tourist experience: an illustration from food experiences in tourism. **Tourism Management**, 25, pp. 197–305.

- Rashid. (2013). Post visit assessment: the influence of consumption emotion on tourist future intention. **Journal of Business and Management**, 9(3), pp. 39–45.
- RecommendationและITU-R BT. (1998). Methodology for the subjective assessment of the quality of television pictures. ITU.
- Swaebrook and Horner. (2016). **Consumer behavior on tourism**. New York: Routledge.
- Volo. (2009). Conceptualizing experience: a tourist based approach. **Journal of Hospitality Marketing and Management**, 18(2/3), pp. 111–126.
- Wearing. (2001). **Volunteer tourism: experiences that make a difference**. Oxon: CABI.

ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

คำชี้แจงเบื้องต้น

1. การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน 2) เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

2. ข้อมูลที่ท่านตอบแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์เพื่อเสนอเนื้อหาเป็นภาพรวมเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นข้อเสนอเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครและส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันต่อไป ทั้งนี้ไม่มีผลกระทบต่อปฏิบัติงานของท่านแต่อย่างใด และขอขอบพระคุณอย่างสูงในความกรุณาของท่านในครั้งนี้

ธนาชสร เทพละออ

นิสิตหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยพะเยา

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....
2. ตำแหน่ง/หน่วยงาน.....
3. วันที่.....
4. สภาพการทองเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันเป็นอย่างไร
.....
.....
.....
.....
.....
5. กิจกรรมการทองเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีอะไรบ้าง
.....
.....
.....
.....
.....
6. กิจกรรมใดบ้างที่เปิดโอกาสให้นักทองเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัคร
.....
.....
.....
.....
.....
7. การบริหารจัดการการทองเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันเป็นอย่างไร
 - 7.1 ด้านการจัดการ
.....
.....
.....
.....

7.2 ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร

.....

.....

.....

7.3 ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค

.....

.....

.....

7.4 ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม

.....

.....

.....

8. แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เป็นอย่างไร

8.1 จุดท่องเที่ยว (Attractions)

.....

.....

.....

8.2 กิจกรรม (Activities)

.....

.....

.....

8.3 การเข้าถึง (Accessibility)

.....

.....

.....

8.4 การบริการและความสะดวกสบาย (Amenities)

.....

.....

.....

8.5 ที่พัก (Accommodation)

.....

.....

.....

9. การสร้างประโยชน์และช่วยเหลือสังคมหรือชุมชนที่ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์วิจัยปัสณา
สากลไร้เชิญตะวันเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

10. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิจัยปัสณา
สากลไร้เชิญตะวัน

.....

.....

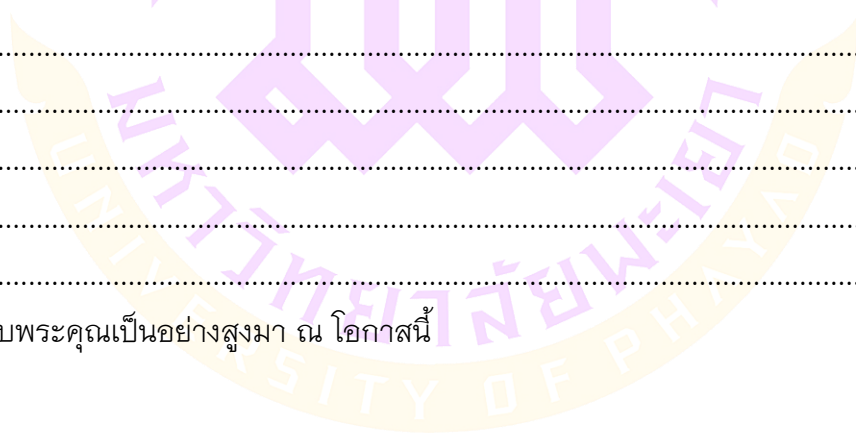
.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

คำชี้แจงเบื้องต้น

1. การศึกษาในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน 2) เพื่อศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 11 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 37 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เป็นแบบปลายเปิด (Open-ended question)

2. ผู้วิจัยขอความกรุณาท่านในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ตามความเป็นจริงมากที่สุด ผู้วิจัยรับรองว่าจะใช้คำตอบของท่านเพื่อการวิจัยเรื่องนี้เท่านั้น โดยจะนำมาวิเคราะห์และสรุปเป็นภาพรวมทั้งหมด ไม่จำแนกรายบุคคลหรือสถานศึกษาใด ๆ ทั้งสิ้น และข้อมูลที่ได้จะไม่มีการเผยแพร่ใด ๆ ต่อตัวท่านและสถานศึกษาที่ท่านปฏิบัติงานแต่อย่างใด

3. ข้อมูลที่ท่านตอบแบบสอบถามผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับและนำเสนอการวิเคราะห์เป็นภาพรวมเท่านั้นซึ่งไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของท่านแต่อย่างใดทั้งนี้ผู้วิจัยขอความกรุณาท่านส่งคืนแบบสอบถามฉบับนี้แก่ผู้วิจัยภายใน 2 สัปดาห์ ขอขอบพระคุณอย่างสูงในความกรุณาของท่าน

ธนาชสร เทพละออ

นิสิตหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงข้อมูลส่วนตัวของท่าน

1. เพศ
 - () ชาย
 - () หญิง
2. สถานภาพ
 - () โสด
 - () สมรส
 - () หย่า/หม้าย/แยกกันอยู่
3. อายุ
 - () ต่ำกว่า 20 ปี
 - () 21-30 ปี
 - () 31-40 ปี
 - () 41-50 ปี
 - () 51-60 ปี
 - () 61 ปี ขึ้นไป
4. ระดับการศึกษา
 - () ประถมศึกษา
 - () มัธยมศึกษาตอนต้น
 - () มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.
 - () อนุปริญญา/ ปวส.
 - () ปริญญาตรี
 - () ปริญญาโท
 - () ปริญญาเอก
5. อาชีพ
 - () รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 - () พนักงานบริษัท
 - () นักเรียน/นักศึกษา

- () อาชีพอิสระ
- () ประกอบธุรกิจส่วนตัว
- () นักแสดง/ศิลปิน/นักร้อง
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนโดยประมาณ.....บาท
7. ภูมิลำเนา จังหวัด.....
(มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดเชียงราย แต่ทำงานและใช้ชีวิตอยู่จังหวัดอื่น ๆ)
8. จำนวนครั้งที่ท่านเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวอาสาสมัคร.....ครั้ง
9. การได้รับข่าวสารกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () สถาบันการศึกษา
- () อินเทอร์เน็ต Facebook
- () โฆษณาโทรศัพท์
- () เพื่อน
- () บัญชีประชาสัมพันธ์
- () เจ้าหน้าที่ของไร่เชิญตะวัน
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
10. การเดินทางมากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ลักษณะใด
- () เดินทางคนเดียว
- () เดินทางพร้อมครอบครัว
- () เดินทางมากับเพื่อน
- () เดินทางมากับบริษัท/หน่วยงาน
- () เดินทางมากับสถาบันการศึกษา
- () เดินทางมากับมูลนิธิ/วัด
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
11. พาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน
- () รถยนต์ส่วนบุคคล
- () รถบริษัทท่องเที่ยว
- () มอเตอร์ไซด์

- () จักรยาน
 () รถรับจ้างทั่วไป
 () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

12. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัครใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

กิจกรรม	การเข้าร่วม	ลักษณะการเข้าร่วม
☐ กิจกรรม สวดมนต์ข้ามปี สวัสดีปีใหม่	☐ เข้าร่วม ☐ ไม่เข้าร่วม	☐ ก่อนการจัดกิจกรรม ☐ ระหว่างการจัดกิจกรรม ☐ หลังการจัดกิจกรรม
☐ กิจกรรมวันแห่งการให้ (วันเกิดพระอาจารย์ ว.วชิรเมธี)	☐ เข้าร่วม ☐ ไม่เข้าร่วม	☐ ก่อนการจัดกิจกรรม ☐ ระหว่างการจัดกิจกรรม ☐ หลังการจัดกิจกรรม
☐ โครงการบรรพชาสามเณร ภาคฤดูร้อน หลักสูตร 9 วันที่ฉันทัน	☐ เข้าร่วม ☐ ไม่เข้าร่วม	☐ ก่อนการจัดกิจกรรม ☐ ระหว่างการจัดกิจกรรม ☐ หลังการจัดกิจกรรม
☐ กิจกรรม สรงน้ำพระ ปีใหม่เมือง	☐ เข้าร่วม ☐ ไม่เข้าร่วม	☐ ก่อนการจัดกิจกรรม ☐ ระหว่างการจัดกิจกรรม ☐ หลังการจัดกิจกรรม
☐ กิจกรรมพระธรรมทูตรุ่นใหม่	☐ เข้าร่วม ☐ ไม่เข้าร่วม	☐ ก่อนการจัดกิจกรรม ☐ ระหว่างการจัดกิจกรรม ☐ หลังการจัดกิจกรรม
☐ คอร์สภavana วันมาฆบูชา	☐ เข้าร่วม ☐ ไม่เข้าร่วม	☐ ก่อนการจัดกิจกรรม ☐ ระหว่างการจัดกิจกรรม ☐ หลังการจัดกิจกรรม
☐ คอร์สภavana "ปลูกวันแม่ เก็บเกี่ยววันพ่อ"	☐ เข้าร่วม ☐ ไม่เข้าร่วม	☐ ก่อนการจัดกิจกรรม ☐ ระหว่างการจัดกิจกรรม ☐ หลังการจัดกิจกรรม
☐ คอร์สภavana วันเข้าพรรษา ถวายเทียนพรรษา	☐ เข้าร่วม ☐ ไม่เข้าร่วม	☐ ก่อนการจัดกิจกรรม ☐ ระหว่างการจัดกิจกรรม ☐ หลังการจัดกิจกรรม

กิจกรรม	การเข้าร่วม	ลักษณะการเข้าร่วม
☐ คอร์สภavana "วันวิสาขบูชา"	☐ เข้าร่วม ☐ ไม่เข้าร่วม	☐ ก่อนการจัดกิจกรรม ☐ ระหว่างการจัดกิจกรรม ☐ หลังการจัดกิจกรรม
☐ โครงการโรงเรียนชาวนา	☐ เข้าร่วม ☐ ไม่เข้าร่วม	☐ ก่อนการจัดกิจกรรม ☐ ระหว่างการจัดกิจกรรม ☐ หลังการจัดกิจกรรม
☐ ตลาดนัดอินทรีย์ผลผลิต นักเรียนชาวนาไร่เชิญตะวัน	☐ เข้าร่วม ☐ ไม่เข้าร่วม	☐ ก่อนการจัดกิจกรรม ☐ ระหว่างการจัดกิจกรรม ☐ หลังการจัดกิจกรรม
☐ งานทอดกฐินสามัคคีเพื่อ สร้างห้องพักผู้ปฏิบัติธรรม ออกพรรษามีจัดทุกปี	☐ เข้าร่วม ☐ ไม่เข้าร่วม	☐ ก่อนการจัดกิจกรรม ☐ ระหว่างการจัดกิจกรรม ☐ หลังการจัดกิจกรรม
☐ กิจกรรมอื่น ๆ (โปรดระบุ)	☐ เข้าร่วม ☐ ไม่เข้าร่วม	☐ ก่อนการจัดกิจกรรม ☐ ระหว่างการจัดกิจกรรม ☐ หลังการจัดกิจกรรม

ตอนที่ 2 ความต้องการของนักท่องเที่ยวงเชิงอาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์ วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

คำชี้แจง ความต้องการของท่านต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันเป็น
อย่างไร โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด
โดยแต่ละช่องมีความหมาย ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความต้องการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

รายการ	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
ด้านการจัดการ					
1. การวางแผนกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน และกิจกรรม					
2. รูปแบบกิจกรรมและการมีส่วนร่วมทำกิจกรรม					
3. ขั้นตอนและระยะเวลาการทำกิจกรรม					
4. การประสานงานที่มีประสิทธิภาพ					
5. สิ่งอำนวยความสะดวก					
6. การดำเนินงานตามแผนและการประเมิน การปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้					
7. กระบวนการทำงานของศูนย์วิปัสสนาไร่เชิญตะวัน ในกิจกรรมอาสาสมัครท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร					
8. การวางแผนการทำงานของศูนย์วิปัสสนาไร่เชิญตะวัน ในกิจกรรมอาสาสมัครท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร					
10. การบังคับบัญชา สั่งการ การประสานงานใน การดำเนินกิจกรรมมีความราบรื่น บรรลุวัตถุประสงค์					

รายการ	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
11. การควบคุม การชักจูงบุคลากรให้ปฏิบัติหน้าที่ตามวัตถุประสงค์ได้เป็นผลสำเร็จ					
ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร					
1. การจัดบุคลากรให้คำแนะนำและช่วยเหลือนักท่องเที่ยว					
2. บุคลากรมีความรู้ความสามารถ เข้าใจในกิจกรรมอย่างชัดเจน					
3. ความสุภาพ ให้เกียรติ และความเป็นกันเอง					
4. การดูแล เอาใจใส่และให้ความปลอดภัยของบุคลากร					
5. การสื่อสารของบุคลากรในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรม					
ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค					
1. พื้นที่ในการจัดกิจกรรม					
2. ระยะเวลาและการเดินทางเข้าถึงมีความสะดวก					
3. การจัดทำแผนที่และป้ายบอกทาง					
4. พื้นที่จอดรถยนต์สำหรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ					
5. การจัดแยกขยะ ถึงขยะเหมาะสมกับการใช้งาน					
6. การบริการน้ำดื่ม แก้วน้ำมีเพียงพอ สะอาด					
7. การจัดเตรียมอาคารสถานที่ที่มีความสวยงาม					
8. ด้านระบบสาธารณูปโภคและระบบรักษาความปลอดภัย					
9. ด้านการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น					
10. ด้านระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ต wi-fi มีเพียงพอ					
ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม					
1. ประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ให้ทราบอย่างทั่วถึง					
2. ระยะเวลาการทำกิจกรรม					

รายการ	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร					
3.1. การทำความสะอาดอาคารสถานที่					
3.2. การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม					
3.3. การต้อนรับและให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว					
3.4. การทำกิจกรรมในโรงงาน					
3.5. การเป็นผู้ดำเนินรายการ (พิธีกร)					
3.6. กิจกรรมกลุ่มการสอน					
3.7. กิจกรรมการประชาสัมพันธ์					
3.8. การอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว					
3.9. การอำนวยความสะดวกแก่พระภิกษุสงฆ์ สามเณร					
ด้านประสบการณ์และความรู้ที่ได้รับ					
1. การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและได้รับ ประสบการณ์จากการท่องเที่ยว					
2. การมีส่วนช่วยเหลือพัฒนาสถานที่					
3. การร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างนักท่องเที่ยว และคนในพื้นที่					
4. การมีส่วนร่วมกับชุมชนหรือเจ้าหน้าที่					
5. การได้รับความรู้จากการทำงาน					
6. การได้เปลี่ยนทัศนคติจากผู้รับมาเป็นผู้ให้					
7. การรู้จักเพื่อนใหม่					
8. การเกิดความรู้สึกภูมิใจ อิ่มเอมในการทำอะไรดี ๆ ในระหว่างการท่องเที่ยวสู่สังคม					
9. การได้ทำกิจกรรมมากกว่าการท่องเที่ยว					
10. การได้ท่องเที่ยวพร้อมกับการทำประโยชน์ให้กับพื้นที่					
ด้านความตั้งใจจะเดินทางกลับไปท่องเที่ยวอีกครั้ง					
1. มีความตั้งใจจะเดินทางกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง					

รายการ	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
2. มีการบอกต่อถึงเพื่อนเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ได้รับ และแนะนำให้เข้าร่วมกิจกรรม					
3. มีการนำความรู้จากการท่องเที่ยวไปใช้ในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติงานและจะกลับมาเพื่อพัฒนาความรู้อีก					
4. มีความประทับใจในการท่องเที่ยวและคาดว่าจะชวนเพื่อน ญาติในครอบครัวมาเที่ยวอีกครั้ง					
5. มีความประทับใจในการท่องเที่ยวและคาดว่าจะชวนเพื่อร่วมงาน					

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

คำชี้แจง โปรดเขียนแนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันใน 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการจัดการ

.....

.....

.....

.....

2. ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร

.....

.....

.....

.....

3. ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค

.....

.....

.....

.....

4. ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม

.....

.....

.....

.....

4. ด้านอื่น ๆ

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถามในครั้งนี้

**แบบประเมินความสอดคล้อง (IOC) ของขั้นตอนแนวทางการพัฒนากิจกรรม
การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน**

*

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านโดยการให้ดุลยพินิจ ดังนี้

- +1 หมายถึง เมื่อมีความเห็นว่า สอดคล้อง
0 หมายถึง เมื่อมีความเห็นว่า ไม่แน่ใจ
-1 หมายถึง เมื่อมีความเห็นว่า ไม่สอดคล้อง

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		
	+1	0	-1
1. การศึกษาสภาพและปัญหา			
2. กำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอาสาสมัคร: นโยบายและเป้าหมายองค์กร คือ การเป็นศูนย์การเรียนรู้ ใน 3 ขั้นตอน คือ รองรับการเรียนรู้ ดูงาน บ้านพักได้			
3. แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร			
ด้านการจัดการ			
1. ควรมีการวางแผนกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยระบุให้ชัดเจนว่า แต่ละจุดมีกิจกรรมอะไรบ้าง			
2. ควรมีการวางแผนขั้นตอนและกำหนดหน้าที่ของบุคลากร หรืออาสาสมัครให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ			
3. ควรพัฒนากิจกรรมด้านการบริหารจัดการและการประชาสัมพันธ์ ให้มากกว่านี้			
4. ควรจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์เพื่อการติดต่อสื่อสารในกรณี ที่มีการจัดกิจกรรม			
5. ควรจัดทำองค์ความรู้เกี่ยวกับศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน			
ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร			
1. ควรเพิ่มจำนวนบุคลากรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน			

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		
	+1	0	-1
2. พัฒนาบุคลากรให้มีทักษะการพูด เพื่อทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ข้อมูล และเป็นมัคคุเทศก์สำหรับนำชมการท่องเที่ยวในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน			
3. ในช่วงเวลาการจัดกิจกรรม ควรกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรอย่างชัดเจนและมีสัญลักษณ์ที่เป็นการบ่งชี้หรือการบอกถึงความเป็นบุคลากรของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน เพื่อทำหน้าที่ให้ข้อมูลและประสานงานในด้านต่าง ๆ			
4. ควรจัดหาจิตอาสาหรือนักท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครร่วมทำงานในกิจกรรมต่าง ๆ			
5. ควรพัฒนาทักษะการบริหารจัดการและการบริการของบุคลากร			
ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค			
1. ควรมีบ้านพักเพิ่มเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว			
2. ควรพัฒนาข้อมูลจุดท่องเที่ยว เช่น แผนที่ไร่เชิญตะวัน โบรชัวร์ (Brochure) เส้นทางการเดินทางท่องเที่ยว (Route) ด้วยตนเอง บ้ายเล่าเรื่องราวแต่ละจุดท่องเที่ยวเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว			
3. ในช่วงการจัดกิจกรรม ควรจัดเตรียมความพร้อมด้านสถานที่และสาธารณูปโภค เช่น ที่พัก ห้องน้ำ ระบบน้ำประปา น้ำดื่ม ถึงขยะให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว และควรจัดรถพยาบาลในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน			
4. ควรมีสร้างห้องน้ำและปรับปรุงเรื่องความสะดวก บ่อซึม ระบบน้ำประปา ให้เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว			
5. ควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีความสวยงามอยู่เสมอ			
ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม			
2. ในช่วงเวลาการจัดกิจกรรม ควรมีป้ายบอกข้อมูลและกำหนดการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างชัดเจน แก่นักท่องเที่ยว			

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		
	+1	0	-1
3. ควรมีการพัฒนาคอร์สเรียนที่เป็นแบบผสมผสานระหว่างจิตวิญญาณกับเกษตรอินทรีย์วิถีพุทธ ให้เป็นคอร์สเรียนแบบใหม่ที่เอาเกษตรมาบวกกับสมาธิภาวนา			
4. ควรมีกิจกรรมพัฒนาสามเณรศาสนทายาท ทำหน้าที่เทศนาธรรม มัคคุเทศก์ธรรม เพื่อให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว			
5. ควรเพิ่มกิจกรรมที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมการวาดรูปร่วมกับศิลปินเชียงราย			

ภาคผนวก ข ผลการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยาม
 $\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม คือ

- 1) ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5–1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้
- 2) ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร
 ในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

รายการ	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			รวม	ค่า IOC	แปล ผล
	1	2	3			
1. สภาพการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์ วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันเป็นอย่างไร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์ วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันมีอะไรบ้าง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3. กิจกรรมใดบ้างที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยว เข้ามามีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัคร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4. การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัคร ในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันเป็นอย่างไร ด้านการจัดการ ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

รายการ	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญคนที่			รวม	ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3			
ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม						
5. แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันเป็นอย่างไร ด้านจุดท่องเที่ยว (Attractions) ด้านกิจกรรม (Activities) ด้านการเข้าถึง (Accessibility) ด้านการบริการและความสะดวกสบาย (Amenities) ด้านที่พัก (Accommodation)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
6. การสร้างประโยชน์และช่วยเหลือสังคมหรือชุมชนที่ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันเป็นอย่างไร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
7. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ตอนที่ 2 ข้อคำถามในแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยวยุโรป
อาสาสมัครต่อกิจกรรมอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน

รายการ	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			รวม	ค่า IOC	แปล ผล
	1	2	3			
ด้านการจัดการ						
1. การวางแผนกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน และกิจกรรม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2. รูปแบบกิจกรรมและการมีส่วนร่วมทำกิจกรรม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3. ขั้นตอนและระยะเวลาการทำกิจกรรม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4. การประสานงานที่มีประสิทธิภาพ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5. สิ่งอำนวยความสะดวก	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
6. การดำเนินงานตามแผนและการประเมิน การปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
7. กระบวนการทำงานของศูนย์วิปัสสนา ไร่เชิญตะวันในกิจกรรมอาสาสมัครท่องเที่ยว เชิงอาสาสมัคร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
8. การวางแผนการทำงานของศูนย์วิปัสสนา ไร่เชิญตะวันในกิจกรรมอาสาสมัครท่องเที่ยว เชิงอาสาสมัคร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
9. การจัดองค์กร ระเบียบและโครงสร้างของศูนย์ วิปัสสนาไร่เชิญตะวันในการทำกิจกรรม ก่อให้เกิดประโยชน์และส่งเสริมให้นักท่องเที่ยว เข้ามาที่ศูนย์ฯ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
10. การบังคับบัญชา สั่งการ การประสานงาน ในการดำเนินกิจกรรมมีความราบรื่น บรรลุ วัตถุประสงค์	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
11. การควบคุม การชักจูงบุคลากรให้ปฏิบัติหน้าที่ ตามวัตถุประสงค์ได้เป็นผลสำเร็จ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

รายการ	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			รวม	ค่า IOC	แปล ผล
	1	2	3			
ด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากร						
1. การจัดบุคลากรให้คำแนะนำและช่วยเหลือ นักท่องเที่ยว	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2. บุคลากรมีความรู้ความสามารถ เข้าใจ ในกิจกรรมอย่างชัดเจน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3. ความสุภาพ ให้เกียรติ และความเป็นกันเอง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4. การดูแล เอาใจใส่และให้ความปลอดภัย ของบุคลากร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5. การสื่อสารของบุคลากรในการให้ข้อมูล เกี่ยวกับกิจกรรม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
ด้านสถานที่และสาธารณูปโภค						
1. พื้นที่ในการจัดกิจกรรม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2. ระยะเวลาและการเดินทางเข้าถึงมีความสะดวก	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3. การจัดทำแผนที่และป้ายบอกทาง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4. พื้นที่จอดรถยนต์สำหรับนักท่องเที่ยวอย่าง เพียงพอ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5. การจัดแยกขยะ ถึงขยะเหมาะสมกับการใช้งาน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
6. การบริการน้ำดื่ม แก้วน้ำมีเพียงพอ สะอาด	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
7. การจัดเตรียมอาคารสถานที่ที่มีความสวยงาม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
8. ด้านระบบสาธารณูปโภคและระบบรักษาความ ปลอดภัย	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
9. ด้านการบริการสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
10. ด้านระบบเครือข่าย อินเทอร์เน็ต wi-fi มี เพียงพอ	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

รายการ	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			รวม	ค่า IOC	แปล ผล
	1	2	3			
ด้านข้อมูลข่าวสารและกิจกรรม						
1. ประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ กิจกรรมต่าง ๆ ให้ทราบอย่างทั่วถึง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2. ระยะเวลาการทำกิจกรรม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยว เชิงอาสาสมัคร						
3.1. การทำความสะอาดอาคารสถานที่	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.2. การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.3. การต้อนรับและให้ข้อมูลนักท่องเที่ยว	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.4. การทำกิจกรรมในโรงงาน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.5. การเป็นผู้ดำเนินรายการ (พิธีกร)	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.6. กิจกรรมกลุ่มการสอน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.7. กิจกรรมการประชาสัมพันธ์	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.8. การอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3.9. การอำนวยความสะดวกแก่พระภิกษุสงฆ์ สามเณร	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
ด้านประสบการณ์และความรู้ที่ได้รับ						
1. การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและได้รับ ประสบการณ์จากการท่องเที่ยว	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2. การมีส่วนช่วยเหลือพัฒนาสถานที่	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3. การร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่าง นักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4. การมีส่วนร่วมกับชุมชนหรือเจ้าหน้าที่	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5. การได้รับความรู้จากการทำกิจกรรม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
6. การได้เปลี่ยนทัศนคติจากผู้รับมาเป็นผู้ให้	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
7. การรู้จักเพื่อนใหม่	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

รายการ	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่			รวม	ค่า IOC	แปล ผล
	1	2	3			
8. การเกิดความรู้สึกภูมิใจ อิ่มเอมในในการทำ อะไรดี ๆ ในระหว่างการท่องเที่ยวสู่สังคม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
9. การได้ทำกิจกรรมมากกว่าการท่องเที่ยว	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
10. การได้ท่องเที่ยวพร้อมกับการทำโยชน์ให้กับ พื้นที่	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
ด้านความตั้งใจจะเดินทางกลับไปท่องเที่ยวอีกครั้ง						
1. มีความตั้งใจจะเดินทางกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
2. มีการบอกต่อถึงเพื่อนเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ ได้รับและแนะนำให้เข้าร่วมกิจกรรม	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
3. มีการนำความรู้จากการท่องเที่ยวไปใช้ในการ ดำเนินชีวิตและปฏิบัติงานและจะกลับมาเพื่อ พัฒนาความรู้อีก	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
4. มีความประทับใจในการท่องเที่ยวและคาดว่าจะ จะชวนเพื่อน ญาติในครอบครัวมาเที่ยวอีกครั้ง	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้
5. มีความประทับใจในการท่องเที่ยวและคาดว่าจะ ชวนเพื่อนร่วมงาน	+1	+1	+1	3	1	ใช้ได้

ภาคผนวก ค รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ดร.ฤทัยภัทร พิมลศรี อาจารย์ประจำสาขาวิชาการท่องเที่ยว
คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยพะเยา
2. ดร.สาธิต เชื้ออู่ย่นาน อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการธุรกิจ
คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์
มหาวิทยาลัยพะเยา
3. ดร.สุนทร คล้ายอ่ำ รองคณบดีฝ่ายกิจการนิสิต
มหาวิทยาลัยพะเยา

ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย

ที่ ศธ ๐๕๙๐.๒๐/๐๒๗๗

มหาวิทยาลัยพะเยา
ตำบลแม่กา อำเภอเมืองพะเยา
จังหวัดพะเยา ๕๖๐๐๐

๒๙ มีนาคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นิสิตเข้าเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง
นัมัสการ พระมหาวิมลชัย วชิรเมธี

ด้วย นางสาวธนาภัสสร เทพละออร รหัสประจำตัวนิสิต ๕๙๐๗๙๒๙๒ นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยพะเยา วิทยาเขตเชียงราย ได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง การศึกษาการท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร นั้น

ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูล เพื่อประกอบการดำเนินการงานวิจัยดังกล่าว โดยได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ สามารถให้ข้อมูลที่สำคัญอันเป็นทิศทางของงานวิจัยเป็นอย่างดี คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้นิสิตเข้าเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการตอบคำถามและแบบสอบถามการวิจัยเรื่องดังกล่าว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุริยา สัมจันท์)

รักษาการแทนรองคณบดีฝ่ายวิชาการ ปฏิบัติการแทน
ผู้รักษาการแทนคณบดีคณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์

โทร. ๐-๕๕๕๖-๖๖๖๖ ต่อ ๑๕๑๔

ผู้วิจัย โทร.๐๙๒-๙๖๓-๕๔๙๗

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	ธนภชสร เทพละออด
วัน เดือน ปี เกิด	23 มิถุนายน 2530
สถานที่เกิด	พะเยา
วุฒิการศึกษา	บธ.บ. (บริหารธุรกิจ) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา จังหวัด เชียงราย
ที่อยู่ปัจจุบัน	165 หมู่ 3 ตำบลนาปรัง อำเภอปง จังหวัดพะเยา
ผลงานตีพิมพ์	ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ธนภชสร เทพละออด (ผู้บรรยาย). (16 มิถุนายน 2561). การศึกษา การท่องเที่ยวเชิงอาสาสมัครในศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน. ในการ ประชุมวิชาการระดับชาติบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 4 (หน้า 1028-1040). พะเยา: กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา.
รางวัลที่ได้รับ	-

